

Joseph R. Benjamin, Jr.

7/6

SCRIPTORUM CLASSICORUM
BIBLIOTHECA OXONIENSIS

OXONII
E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO
LONDINI ET NOVI EBORACI
APUD GALFRIDUM CUMBERLEGE

A. PERSI FLACCI
ET
D. IVNI IVVENALIS
SATVRAE

CVM ADDITAMENTIS BODLEIANIS
RECOGNOVIT
BREVIQVE ADNOTATIONE CRITICA INSTRVXIT

S. G. OWEN
AEDIS CHRISTI ALVMNVS

EDITIO ALTERA

OXONII
E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO

OXONII

Excudebat Carolus Batey

Architypographus academicus

FIRST PUBLISHED 1903

SECOND EDITION 1908

REPRINTED 1919, 1926, 1936, 1949, 1952

PRINTED IN GREAT BRITAIN

PRAEFATIO

CODICVM Persi saturas complectentium longe antiquissimi, libri rescripti Bobiensis (*Bob.*), hodie Vaticani 5750 (Iuvenalis et Persii fragmenta Bobiensia edita a Georgio Goetz. Ienae 1884), circa finem saeculi quarti exarati folia duo continent Pers. i. 53–104, Iuvenal. xiv. 323–xv. 43, fragmenta exilia lacerati exemplaris, cuius indigna sors. Sed bonitate librorum, quibus fruimur, levatur rei iniquitas; cum Persio alterum scriptorem Latinum sincerius traditum vix reperias, cuius textus membranarum fide totus in nitatur, coniectoris arte nusquam egeat. Vnius dumtaxat memini coniecturae, quae forsitan aliquibus lenocinetur (imposuit nuper Stanwellio aliisque *Class. Rev.* ii. 85, xvi. 283), Heinrichi nimirum *vetulum* pro *ve tuum* (iii. 29) divinantis (ipse mox *fatuum* fatue praetulit): sed codicum scripturam nolui evertere, qua poeta anguste, ut fit, pressequeretur significet efferri superbia trossulum quendam vel quod suum municipale censorem in recognitione salutet, vel quod trabeatus ita faciat.

Codicum, quotquot innotuerunt, tres ordinem ducunt, quorum duos Montepessulanum 212 (*A*) et Vaticanum H 36 (*B*) ab eodem fonte derivatos arta propinquitate inter se adstringi constat tam propter lectionum consensionem quam propter subscriptionem in fine choliamborum utrobique positam:

*Flavius Iulius Tryfonianus Sabinus v. c. protector domesticus temptavi emendare sine antigrapho meum et adnotavi Barcellone consulibus dominis nostris Arcadio et Honorio v*¹.

¹ Ita legitur in *A* post choliambos (eadem fere *B*) FLAVII. IUL. TRĒ. NN. SABINI UT P^ROTECTOR DOMESTICUS TEMPTAVI EMENDARE SINE ANTIGRAPHO ME^U ET ADNOTAVI BARCELLONE C^{SS} D^S N^N ARCKADIO ET HONORIO Q. Alteram praeterea subscriptionem exhibet *A* ad finem Noni ante Persi initium in margine folii 66 aversi, quam exscripsi cum Iahni supplementis (Berichte über die Verhandlungen der Kgl. sächsischen Gesellschaft der Wissenschaft zu Leipzig, 1851,

PRAEFATIO

Codex Montepessulanus bibliothecae medicae n. 212 (A), membranaceus, litteris minusculis carolingicis saeculo nono exeunte scriptus, correctus manu aequaeva, glossis scholiisque non ita multis ornatus, continet Nonium Marcellum, Persium, Prisciani versus *de est et non*, nescio quod glossarium. Collatum anno 1857 a Michaeli ipse denuo contuli Oxoniae quo libros pretiosos Montepessulanos, benigne intercedente Edmundo I. Monson, equite Balneato magnae crucis, legato inter Francogallos Britannico, incredibili liberalitate meum in usum misit Delcassius, Francogallorum magistratus egregius.

Vaticanus tabularii basilicae Vaticanae H 36 (B), membranaceus, saeculo circiter nono scriptus est; huius Iahnio et Buechelero notitiam debeo: cf. Chatelain, *Paléographie des classiques Latins*, x. 121.

Hisce duobus constat familia recensione Sabiniana stabilita, a qua longe dissidet.

Montepessulanus bibliothecae medicae n. 125 (P), membranaceus, litteris minusculis carolingicis circa annum 900 iudice Falconero Madan scriptus, correctus manu aequae antiqua (P²), quae persaepe pristinam lectionem erasit, postea duabus recentissimis altera saeculi xiv (P³) saeculi xv altera (P⁴): glossis praeterea scatet scholiisque uberrimis p. 332) [Iulius T]RYFO[rianus Sa]BIN' [prot]ECTOR [domesticus] LEGI [meum d.] D · N · N · [Arcadio et] HONOR[io quinqu]IES CONS [prou]T FO[tui sin]E MA[gistro] EMDANS [adnota]III. ANNO [aetatis] XXX^{mo} ET MI[litiae q]UARTO [in civi]TATE TOLOSA. Haec ad Nonium perverse rettulit Lucianus Mueller (ed. Noni ii p. 260), Sabinumque Noni emendatorem imaginarium sibi finxit; quem altera subscriptio post choliambos posita satis redarguit, ne dicam penitus scrutanti constare hanc priorem subscriptionem propter angustias paginae, plus spatii margini Noni quam Persi largientis, iuxta Nonium casu adfixam ex alio Persi codice huc descriptam esse. De litteris v. c. (sic Iahnus, ut cod. A vi cod. B) i. e. vir clarissimus (C. I. L. xi. 830 Fl. Vitalis v. c. protect. et notarius) dubitari potest. Malim enucleare v. p. i. e. vir perfectissimus, quod in scripturam codicis A melius quadrat: cf. C. I. L. iii. 1805 M. Aur. Valerius v. p. ducen[ari]us ex protectorib[us] lateri[s] divini. iii. 4185 Fl. Dalmatius v. p. ex pro[te]ct[us], qui vixit an. xl. Vide Theodorum Mommsen epigram. v. 121.

eodem circiter tempore, quo ipse codex, adpictis. Conser-
vatum olim in celeberrimo coenobio Laurishemensi testatur
nomen Laurisheim folio extremo bis notatum; unde ad
P. Pithoeum degressus, qui castigando poetae primus operam
insumpsit, Pithoeanus volgo vocatur. Continet Persium et
Iuvenalem. Post Bertinum et Beerum, qui in Spicilegio
Iuvenaliano (Lips. 1885) fusius tractavit, ipse non sine
eventu denuo contuli.

Hic codex a Sabiniano archetypo abhorret; quorum uter
utri praeferatur etsi primo obtutu ambigi possit, tamen post
egregias Biegeri curas (de Auli Persii Flacci codice Pithoeano
recte aestimando, Berol. 1890) vix quisquam dubitabit quin
Pithoeanus corruptelis immunior sit. Hunc codicem quasi
primarium amplexus illam mihi normam proposui ut con-
sensum codicum *ABP* in primis, ubi discrepent, *P* potio-
rem auctorem habuerim, Pithoeani manifestos errores ex Sabinianis correxerim. Ceteri codices, quorum ingens numerus,
multifariam interpolati parvique momenti sunt; neque tamen
omnino spernendi, cum aliquotiens eorum ope vitia codicum
ABP sanari possint. Iis quos congregit Iahnus in editione
maiore (Lips. 1843) addidi hosce duo:

Oxonensem, bibliothecae Bodleianae Auct. F. 1. 15 (*O*),
membranaceum, saeculo x in Britannia litteris carolingicis
minusculis scriptum, a me collatum: de quo ac de Canta-
brigiensi disputavit Georgius R. Scott, *Class. Rev.* iv. 17 sqq.,
241 sqq.

Cantabrigiensem collegii sacrosanctae Trinitatis, O. iv. 10
(*T*), membranaceum, saeculo x in Britannia scriptum. Con-
tinet Persium et Iuvenalem. Persium contulit Conington:
Iuvenalis collationem a se factam mihi comiter impertiit
amicus meus Georgius R. Scott. Ipse codicem benignitate
Cantabrigiensium Oxoniam missum sedulo excussi ac non-
nulla retractavi.

Praeter fragmenta Bobiensia supra commemorata nullus

PRAEFATIO

codex Iuvenalis, quod scimus, saeculo nono vetustior est ; cuius aetatis nonnulli, recentiores plurimi exstant ; quibus conferendis divolgandisque Rupertius Achaintrius Iahnus Hosius (app. crit. ad Iuvenalem, Bonnae 1888 : de Musei Britannici codicibus vide Ericum O. Winstedt, *Class. Rev.* xvi. 40 sqq.) alii operas dederunt laboriosas hercule, cum poetae, splendore sententiarum litteratis identidem probati, tot quot vix ullius alterius scriptoris codices in bibliothecarum scriniis latitent. Inter quos praestantia longe excellit idem Montepessulanus 125 (*P*), qui Persio tantum prodest : is ab archetypo sincero haustus firmamentum recensitionis praebet. Cuius libri manus altera (*P*²), quae multa erasit correxit supplevit, e libro alienae ne dicam peioris familiae lectiones trahebat ; ac dum correctoris partes affectat, eversoris haud raro exsecuta est. Opportune igitur contigit ut scholiorum lectiones atque commenta (*Σ*), margini adscripta, quae correctoris industriam effugerunt, ita cum primae manus lectionibus congruant, ut plerumque incerta confirment, deleta suppeditent, subsidium denique idoneum laboranti codici ferant. Dolendum est autem quod in nullo nisi Pithoeano codice leguntur universae Iuvenalis saturae ex eodem corrupto fonte ductae ; quodque solius Pithoeani, qui sicut omnia humana nonnumquam peccavit, testimonio confidendum est. Sed opitulantur aliquatenus auctores hi :

Codex Vallae vetustus, qui vix octavam saturam (viii. 198) egressus est ; ex quo nonnulla transcripsit G. Valla in editionem Venetam a. 1486.

Scidae Arovienses quinque, Aroviae repertae, saeculo decimo exeunte aut undecimo ineunte scriptae, versus circa 425 saturarum II, III, VI, VII exhibentes : quae quidem fragmenta misere truncata cum Pithoeani tam lectionibus quam ipsa paginarum forma egregie conspirant (H. Wirtz, *Hermes*, xv. 437 sqq. ; Beer, *Spicilegium*, p. 24 sqq.).

Florilegium Sangallense, saeculo nono scriptum, quod sin-

gulari remedio uni versui (viii. 148) succurrit (Chr. Stephan, *Rhein. Mus.*, xl. p. 263).

Codices reliqui (ω) ab his sectam plane diversam secuti adfinitate propinqua neque tamen omnino aequabili inter se coniuncti recensiois alterius conformationem ita effinxerunt ut ista bis terve deinceps inscitia coniectorum commaculata potius quam emaculata sit: cuius generis praesertim memoria digni a Iahnio Buechelero Hosio advocati hi, Vaticanus Vrbinas 661 saec. x, Monacensis 408 saec. xi, qui duo codices cum Pithoeano haud raro congruentes reliquis huius familiae bonitate lectionum antecellunt; Parisini 7900 saec. ix, 8071 saec. x, 9345 saec. xi, Vindobonensis 107 saec. ix | x, 111 saec. x, Laurentianus 34. 42 saec. xi, Leidensis 82 saec. xi. Talium librorum vasta farrago, fucata species; ideoque imbecilli persaepe veritatis signiferi. Inter quos enitet Oxoniensis, bibliothecae Bodleianae Canonicianus Lat. 41 (*O*), membranaceus, litteris langobardicis saeculo xi scriptus, qui versus xxxvi saturae sextae adhuc incognitos servavit. Insignis quidem Winstedti nostri laus, qui tam pretiosas reliquias in lucem protraxerit (*Class. Rev.* xiii. 201 sqq.), cuius collationem, sicubi incuria labebatur, denuo excusso codice sedulo retractavi. Accedit his Cantabrigiensis collegii sacrosanctae Trinitatis O. iv. 10 (*T*), de quo verba modo facta. Accedunt etiam Mediolanenses Ambrosianus R. 54 (*Ambr. R.*) et Ambrosianus S. 53 (*Ambr. S.*), olim P. Candidi, ambo membranacei, saeculo xi scripti (sed hoc ille paulo vetustior) scholiis glossisque instructi. Contuli Mediolani. Praeter hos decem Venetos (*Ven.*) excussi, unum n. 12. 13 saeculi xiv, Iuvenalem Perisumque continentem; alterum F. A. 456, cuius primum folium membranaceum, saeculo xiv, reliqua pars saeculo xv in papyro scripta. Octo reliqui Veneti saeculo xv exarabantur, qui sunt n. 12. 12 membranaceus: n. 12. 14 membranaceus, summario metrico saturarum distinctus: mem-

branacei n. 12. 119, n. 12. 126, huic desinenti post xiv. 104 manus altera posthac addidit xiv. 117-137 : n. 12. 156 papyraceus : n. 12. 157 membranaceus, Persium etiam continens : n. 12. 163 papyraceus, Horati saturas et Iuvenalem inde a i. 103 continens : n. 12. 193 membranaceus, Iuvenalem a iii. 80 deinde Persium continens. Praeter hos duo nullius pretii Ravennates n. 109 et 195 saeculi xv inspexi. Hactenus de codicum supellectile.

Iuvenalis saturas quarto fere saeculo recensuit Nicaeus, quo tempore poetae, a Servio grammatico haud raro laudati, studia revirescebant (Ammian. Marcell. xxviii. 4. 14) ; quem etiam creditote commentarium istud composuisse quod scholiis melioribus, quae dicuntur Pithoeana, subiaceret. Recensionis Nicaeanae testes sunt Laurentianus 34. 42 et Leidensis 82, quorum ille in fine quintae saturae *Legi ego Niceus apud M. Serbium Romae et emendavi*, in initio septimae hic subscribit *Legi ego Niceus Romae apud Seruium magistrum et emendavi* ; cuiusmodi subscriptionem etiam in archetypo Pithoeani in fine libri primi ante saturam sextam rarescentibus ibidem in ipso codice scholiis olim locum tenuisse iure colligitur. Post Nicaeum saturas recensuerunt etiam Epicarpus et Exsuperantius, quo tempore quibusve rationibus incertum : horum curas commemorat subscriptio Parisino 9345 in fine sextae saturae addita : *decē iuuenalis explicit lib. secundū incipit lib. iii. Legente aepicarpio scribentis exuperantio seruo*. Ex his Nicaei et Epicarpii recensionibus Pithoeanum ceterosque codices (ω) pendere praemonstrante Buechelero inter criticos iam constat. Sed Pithoeanus auctor locupletior ; reliqui ulteriora perpassi Cornutum nescioquem, scholiorum peiorum conditorem (Höhler, *Die Cornutus-Scholien, Philolog.* liii. p. 505 sqq.) et Hiericum Antissiodorensem (indicante scholio ad ix. 37 in Laur. 34. 42 et Parisino uno *unus pes deest versui Graeco, quem magister Hiericus scire non potuit*) corruptores sibi nacti sunt.

PRAEFATIO

Iam vero de Oxoniensi, qui solus omnium post vi. 365 versus xxxvi de cinaedis domesticis servavit oritur quaestio quomodo fieri potuerit ut in hunc delapsi sint isti versus post vi. 365 adservati, qui nusquam alibi leguntur? Quod nisi solvatur aenigma, fictos subditiciosque pronuntiari par est. Ita quidem iudicavit Buecheler, limati ingeni vir de Iuvenale optime meritus, qui statuit festinantius quam verius tam fragmenta Bodleiana quam versus post vi. 614 in plerisque libris omissos saeculo quarto ab imitatore quodam antiquario compositos esse, correpta ultima syllaba vocis *promittit* inprimis offensus, cui emendandae quod frustra incubuit valde miror, si vero saeculo quarto fragmenta scripta sunt. Sed Buechelero nemo adsentitur, aut post Wilsoni (*American Journal of Philology*, xxii. 268 sqq.) subtilem refutationem adsentiri poterit. Reinachius vero (*Rev. Archéologique*, xxxiv. 448 sqq.) et Ellis noster (*The new fragments of Juvenal*, Oxford) duplices curas Aquinati sine certis indiciis iniunxerunt, grammatico novicio nimis confisi (vita viii. Iahn) Iuvenalem in exilio ampliasset saturas et pleraque mutasset confirmanti. Equidem statim repertis additamentis (*Class. Rev.* xiii. 267) folium versuum circa xxx ex archetypo aliquando excidisse decrevi. Mox Winterfeldius (*Berl. phil. Woch.* 1899, p. 793; *Gött. gel. Anz.* 1899, p. 895 sqq.) ex codice archetypo folium versuum xxix excidisse certis argumentis ostendit. Constat certe librum archetypum, qui parens erat omnium nostrorum codicum, litteris maiusculis rusticis scriptum, duplici modo deperdito utrobique, ut videtur, uno folio truncatum esse, primo quod satirae sextae decimae ultimam partem amisit, deinde quod versus post sat. vi. 365 in Oxoniensi solo adservati casu quodam ex eo abstracti sunt. Satirae sextae decimae exitus adhuc desideratur; alterius incommodi restitutor exstitit Oxoniensis. Cum vero codex Pithoeanus atque ceteri prope omnes litteris carolingicis, Oxoniensis

PRAEFATIO

litteris langobardicis in Italia exaratus sit, licet coniciamus scribam Oxoniensis versus a reliquis omissos ex veterrimo quodam codice, Casinati puta, protraxisse ac loco suo descriptos addidisse. Neque enim hic codex est familiae singularis novus auctor; nam quamquam cum Pithoeano saepe facit et interdum paene unus rectum tradit (ii. 45; iv. 148; vi. 561; vii. 130; xv. 75, 145), tamen sescentiens a codicibus deterioribus stat, recensionemque ab eis fere haud alienam exhibet. Sed eius laus est illa eximia, quia per eum versus tamdiu deperditi, indignationis irae vigoris acerbitalis pleni, ab ipsis capsis poetae divini tandem aliquando erepserunt.

De additamentis Bodleianis (*Class. Rev.* xiii. 267; xvi. 406 sqq.) deque variis Iuvenalis locis (*Class. Rev.* vii. 400 sqq.; ix. 346 sqq.; xi. 399 sqq.; xii. 441; xiv. 87 sq.; xix. 354 sqq.) alias fusius disserui; de forma codicum Montepessulanorum accuratam quaestionem institui (*Class. Rev.* xix. 218 sqq.). Orthographiam, quae consuetudini servit ideoque saepe mutata est (Quintil. *Inst. Or.* I. 7. 11) malui ex ipsis codicibus Montepessulanis, auctoribus huius rei in primis locupletibus, plerumque recipere, quam normam quandam rigidam meo aliorumve arbitrio poetis veteribus praescribere.

In editione altera comparanda errores nonnullos correxi, lectiones codicum Vrbinatis ac Montepessulani inserui, interpunctionem meo aliorumque Marte retractavi, quaedam a me novata abolevi, uno loco Iuven. i. 157 veram scripturam restituuisse mihi visus sum.

Scribebam Oxonii

Mense Decémbri MDCCCXVII.

A. PERSI FLACCI
SATVRARVM
LIBER

SIGLA

- A* = Montepessulanus 212
B = Vaticanus tabularii basilicae Vaticanae H 36
a = consensus codicum AB
P = Montepessulanus 125, olim Pithoeanus
*P*² = codicis Pithoeani manus emendatrix
O = Oxoniensis bibliothecae Bodleianae Auct. F. 1. 15
T = Cantabrigiensis collegii sacrosanctae Trinitatis O. iv. 10
γ = consensus codicum OT
Bob. = fragmenta libri rescripti Bobiensis
ω = codices reliqui omnes aut complures
Ϝ = codicum reliquorum pars

VITA A. PERSI FLACCI DE COMMENTARIO PROBI VALERI SVBLATA

Aulus Persius Flaccus natus est pridie nonas Decembris Fabio Persico L. Vitellio coss., decessit viii kalendas De-
5 cembris P. Mario Afinio Gallo coss.

Natus in Etruria Volaterris, eques Romanus, sanguine et affinitate primi ordinis viris coniunctus. Decessit ad octavum miliarium via Appia in praediis suis.

Pater eum Flaccus pupillum reliquit moriens annorum
10 fere sex. Fulvia Sisennia [mater eius] nupsit postea Fusio equiti Romano et eum quoque extulit intra paucos annos.

Studuit Flaccus usque ad annum xii aetatis suae Volaterris, inde Romae apud grammaticum Remmum Palaemonem et apud rhetorem Verginium Flavum.

15 Cum esset annorum xvi, amicitia coepit uti Annaei Cornuti ita ut nusquam ab eo discederet; a quo inductus aliquatenus in philosophiam est.

Amicos habuit a prima adulescentia Caesium Bassum poetam et Calpurnium Staturam, qui vivo eo iuvenis de-
20 cessit. Coluit ut patrem Servilium Nonianum. Cognovit per Cornutum etiam Annaeum Lucanum aequaevum auditorem Cornuti. Nam Cornutus illo tempore tragicus fuit sectae poeticae, qui libros philosophiae reliquit. Sed Lucanus mirabatur adeo scripta Flacci, ut vix se retineret recitante eo

5 Publio *Lipsius* : rubio uel rubrio *codd.* asinio *codd.* cf. *Tac. Ann.*
xiv. 48 10 mater eius *om. codd. quidam* fuscio uel ruscio *codd.*
16 a quo *om. codd. quidam* 20 ut *om. codd.* 22 grammaticus
Martinius 23 stoicae *Pithoeus* Cornuto illo tempore traditus fuit,
sectae Stoicae philosopho, cui *Nemethy*

de more quin illa esse vera poemata, sua ludos diceret. Sero cognovit et Senecam, sed non ut caperetur eius ingenio. Vsus est apud Cornutum duorum convictu doctissimorum et sanctissimorum virorum acriter tunc philosophantium, Claudi Agathurni medici Lacedaemonii et Petroni Aristocratis Magnetis, quos unice miratus est et aemulatus, cum aequales essent Cornuti, minor esset ipse.

Idem decem fere annis summe dilectus a Paeto Thrasea est ita ut peregrinaretur quoque cum eo aliquando, cognatam eius Arriam uxorem habente. 10

Fuit morum lenissimorum, verecundiae virginalis, formae pulchrae, pietatis erga matrem et sororem et amitam exemplo sufficientis.

Fuit frugi, pudicus.

Reliquit circa HS viciens matri et sorori scriptis tantum 15 ad matrem codicillis. Cornuto rogavit ut daret sestertia, ut quidam dicunt, c, ut alii, l et argenti facti pondo viginti et libros circa septingentos Chrysippi sive bybliotheecam suam omnem. Verum a Cornuto sublatis libris pecunia sororibus, quas heredes frater fecerat, relicta est. 20

Scriptitavit et raro et tarde. Hunc ipsum librum imperfectum reliquit. Versus aliqui dempti sunt ultimo libro, ut quasi finitus esset. Leviter correxit Cornutus et Caesio Basso petenti, ut ipse ederet, tradidit edendum.

Scripserat in pueritia Flaccus etiam praetextam et hodoeporicon librum unum et paucos in socrum Thraseae in Arriam matrem versus, quae se ante virum occiderat. Omnia ea auctor fuit Cornutus matri eius ut aboleret. 25

1 suo ludo faceret *codd.* 5 agaturini uel agaturrini *codd.* : Agathemeri *Reinesius* Aristocratis *Pithoeus* : aristotegratis *codd.*
7 minores ipse *codd.* ; *correx*i minor eis ipse *Vahlen* 17 quidam *C* (uel centies) ut alii uolunt et *codd.* 19 pecunia . . . reliquit et *codd.* 22 dempti corruptum uidetur : conieci additi, de choli-ambis puta dictum 23 contraxit uel recitauit *codd.* : correxit *Lau-*
rentianus 25 et ὀδοπορικῶν *Pithoeus* : oschoporicon *Buecheler*
26 in socrum *Casaubonus* : sororum *codd.*

DE VITA PERSI

Editum librum continuo mirari homines et diripere coeperunt.

Decessit autem vitio stomachi anno aetatis xxx.

Sed mox ut a schola magistrisque devertit, lecto Lucili
 5 libro decimo vehementer saturas componere studuit. Cuius
 libri principium imitatus est sibi primo, mox omnibus detre-
 ctaturus cum tanta recentium poetarum et oratorum insecta-
 tione, ut etiam Neronem principem illius temporis inculpa-
 verit. Cuius versus in Neronem cum ita se haberet ‘auricu-
 10 las asini Mida rex habet,’ in eum modum a Cornuto ipse
 tantum nomine mutato est emendatus ‘auriculas asini qui
 non habet?’ ne hoc in se Nero dictum arbitraretur.

3 xxix *Reitz* 5 instituit *codd. quidam* 10 ipse tantum modus
 est *codd. plerique.* cf. *Pers. i. 121*

TESTIMONIA

QVINTILIANVS *Inst. Or. X* 1, 94 Multum et verae gloriae
 quamvis uno libro Persius meruit.

MARTIALIS IV 29 7

Saepius in libro numeratur Persius uno
 quam levis in tota Marsus Amazonide.

IOHANNES LYDVS *De mag. I* 41 Πέρσιος δὲ τὸν ποιητὴν
 Σώφρονα μιμήσασθαι θέλων τὸ Λυκόφρονος παρήλθεν ἀμαυρόν.

PERSI SATVRARVM

LIBER

I

O CVRAS hominum, o quantum est in rebus inane!
 'quis leget haec?' min tu istud ais? nemo hercule. 'nemo?'
 vel duo vel nemo. 'turpe et miserabile.' quare?
 ne mihi Polydamas et Troiades Labeonem
 praetulerint? nugae. non si quid turbida Roma 5
 elevet, accedas examenque improbum in illa
 castiges trutina, nec te quaesiveris extra.
 nam Romae est quis non? ac si fas dicere—sed fas
 tunc cum ad canitiem et nostrum istud vivere triste
 aspexi ac nucibus facimus quaecumque relictis, 10
 cum sapimus patruos; tunc tunc ignoscite. 'nolo.'
 quid faciam? sed sum petulanti splene cachinno.
 scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber,
 grande aliquid quod pulmo animae praelargus anhelet.
 scilicet haec populo pexusque togaque recenti 15
 et natalicia tandem cum sardonyche albus
 sede legens celsa, liquido cum plasmate guttur
 mobile conlueris, patranti fractus oculo.
 tunc neque more probo videas nec voce serena
 ingentis trepidare Titos, cum carmina lumbum 20
 intrant, et tremulo scalpuntur ubi intima versu.

I Persii flacci satirarum incipit a: Thebaidorum persi satura P:
 Incipit Liber Persii Flacci Satirarum Primus O 6 examenue P:
 corr. P¹ 7 quaesiverit a 8 romaest a est om. 5 ac] a 5
 9 tum a 12 petulantis plenae P 14 quo a 15 pexus a
 (que add. A²) 16 albus ex altus P 17 leges 5 18 col-
 luerit 5 fractus a 19 tunc] hic aP²

PERSI

tun, vetule, auriculis alienis colligis escas,
 auriculis quibus et dicas cute perditus 'ohe'?
 'quo didicisse, nisi hoc fermentum et quae semel intus
 innata est rupto iecore exierit caprificus?' 25
 en pallor seniumque. o mores, usque adeone
 scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?
 'at pulchrum est digito monstrari et dicier "hic est";
 ten cirratorum centum dictata fuisse
 pro nihilo pendes?' ecce inter pocula quaerunt 30
 Romulidae saturi quid dia poemata narrent.
 hic aliquis cui circum umeros hyacinthina laena est,
 rancidulum quiddam balba de nare locutus
 Phyllidas Hypsipylas, vatum et plorabile siquid,
 eliquat ac tenero subplantat verba palato. 35
 adsensere viri: nunc non cinis ille poetae
 felix? non levior cippus nunc inprimit ossa?
 laudant convivae: nunc non e manibus illis,
 nunc non e tumulto fortunataque favilla
 nascentur violae? 'rides' ait 'et nimis uncis 40
 naribus indulges. an erit qui velle recuset
 os populi meruisse et cedro digna locutus
 linquere nec scombros metuentia carmina nec tus?'
 quisquis es, o modo quem ex adverso dicere feci,
 non ego cum scribo, si forte quid aptius exit, 45
 quando hoc rara avis est, si quid tamen aptius exit,
 laudari metuam, neque enim mihi cornea fibra est.
 sed recti finemque extremumque esse recuso
 'euge' tuum et 'belle.' nam 'belle' hoc excute totum:
 quid non intus habet? non hic est Ilias Atti 50

22 tunc a	23 articulis <i>Madvig</i>	perdito soae a	24 quod a
fermentatum <i>P</i> ²	27 sicire a	tuum a	28 ad a
<i>aP</i> ²	31 satyri <i>P</i> : satuli a	quis . . . narret a	30 pendas
34 unum <i>P</i>	prorabile (or <i>in ras.</i> <i>A</i>) a	siquis <i>P</i>	32 circa a
nunc <i>A</i> ² γ5	illi a	39 et a	40 ait] ast a
44 feci] fas est a	45 conscribo a	46 post	47 ponunt a
46 haec aγ5	47 mihi <i>om.</i> a		

ebria veratro? non siqua elegidia crudi
dictarunt proceres? non quidquid denique lectis
scribitur in citreis? calidum scis ponere sumen,
scis comitem horridulum trita donare lacerna,
et 'verum' inquis 'amo, verum mihi dicite de me.' 55
qui pote? vis dicam? nugaris, cum tibi, calve,
pinguis aqualiculus propenso sesquipede extet.
o Iane, a tergo quem nulla ciconia pinsit,
nec manus auriculas imitari mobilis albas,
nec linguae, quantum sitiāt canis Apula, tantae. 60
vos, o patricius sanguis, quos vivere fas est
occipiti caeco, posticae occurrere sannae.

quis populi sermo est? quis enim nisi carmina molli
nunc demum numero fluere, ut per leve severos
effundat iunctura unguis? 'scit tendere versum 65
non secus ac si oculo rubricam derigat uno.
sive opus in mores, in luxum, in prandia regum
dicere, res grandes nostro dat Musa poetae.'
ecce modo heroas sensus adferre docemus
nugari solitos graece, nec ponere lucum 70
artifices nec rus saturum laudare, ubi corbes
et focus et porci et fumosa Palilia faeno,
unde Remus sulcoque terens dentalia, Quinti,
cum trepida ante boves dictatorem induit uxor
et tua aratra domum lictor tulit. euge poeta! 75
est nunc Brisaei quem venosus liber Acci,

51 siquelege dia a: siqua legidia A²: siqua elegidia P (a e in ras.)
53 cereis a 54 trito a laconna a 57 propenso PA²γ:
protenso aw Bob.: protento Priscianus G. L. K. ii. 251 58 pinsit
PT: pinesit B: pin||sit A: pinxit ω: 'ambiguum pisat an pisit
legendum sit' Diomedes G. L. K. i. 373 59 imitata est awP² 60
tantum 5 61 ius est P5 65 et fundat Bob.: unde ecfundat
scribitur 66 dirigat P²ωBob. 69 docemus P5Bob.: uidemus
P¹aw 72 palilia (lili in ras.) P 73 sulcosque Bob. den-
talia P: a erasit P² 74 cum P: quem P²-aw Bob. dictatorem
Paw Bob.: dictaturam P²5: dictatura 5

PERSI

sunt quos Pacuviusque et verrucosa moretur
 Antiopa, aerumnis cor luctificabile fulta?
 hos pueris monitus patres infundere lippos
 cum videas, quaerisne unde haec sartago loquendi 80
 venerit in linguas, unde istud dedecus in quo
 trossulus exultat tibi per subsellia levis?
 nilne pudet capiti non posse pericula cano
 pellere, quin tepidum hoc optes audire 'decenter'?
 'fur es' ait Pedio. Pedius quid? crimina rasis 85
 librat in antithetis, doctas posuisse figuras
 laudatur, 'bellum hoc.' hoc bellum? an, Romule, ceves?
 men moveat? quippe et cantet si naufragus, assem
 protulerim? cantas, cum fracta te in trabe pictum
 ex umero portes? verum nec nocte paratum 90
 plorabit, qui me volet incurvasse querella.

'sed numeris decor est et iunctura addita crudis.
 claudere sic versum didicit "Berecynthius Attis"
 et "qui caeruleum dirimebat Nerea delphin,"
 sic "costam longo subduximus Appennino." 95
 "arma virum" nonne hoc spumoso et cortice pingui,
 ut ramale vetus vegrandi subere coctum?'
 quidnam igitur tenerum et laxa cervice legendum?
 "torva Mimalloneis implerunt cornua bombis,
 et raptum vitulo caput ablatura superbo 100
 Bassaris et lyncem Maenas flexura corymbis

78 Antiope *Bob.* 81 istut *P*: corr. *P*²: istuc *a Bob.* 85
 rosis *a* 86 doctus *Casaubon* 87 laudatu (*r add. P*²) *P*:
 laudatus *Bob.*: laudatis *a* bellum hoc bellum *a*: bellum hoc
 bellum est γ5 cebes *Bob.*: ciues *P*²: crisas *A*² 88 moneat *a*
 90 portes (*e in ras*, uel *a supra scr. P*²) *P* 91 querellas *Bob.*
 92-102 *distinxi*; ut *uu.* 92-97, 99 102 *amicus Persi*, u. 98 *Persius*
ipse loquatur 92 cruris *a*: corr. *A*² *Bob.* 93 cludere si *a* de-
 dicit *a*: didici (*t add. P*²) bere cynthius *P* 94 delphi: delphin
*A*²) *a* 95 sic *Bob.* *O*²: si *ayPw* 96 cortice *PA*²*ω*: uertice *a*
 97 uegrandi *Seruius Aen.* xi. 553 *Porphyryon Hor. S. i. a. 129*: prae-
 grandi *Paw Bob.* 99 toruam mallonis *a*: corr. *A*²: torba mimil-
 loneis (*mimall. P*²) *P* 101 lyncæ *P*: licet *a*: lincen *A*² co-
 rimpis *a*

euhion ingeminat, reparabilis adsonat echo.”’
 haec fierent, si testiculi vena ulla paterni
 viveret in nobis? summa delumbe saliva
 hoc natat in labris, et in udo est Maenas et Attis, 105
 nec pluteum caedit, nec demorsos sapit unguis.

‘sed quid opus teneras mordaci radere vero
 auriculas? vide sis ne maiorum tibi forte
 limina frigescant, sonat hic de nare canina
 littera.’ per me equidem sint omnia protinus alba. 110
 nil moror. euge omnes, omnes bene, mirae eritis res.
 hoc iuvat? ‘hic’ inquis ‘veto quisquam faxit oletum.’
 pingue duos anguis, ‘pueri, sacer est locus, extra
 meite’: discedo. secuit Lucilius urbem,
 te Lupe, te Muci, et genuinum fregit in illis; 115
 omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
 tangit et admissus circum praecordia ludit,
 callidus excusso populum suspendere naso:
 me muttire nefas? nec clam? nec cum scrobe? nusquam?
 hic tamen infodiam. vidi, vidi ipse, libelle: 120
 auriculas asini quis non habet? hoc ego opertum,
 hoc ridere meum, tam nil, nulla tibi vendo
 Iliade. audaci quicumque adflate Cratino
 iratum Eupolidem praegrandi cum sene palles,
 aspice et haec, si forte aliquid decoctius audis. 125
 inde vaporata lector mihi ferbeat aure,
 non hic qui in crepidas Graiorum ludere gestit
 sordidus, et lusco qui possit dicere ‘luscé,’

103 uenulla *Bob.* 104 summe *a: corr. A²* 105 ait *a*
 107 uerbo *P* 108 sis *om. a* 109 camena *a* 110 abba *a:*
corr. A² 111 marore *a* (*moror A²*) omnes omnes 5: omnes
aP: omnes etenim *γω* 113 pinguedo sanguis *a* exita *A*
 (extra *A²*) 114 mei cedis seuit cedo lucilius *a: corr. A²*
 118 collidus *a: corr. A²* 119 men *P²5* scribe *a: corr. A²*
 121 auricula *a* 123 afflante cradina (*-o A²*) *a* 124 eupoliden *P*
 127 cratorum (*graiorum A²*) laudare *a* 128 es *a* (et *A²*)
 possis *a*

seque aliquem credens, Italo quod honore supinus
 fregerit heminas Arreti aedilis iniquas,
 nec qui abaco numeros et secto in pulvere metas
 scit risisse vafer, multum gaudere paratus
 si cynico barbam petulans nonaria vellat.
 his mane edictum, post prandia Callirhoen do.

130

II

Hvnc, Macrine, diem numera meliore lapillo,
 qui tibi labentis apponet candidus annos.
 funde merum genio. non tu prece poscis emaci,
 quae nisi seductis nequeas committere divis.
 at bona pars procerum tacita libabit acerra.
 haut cuivis promptum est murmurque humilesque susurros
 tollere de templis et aperto vivere voto.
 'mens bona, fama, fides' haec clare et ut audiat hospes:
 illa sibi introrsum et sub lingua murmurat 'o si
 ebulliat patruus, praeclarum funus!' et 'o si
 sub rastro crepet argenti mihi seria dextro
 Hercule! pupillumve utinam, quem proximus heres
 inpello, expungam, nam et est scabiosus et acri
 bile tumet; Nerio iam tertia conditur uxor.'
 haec sancte ut poscas, Tiberino in gurgite mergis
 mane caput bis terque et noctem flumine purgas.
 heus age, responde (minimum est quod scire laboro)
 de Iove quid sentis? estne ut praeponere cures
 hunc—'cuinam?' cuinam? vis Staio? an scilicet haeres?

5

10

15

129 sese *aw* 131 qui in ablato (1 *eras.*) *A*: qui in abato *B*
 in *om.* *a* 134 parandia *a* callirhoen do *om.* *a*
 II ad macrinum de uitae honestate *a*: ad plotium macrinum de
 bona mente *P* 2 quid (d *eras.*) *A* *a* apponit *a* 5 libavit *P*
 6 aut *a* (haud *A*²) murmur (que *add.* *A*²) humilisque *a* susurros
om. *P*: *add.* *P*² 7 aperte *a*: *corr.* *A*² 10 ebulloit *aP*² 5:
 ebullit 5 patruum *P*: patruum *aPmg.*: patris 7 13 expungas
A: expungas *A*² *B* nam est *P*: namque est *P*² 5 14 ducitur
Seruius ad Verg. Geor. iv. 256 15 poscat *a* mergit *a*
 16 nocte *a* purgat *a* 19 cuinam *semel P* (*corr.* *P*² *mg.*) *a*:
 cuiquam? cuinam 5 iaio *P*: stagio *P*² *mg.*

quis potior iudex, puerisve quis aptior orbis? 20
 hoc igitur, quo tu Iovis aurem impellere temptas,
 dic agendum Staio: 'pro Iuppiter, o bone' clamet
 'Iuppiter.' at sese non clamet Iuppiter ipse?
 ignovisse putas, quia cum tonat, ocus ilex
 sulphure discutitur sacro quam tuque domusque? 25
 an quia non fibris ovium Ergennaque iubente
 triste iaces lucis evitandumque bidental,
 idcirco stolidam praebet tibi vellere barbam
 Iuppiter? aut quidnam est qua tu mercede deorum
 emeris auriculas? pulmone et lactibus unctis? 30
 ecce avia aut metuens divum matertera cunis
 exemit puerum, frontemque atque uda labella
 infami digito et lustralibus ante salivis
 expiat, urentis oculos inhiere perita;
 tunc manibus quatit et spem macram supplice voto 35
 nunc Licini in campos, nunc Crassi mittit in aedis:
 'hunc optent generum rex et regina, puellae
 hunc rapiant; quidquid calcaverit hic, rosa fiat.'
 ast ego nutrici non mando vota. negato,
 Iuppiter, haec illi, quamvis te albata rogarit. 40
 poscis opem nervis corpusque fidele senectae.
 esto, age. sed grandes patinae tucsetaque crassa
 adnuere his superos vetuere Iovemque morantur.
 rem struere exoptas caeso bove Mercuriumque
 accersis fibra: 'da fortunare penatis, 45
 da pecus et gregibus fetum.' quo, pessime, pacto,
 tot tibi cum in flammis iunicum omenta liquescant?

21 quod a 22 taio *P: corr. P²* clamæt *A* 23 ad *aP*
 26 ||ouium *ex* obium *P* ergennaque iuvene *P* 27 iacet *P²*
 31 mattera *a* 34 exspica (*t add. A²*) *A*: exspica *B* 35 quant
A (quatit *A²*): quarit *B* 36 lini *a* 37 optet *a*
 39 non nutrici *P: corr. P²* 40 haec *om. a (add. A²)* rogabit *a*
 41 poscit *a* 42 grandes] pingens *a*: pingues *A²5* 45 ac-
 cessis *a* fibram *P: corr. P²* 47 flammis *a*

et tamen hic extis et opimo vincere ferto
intendit: 'iam crescit ager, iam crescit ovile,
iam dabitur, iam iam,' donec deceptus et exspes
nequiquam fundo suspiret nummus in imo. 50

si tibi crateras argenti incusaque pingui
auro dona feram, sudes et pectore laevo
excutiat guttas laetari praetrepidum cor.
hinc illud subiit, auro sacras quod ovato 55
perducis facies. 'nam fratres inter aenos,

somnia pituita qui purgatissima mittunt,
praecipui sunt sitque illis aurea barba.'
aurum vasa Numae Saturniaque impulit aera
Vestalesque urnas et Tuscum fictile mutat. 60

o curvae in terris animae et caelestium inanis,
quid iuvat hoc, templis nostros immittere mores
et bona dis ex hac scelerata ducere pulpa?
haec sibi corrupto casiam dissolvit olivo
et Calabrum coxit vitiato murice vellus, 65

haec bacam conchae rasisse et stringere venas
ferventis massae crudo de pulvere iussit.
peccat et haec, peccat, vitio tamen utitur. at vos
dicite, pontifices, in sancto quid facit aurum?
nempe hoc quod Veneri donatae a virgine pupae. 70

quin damus id superis, de magna quod dare lance
non possit magni Messalae lippa propago?
compositum ius fasque animo sanctosque recessus
mentis et incoctum generoso pectus honesto:
haec cedo ut admoveam templis et farre litabo. 75

48 at *aw* festo *a*: *corr. A*² 49 aser *a*: *corr. A*² 52 cre-
terras *a* incusaeque *P*: incussaue *P*² 53 laeto *P* (leuo *P*²)
54 excutias *P*² 55 praetepidum *a* 55 subit *aP* 56 per-
ducit *a* 57 purgantissima *P* 58 sit illis *a* 59 auri
a: *corr. A*² 61 terras *Lactantius instit. ii. 2* 63 ex *om. a*:
*add. A*² 65 et] haec *a* 69 sacro *A* 70 a *om. ay*
73 animos *P*: animimo *B* 74 honestum *a*: *corr. A*² 75 ad-
moueant *P*

III

'NEMPE haec adsidue. iam clarum manē fenestras
 intrat et angustas extendit lumine rimas.
 stertimus, indomitum quod despumare Falernum
 sufficiat, quinta dum linea tangitur umbra.
 en quid agis? siccas insana canicula messes 5
 iam dudum coquit et patula pecus omne sub ulmo est'
 unus ait comitum. 'verumne? itan? ocius adsit
 huc aliquis. nemon?' turgescit vitrea bilis:
 'findor,' ut Arcadiae pecuaria rudere credas.
 iam liber et positis bicolor membrana capillis 10
 inque manus chartae nodosaeque venit harundo.
 tunc querimur, crassus calamo quod pendeat umor.
 nigra sed infusa vanescit sepia lymphā:
 dilutas querimur geminet quod fistula guttas.
 'o miser inque dies ultra miser, hucine rerum 15
 venimus? aut cur non potius teneroque columbo
 et similis regum pueris pappare minutum
 poscis et iratus mammae lallare recusas?'
 'an tali studeam calamo?' 'cui verba? quid istas
 succinis ambages? tibi luditur. effluīs amens, 20
 contemnere: sonat vitium percussa, maligne
 respondet viridi non cocta fidelia limo.
 udum et molle lutum es, nunc nunc properandus et acri
 fingendus sine fine rota. sed rure paterno
 est tibi far modicum, purum et sine labe salinum 25
 (quid metuas?) cultrixque foci secunda patella est.
 hoc satis? an deceat pulmonem rumpere ventis,

III satirarum III loquitur ad desidi a: increpatio desidiaē humanae
 P 1 sepe A: seppe B 7 itan] id an a: corr. A': ita nec
 (expuncto ec) P 8 nemo A: corr. A² 9 credas 5: oridas P:
 dicas aω 10 b'color positus 5 12 querimus a: quaeritur P²:
 queritur 5 13 uanescat aω 14 querimus a 15 hunc ine P
 16 aut P: a aω: at 5 - palumbo aω -20 etfluīs aP 23 es]
 est aP 24 rupe paturno a 26 fori a: est om. a

PERSI

stemmate quod Tusco ramum millesime ducis,
 censoremve tuum vel quod trabeate salutas?
 ad populum phaleras, ego te intus et in cute novi. 30
 non pudet ad morem discincti vivere Nattae.
 sed stupet hic vitio et fibris increvit opimum
 pingue, caret culpa, nescit quid perdat, et alto
 demersus summa rursus non bullit in unda.'

magne pater divum, saevos punire tyrannos 35
 haut alia ratione velis, cum dira libido
 moverit ingenium ferventi tincta veneno:
 virtutem videant intabescantque relictæ.
 anne magis Siculi gemuerunt aera iuveni,
 et magis auratis pendens laquearibus ensis 40
 purpureas subter cervices terruit, 'imus,
 imus praecipites' quam si sibi dicat et intus
 palleat infelix quod proxima nesciat uxor?

saepe oculos, memini, tangebam parvus olivo,
 grandia si nollem morituro verba Catoni 45
 dicere non sano multum laudanda magistro,
 quae pater adductis sudans audiret amicis.
 iure; etenim id summum, quid dexter senio ferret,
 scire erat in voto, damnosa canicula quantum
 raderet, angustae collo non fallier orcae, 50
 neu quis callidior buxum torquere flagello.
 haut tibi inexpertum curvos deprendere mores,
 quaeque docet sapiens braccatis inlita Medis
 porticus, insomnis quibus et detonsa iuventus
 invigilat siliquis et grandi pasta polenta. 55
 et tibi, quae Samios diduxit littera ramos,

29 censorem uetuum *P*: censorem uetulum *Heinrich*, qui etiam
 fatuum coniecit: censoremque *a5* 31 districti *a* 37 mouerat *a*
 41 supra *Sandford* 42 intus] ulcus *Housman* 45 sic *P*:
 morituri . . . Catonis discere *aw* 46 et insano *aγ5*
 48 summo . . . feruet *a* 52 nouam saturam incipit *P* cui titulus
 ad eosdem 56 diduxit *5*: deduxit *Paw*

surgentem dextro monstravit limite collem.
 stertis adhuc laxumque caput conpage soluta
 oscitat hesternum dissutis undique malis.
 est aliquid quo tendis et in quod derigis arcum, 60
 an passim sequeris corvos testaque lutoque
 securus quo pes ferat, atque ex tempore vivis?
 elleborum frustra, cum iam cutis aegra tumebit,
 poscentis videas: venienti occurrite morbo,
 et quid opus Cratero magnos promittere montis? 65
 discite, o miseri, et causas cognoscite rerum:
 quid sumus et quidnam victuri gignimur, ordo
 quis datus, aut metae qua mollis flexus et unde,
 quis modus argento, quid fas optare, quid asper
 utile nummus habet, patriae carisque propinquis 70
 quantum elargiri deceat, quem te deus esse
 iussit et humana qua parte locatus es in re.
 disce, nec inideas quod multa fidelia putet
 in locuplete penu defensis pinguibus Vmbris,
 et piper et pernae, Marsi monumenta clientis, 75
 maenaeque quod prima nondum defecerit orca.

hic aliquis de gente hircosa centurionum
 dicat: 'quod sapio, satis est mihi. non ego curo
 esse quod Arcesilas aerumnosique Solones
 obstipo capite et figentes lumine terram, 80
 murmura cum secum et rabiosa silentia rodunt
 atque exporrecto trutinantur verba labello,
 aegroti veteris meditantes somnia, gigni
 de nihilo nihilum, in nihilum nil posse reverti.

57 catem $P^2 A^2 \gamma \omega$ 60 in quo a derigis $A^2 \zeta$: dirigis $a P^2 \omega$:
 dirigas P 62 bibis a 66 io *Barth* uos *Guyet* di-
 sciteque o aut discite et o ζ 67 gignimus a 68 quam P
 69 argenti *Augustinus de ciu. dei* ii. 6 71 largiri a *Augustinus*
 75 om. a : add. mg. $A^2 B^2$ eluentis P^2 : possis cluentis 78 satis
 est sapio $a \omega$ 81 || rodunt P an produnt? 83 meditantess
 omnia P : corr. P^2 84 nihil ζ in nihilo a

PERSI

hoc est quod palles? cur quis non prandeat hoc est?' 85
his populus ridet, multumque torosa iuventus
ingeminat tremulos naso crispante cachinnos.

'inspice, nescio quid trepidat mihi pectus et aegris
faucibus exsuperat gravis halitus, inspice sodes'
qui dicit medico, iussus requiescere, postquam 90
tertia conpositas vidit nox currere venas,
de maiore domo modice sitiante lagoena
lenia loturo sibi Surrentina rogavit.

'heus bone, tu palles.' 'nihil est.' 'videas tamen istuc
quidquid id est, surgit tacite tibi lutea pellis.' 95

'at tu deterius palles. ne sis mihi tutor.
iam pridem hunc sepeli: tu restas.' 'perge, tacebo.'
turgidus hic epulis atque albo ventre lavatur,
guttur sulpureas lente exhalante mefites.

sed tremor inter vina subit calidumque trientem 100
excutit e manibus, dentes crepuere relecti,
uncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
hinc tuba, candelae, tandemque beatulus alto
conpositus lecto crassisque lutatus amomis
in portam rigidas calces extendit. at illum 105
hesterni capite induto subiere Quirites.

'tange, miser, venas et pone in pectore dextram,
nil calet hic; summosque pedes attinge manusque,
non frigent.' visa est si forte pecunia sive
candida vicini subrisit molle puella, 110
cor tibi rite salit? positum est argente catino
durum holus et populi cribro decussa farina:
temptemus fauces; tenero latet ulcus in ore

93 laturo *ex* luturo *P*: locupo *a* (loturo *A*²) rogavit *P*²: ro-
gabis *a*: rogabit *P*²_ω 94 tu *om.* *a* pallens *P*: corr. *P*² istud
aw 96 pallens *P*: corr. *P*² 97 sepeliit urestas *a*: sepellitur
istas *P* 98 bobatur *a* 100 in terra subiit *a* 101 ex-
cidit *a* 105 portas *a* 106 externi *a* 107 dextra *P*
110 uicinis *A*

putre, quod haut deceat plebeia radere beta.
 alges, cum excussit membris timor albus aristas; 115
 nunc face supposita fervescit sanguis et ira
 scintillant oculi, dicisque facisque quod ipse
 non sani esse hominis non sanus iuret Orestes.

IV

‘REM populi tractas’ barbatum haec crede magistrum
 dicere, sorbitio tollit quem dira cicutae
 ‘quo fretus? dic hoc, magni pupille Pericli.
 scilicet ingenium et rerum prudentia velox
 ante pilos venit, dicenda tacendave calles. 5
 ergo ubi commota fervet plebecula bile,
 fert animus calidae fecisse silentia turbae
 maiestate manus. quid deinde loquere? “Quirites,
 hoc puta non iustum est, illud male, rectius illud.”
 scis etenim iustum gemina suspendere lance 10
 ancipitis librae, rectum discernis ubi inter
 curva subit vel cum fallit pede regula varo,
 et potis es nigrum vitio praefigere theta.
 quin tu igitur, summa nequiquam pelle decorus,
 ante diem blando caudam iactare popello 15
 desinis, Anticyras melior sorbere meracas?
 quae tibi summa boni est? uncta vixisse patella
 semper et adsiduo curata cuticula sole?
 expecta, haut aliud respondeat haec anus. i nunc,
 “Dinomaches ego sum” suffla “sum candidus.” esto, 20
 dum ne deterius sapiat pannucia Baucis,
 cum bene discincto cantaverit ocima vernae.’

116 irā *P* sed alias m plene scribit

IV de his qui ambiunt (ambigunt *B*) honores *aP* 2 dura *a* :
corr. *A*² 3 periclis *a* 5 tacendaque *aw* 9 puto *A*²*P*²
 γτ sed cf. *Priscianus* iii. p. 65 κ 13 est *Pa* : *corr.* *A*² 21 pan-
 nucea αγ

ut nemo in sese temptat descendere, nemo,
sed praecedenti spectatur mantica tergo.
quaesieris 'nostin Vettidi praedia?' 'cuius?' 25
'dives arat Curibus quantum non miluus errat.'
'hunc ais, hunc dis iratis genioque sinistro,
qui, quandoque iugum pertusa ad compita figit,
seriolae veterem metuens deradere limum,
ingemit "hoc bene sit" tunicatum cum sale mordens 30
caepe, et farrata pueris plaudentibus olla
pannosam faecem morientis sorbet aceti?'
at si unctus cesses et figas in cute solem,
est prope te ignotus cubito qui tangat et acre
despuat: 'hi mores, penemque arcanaque lumbi 35
runcantem populo marcentis pandere vulvas.
tunc cum maxillis balanatum gausape pectas,
inguinibus quare detonsus gurgulio extat?
quinque palaestritae licet haec plantaria vellant
elixasque nates labefactent forcipe adunca, 40
non tamen ista felix ullo mansuescit aratro.'

caedimus inque vicem praebemus crura sagittis.
vivitur hoc pacto, sic novimus. ilia subter
caecum vulnus habes, sed lato balteus auro
praetegit. ut mavis, da verba et decipe nervos, 45
si potes. 'egregium cum me vicinia dicat,
non credam?' viso si palles, inprobe, nummo,
si facis, in penem quidquid tibi venit amarum,
si puteal multa cautus vibice flagellas,
nequiquam populo bibulas donaveris aures. 50

25 quaesieris $A^2P^2\omega$: quaesieri P : quaesierit a uictidi a : uet-
tidis P^2 26 erat a : corr. A^2 : oberrat $T\gamma$: oberret O (ret in ras.)
5 florilegium Frisingense 29 ueteris $a\gamma\zeta$ 30 mordet P :
corr. P^2 31 sic PA^2 : farratam... ollam ω : fariratam... ollam a
33 frigas a : fricas $A^2P^2\gamma\zeta$ 34 tangit a : corr. A^2 37 tu
cum ζ 38 deus A 40 fluxasque P : corr. P^2 forfice a
41 filix $aP^2\omega$ 44 altareus a (balteus A^2) 46 dicta a
48 amorum Iohannes Sarisberiensis, commate in calce uersus posito

respue quod non es, tollat sua munera cerdo.
tecum habita: noris quam sit tibi curta supellex.

V

VATIBVS hic mos est, centum sibi poscere voces,
centum ora et linguas optare in carmina centum,
fabula seu maesto ponatur hianda tragoedo,
vulnera seu Parthi ducentis ab inguine ferrum.
'quorsum haec? aut quantas robusti carminis offas 5
ingeris, ut par sit centeno gutture niti?
grande locuturi nebulas Helicone legunto,
si quibus aut Prognēs aut si quibus olla Thyestae
fervebit saepe insulso cenanda Glyconi.
tu neque anhelanti, coquitur dum massa camino, 10
folle premis ventos, nec clauso murmure raucus
nescio quid tecum grave cornicaris inepte,
nec scloppo tumidas intendis rumpere buccas.
verba togae sequeris iunctura callidus acri,
ore teres modico, pallentis radere mores 15
doctus et ingenuo culpam defigere ludo.
hinc trahe quae dicis, mensasque relinque Mycenis
cum capite et pedibus, plebeiaque prandia noris.'
non equidem hoc studeo, pullatis ut mihi nugis
pagina turgescat dare pondus idonea fumo. 20
secrete loquimur. tibi nunc hortante Camena
excutienda damus praecordia, quantaque nostrae
pars tua sit, Cornute, animae, tibi, dulcis amice,

51 respuat a . est Pa: corr. A² 52 habita ut noris aP²γ5
V ad magistrum equitum cornutum P 8 si quib; (b; P² in
ras.) P fortasse ex quis progenes P: procnes a5: sed cf. Iuuenal.
vi. 644, nos prolegg. ad Ouid. Trist. p. cv 9 inuiso P cycloni
P: corr. m. saec. xv 10 camini P: corr. P² 11 claso a
(clauso A²) raucos P 13 stloppo O5: stoloppo T 15
terens a: corr. A²: teris P²5 rodere P: corr. P² 17 dicas 5:
doceas O 18 om. a: add. mg. m. ead. 19 bullatis 5: am-
pullatis Iahn, cf. Lachmann ad Lucret. vi. 1067 21 secreti 5 A²
22 quandoque P: cpr. P²

PERSI

ostendisse iuvat. pulsa dinoscere cautus
 quid solidum crepet et pictae tectoria linguae. 25
 hic ego centenas ausim deponere fauces,
 ut quantum mihi te sinuoso in pectore fixi,
 voce traham pura, totumque hoc verba resignent,
 quod latet arcana non enarrabile fibra.
 cum primum pavidus custos mihi purpura cessit 30
 bullaque subcinctis Laribus donata pependit,
 cum blandi comites totaque inpune Subura
 permisit sparsisse oculos iam candidus umbo,
 cumque iter ambiguum est et vitae nescius error
 deducit trepidas ramosa in compita mentes, 35
 me tibi supposui. teneros tu suscipis annos
 Socratico, Cornute, sinu. tunc fallere sollers
 adposita intortos extendit regula mores,
 et premitur ratione animus vincique laborat
 artificemque tuo ducit sub pollice vultum. 40
 tecum etenim longos meminisse consumere soles,
 et tecum primas epulis decerpere noctes.
 unum opus et requiem pariter disponimus ambo,
 atque verecunda laxamus seria mensa.
 non equidem hoc dubites, amborum foedere certo 45
 consentire dies et ab uno sidere duci:
 nostra vel aequali suspendit tempora Libra
 Parca tenax veri, seu nata fidelibus hora
 dividit in Geminos concordia fata duorum,
 Saturnumque gravem nostro Iove frangimus una: 50
 nescio quod certe est quod me tibi temperat astrum.

24 pulsandinoscere *P*: corr. *P*² 26 his *P* uoces *aw*
 29 arcanā *P*, lineam duxit *m. recentior* 31 subcinctis *ex* subcinctus
P: succinctus *a*: corr. *A*² 35 diducit *A*² 36 supposui *5*:
 subposui *O*: seposui *aPT5* suspicis *P* (pic in ras. *P*²) 37 tum
a5 40 araficemque *a*: corr. *A*² 47 suspendi *5*
 50 iouem *a* imam *a* (una *A*²) 51 certum *P*

mille hominum species et rerum discolor usus,
 velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.
 mercibus hic Italis mutat sub sole recenti
 rugosum piper et pallentis grana cumini, 55
 hic satur inriguo mavult turgescere somno,
 hic campo indulget, hunc alea decoquit, ille
 in venerem putris; sed cum lapidosa cheragra
 fregerit articulos veteris ramalia fagi,
 tunc crassos transisse dies lucemque palustrem 60
 et sibi iam seri vitam ingemuere relictam.
 at te nocturnis iuvat inpallescere chartis,
 cultor enim iuvenum purgatas inseris aures
 fruge Cleanthea. petite hinc puerique senesque
 finem animo certum miserisque viatica canis. 65
 'cras hoc fiet.' idem cras fiet. 'quid? quasi magnum
 nempe diem donas.' sed cum lux altera venit,
 iam cras hesternum consumpsimus, ecce aliud cras
 egerit hos annos et semper paulum erit ultra.
 nam quamvis prope te, quamvis temone sub uno 70
 vertentem sese, frustra sectabere canthum,
 cum rota posterior curras et in axe secundo.

libertate opus est. non hac, ut quisque Velina
 Publius emeruit, scabiosum tesserula far
 possidet. heu steriles veri, quibus una Quiritem 75
 vertigo facit. hic Dama est non tressis agaso
 vappa lippus, et in tenui farragine mendax:
 verterit hunc dominus, momento turbinis exit
 Marcus Dama. papae. Marco spondente recusas
 credere tu nummos? Marco sub iudice palles? 80
 Marcus dixit, ita est. adsigna, Marce, tabellas.

58 putriset *P*: putris est 5: putrit et *P*²: 'legitur et in uenerem
 putrit' *schol.*, *possis* putret, *cf. Nonius p.* 159 sed] et *A* 59 fe-
 cerit *a* 61 uita . . . relicta *P cf. iii.* 38 63 enim est
 (t *eras.*) *P* 67 diest *a* 70 quam prope se *a*
 71 cantum *aP* 76 damma (damna *O*) est *γ*: damasus *a*
 78 temporis *aP*²

PERSI

haec mera libertas, hoc nobis pillea donant.
 'an quisquam est alius liber, nisi ducere vitam
 cui licet ut voluit? licet ut volo vivere: non sum
 liberior Bruto?' 'mendose colligis' inquit 85
 stoicus hic aurem mordaci lotus aceto.
 'hoc reliquum accipio, "licet" illud et "ut volo" tolle.'
 'vindicta postquam meus a praetore recessi,
 cur mihi non liceat, iussit quodcumque voluntas,
 excepto siquid Masuri rubrica vetavit?' 90
 disce, sed ira cadat naso rugosaque sanna,
 dum veteres avias tibi de pulmone revello.
 non praetoris erat stultis dare tenuia rerum
 officia atque usum rapidae permittere vitae:
 sambucam citius caloni aptaveris alto. 95
 stat contra ratio et secretam garrit in aurem,
 ne liceat facere id quod quis vitiabit agendo.
 publica lex hominum naturaque continet hoc fas,
 ut teneat vetitos inscitia debilis actus.
 diluis elleborum, certo conpescere puncto 100
 nescius examen? vetat hoc natura medendi.
 navem si poscat sibi peronatus arator
 luciferi rudis, exclamet Melicerta perisse
 frontem de rebus. tibi recto vivere talo
 ars dedit? et veris speciem dinoscere calles, 105
 nequa subaerato mendosum tinniat auro?
 quaeque sequenda forent, quaeque evitanda vicissim
 illa prius creta, mox haec carbone notasti?
 es modicus voti, presso lare, dulcis amicis?
 iam nunc adstringas, iam nunc granaria laxes, 110

82 haec nobis a donat P 84 libuit a5 sim P: corr. P²
 85 liberio P: r add. P² 87 haec reliqua aω 92 avias ex
 aulas P: se abias a: scabies 5 93 erit a 97 id om. a
 uitiauit florilegia Parisina: uitiauit aPγω 102 perornatus P:
 perocintus A (peronatus A²): perocinatus B 103 exclamat P
 105 ueris P: ueri aω specimen a 108 notasse a

inque luto fixum possis transcendere nummum,
 nec gluttu sorbere salivam Mercurialem?
 'haec mea sunt, teneo' cum vere dixeris, esto
 liberque ac sapiens praetoribus ac Iove dextro.
 sin tu, cum fueris nostrae paulo ante farinae, 115
 pelliculam veterem retines et fronte politus
 astutam vapido servas in pectore volpem,
 quae dederam supra, relego funemque reduco:
 nil tibi concessit ratio; digitum exere, peccas,
 et quid tam parvum est? sed nullo ture litabis, 120
 haereat in stultis brevis ut semuncia recti.
 haec miscere nefas, nec cum sis cetera fossor,
 tris tantum ad numeros satyrum moveare Bathylli.
 'liber ego.' unde datum hoc sumis, tot subdite rebus?
 an dominum ignoras nisi quem vindicta relaxat? 125
 'i puer et strigiles Crispini ad balnea defer'
 si increpuit, 'cessas nugator,' servitium acre
 te nihil inpellit, nec quicquam extrinsecus intrat
 quod nervos agitet; sed si intus et in iecore aegro
 nascuntur domini, qui tu inpunitior exis 130
 atque hic quem ad strigiles scutica et metus egit erilis?
 mane piger stertis. 'surge' inquit Avaritia 'heia
 surge.' negas. instat, 'surge' inquit. 'non queo.' 'surge.
 'et quid agam?' 'rogas? en saperdas advehe Ponto,
 castoreum, stuppas, hebenum, tus, lubrica Coa; 135
 tolle recens primus piper ex sitiente camelo;
 verte aliquid; iura.' 'sed Iuppiter audiet.' 'eheu
 baro, regustatum digito terebrare salinum

112 gluttu *P*: glutto *aw* 117 seruans *P* 118 repeto *5*
 123 numero satyri *P*: numeros satyri *ω* bathillo *a*: beatilli *P*:
 batilli *P*² 124 sumis *P*: sentis *aw*, cf. *Hor. Sat. ii. 2. 31*
 127 nugutcor seruuium *a* 129 in pectore *P* 130 quid *a*:
 quin *P*_γ 134 rogas en saperdas *aP*, *correpto* rogas *more*
Plautino: rogitas saperdas *5*: rogitas en saperdam *γ5* 136 et
aP camello *aP*: *corr. P*² 137 audiat *P* 138 baro *AP5*:
 uaro *A*²*P*²*B*_γ*ω*

contentus perages, si vivere cum Iove tendis.⁷
 iam pueris pellem succinctus et oenophorum aptas: 140
 'ocius ad navem!' nihil obstat quin trabe vasta
 Aegaeum rapias, ni sollers Luxuria ante
 seductum moneat 'quo deinde, insane, ruis, quo?
 quid tibi vis? calido sub pectore mascula bilis
 intumuit, quam non extinxerit urna cicutae? 145
 tu mare transilias? tibi torta cannabe fulto
 cena sit in transtro, Veientanumque rubellum
 exalet vapida laesum pice sessilis obba?
 quid petis? ut nummi, quos hic quincunce modesto
 nutrieras, peragant avidos sudore deunces? 150
 indulge genio, carpamus dulcia, nostrum est
 quod vivis; cinis et manes et fabula fies,
 vive memor leti, fugit hora, hoc quod loquor inde est.'
 en quid agis? duplici in diversum scinderis hamo.
 huncine an hunc sequeris? subeas alternus oportet 155
 ancipiti obsequio dominos, alternus oberres.
 nec tu cum obstiteris semel instantique negaris
 parere imperio, 'rupi iam vincula' dicas;
 nam et luctata canis nodum abripit, at tamen illi,
 cum fugit, a collo trahitur pars longa catenae. 160
 'Dave, cito, hoc credas iubeo, finire dolores
 praeteritos meditor': crudum Chaerestratus unguem
 adrodens ait haec. 'an siccis dedecus obstem
 cognatis? an rem patriam rumore sinistro
 limen ad obscaenum frangam, dum Chrysidis udas 165
 ebrius ante fores extincta cum face canto?'
 'euge puer, sapias, dis depellentibus agnam
 percutē.' 'sed censen, plorabit, Dave, relicta?'

145 quod aP² 148 uapidi a picem P 150 nutrieras
 om. a, add. B² pergant a auido 5 sudore aP²γ: suadare
 P: sudare O²5 deunges P: corr. P² 157 tu cum] tuum a:
 corr. A² instantibusque P: corr. P² 159 arrumpit P: corr. P²
 at] et a: ast γ 167 pellentibus a 168 censem aO

'nugaris? solea, puer, obiurgabere rubra.
 ne trepidare velis atque artos rodere casses, 170
 nunc ferus et violens, at si vocet, "haut mora" dicas.'
 'quidnam igitur faciam? nec nunc, cum arcessat et ultro
 supplicet, accedam?' 'si totus et integer illinc
 exieras nec nunc.' hic hic quod quaerimus, hic est,
 non in festuca, lictor quam iactat ineptus. 175
 ius habet ille sui palpo, quem tollit hiantem
 cretata Ambitio? 'vigila et ciceringere large
 rixanti populo, nostra ut Floralia possint
 aprici meminisse senes.' quid pulchrius? at cum
 Herodis venere dies, unctaque fenestra 180
 dispositae pinguem nebulam vomuere lucernae
 portantes violas, rubrumque amplexa catinum
 cauda natat thynni, tumet alba fidelia vino,
 labra moves tacitus recutitaque sabbata palles.
 tum nigri lemures ovoque pericula rupto, 185
 tum grandes galli et cum sistro lusca sacerdos
 incussere deos infantis corpora, si non
 praedictum ter mane caput gustaveris ali.
 dixeris haec inter varicosos centuriones,
 continuo crassum ridet Pulfennius ingens 190
 et centum Graecos curto centusse licetur.

VI

ADMOVIT iam bruma foco te, Basse, Sabino?
 iamne lyra et tetrico vivunt tibi pectine chordae?
 mire opifex numeris veterum primordia vocum

170 radere cassas *P* 171 uoce (t *add. P*²) et haut *P* 172 acces-
 sor *aO*: accersor *5*: arcessor *T5* 174 nec nunc *5*: ne nunc *P*:
 nunc nunc *aγ* 176 palpoque (*supra scr. quem A*²) *a* ducit *aa*
 184 recutit atque *P*: *corr. P*² 186 tum] hinc *P* 188 alit *P*:
 alli *AT*: tilli *B* 190 pulfennius *P*: fulfennius *a* 191 cureo *a*:
 uno *Priscianus G. L. K.* iii. 410 κ

VI ode quinta *B*: ad cestum bassum lycurium (*i. e. lyricum*)
 poetam *P* 2 tricae *P*: tetricae *P*² chordae *om. a, add. A*²*B*²
 3 uocum] rerum *P*: *corr. P*²

atque marem strepitum fidis intendisse Latinae,
 mox iuvenes agitare iocos et pollice honesto 5
 egregius lusisse senex. mihi nunc Ligus ora
 intepet hibernatque meum mare, qua latus ingens
 dant scopuli et multa litus se valle receptat.
 "Lunai portum, est operae, cognoscite, cives."
 cor iubet hoc Enni, postquam destertuit esse 10
 Maeonides, Quintus pavone ex Pythagoreo.
 hic ego securus volgi et quid praeparet auster
 infelix pecori, securus et angulus ille
 vicini nostro quia pinguior; etsi adeo omnes
 ditescant orti peioribus, usque recusem 15
 curvus ob id minui senio aut cenare sine uncto
 et signum in vapida naso tetigisse lagoena.
 discrepet his alius. geminos, horoscope, varo
 producis genio: solis natalibus est qui
 tinguat holus siccum muria vafer in calice empta, 20
 ipse sacrum inrorans patinae piper; hic bona dente
 grandia magnanimus peragit puer. utar ego, utar,
 nec rhombos ideo libertis ponere lautus,
 nec tenuis sollers turdarum nosse salivas.
 messe tenus propria vive et granaria, fas est, 25
 emole. quid metuas? occa, et seges altera in herba est.
 at vocat officium, trabe rupta Bruttia saxa
 prendit amicus inops remque omnem surdaque vota
 condidit Ionio, iacet ipse in litore et una
 ingentes de puppe dei iamque obvia mergis 30
 costa ratis lacerae: nunc et de caespite vivo
 frange aliquid, largire inopi, ne pictus oberret
 caerulea in tabula. sed cenam funeris heres

6 aegregius *a*: aegrecius *P*: aegregios *P*² iussisse *a* senes
*P*²_ω 7 hibernaque *P*: corr. *P*² 9 portum] praetium *P*: corr.
*P*² cognoscere *P* 11 pauonem *aP* 16 obit *aP*: corr. *P*²
 23 scombros *ay* lautis *a* 24 turdorum *aP*²₅ 26 metuis *a*
 27 at *P* ut uidetur: ast *P*² in ras. *aw*

negleget iratus, quod rem curtaveris; urnae
 ossa inodora dabit, seu spirent cinnama surdum 35
 seu ceraso peccent casiae, nescire paratus.
 'tune bona incolumis minuas? et Bestius urguet
 doctores Graios: "ita fit; postquam sapere urbi
 cum pipere et palmis venit nostrum hoc maris expers,
 faenisecae crasso vitiarunt unguine pultes." 40
 haec cinere ulterior metuas.' at tu, meus heres
 quisquis eris, paulum a turba seductior audi.
 o bone, num ignoras? missa est a Caesare laurus
 insignem ob cladem Germanae pubis, et aris
 frigidus excutitur cinis, ac iam postibus arma, 45
 iam chlamydas regum, iam lutea gausapa captis
 essedaque ingentesque locat Caesonia Rhenos.
 dis igitur genioque ducis centum paria ob res
 egregie gestas induco. quis vetat? aude.
 vae, nisi conives. oleum artocreasque popello 50
 largior. an prohibes? dic clare. 'non adeo' inquis
 'exossatus ager iuxta est.' age, si mihi nulla
 iam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
 nulla manet patruī, sterilis matertera vixit,
 deque avia nihilum superest, accedo Bovillas 55
 clivumque ad Virbi, praesto est mihi Manius heres.
 'progenies terrae?' quaere ex me quis mihi quartus
 sit pater: haut prompte, dicam tamen; adde etiam unum,
 unum etiam: terrae est iam filius, et mihi ritu
 Manius hic generis prope maior avunculus exstat. 60

34 rem *om.* *a* 35 inhonora *a* (*inhodora A*²) 36 ceras
 opicent *a* castae *P* 37 tune . . . minuas *et* 41 haec . . .
 metuas *inter se transposuit Sinner* et] sed *P*² 39 piper
aP: *corr. P*² 40 crassa *aP* 41 hic meridi *A* (haec
 cineri *A*²): hic meride *B* 46 uictis *aγP*² 48 paria
om. P, *add. mg P*²: patria *a* 51 largiar *a* 54 patruis *P*
 55 acceda *A*: accede *B* 56 uerbi *P*: *corr. P*² mannius *aP*
 (*sed nnius P*² *in ras.*) 59 etiam si terrae *P* ritum *P*: tecum *a*
 60 exit *aP*²_ω

qui prior es, cur me in decursu lampada poscas?
 sum tibi Mercurius, venio deus huc ego ut ille
 pingitur. an renuis? vis tu gaudere relictis?
 'dest aliquid summae.' minui mihi, sed tibi totum est
 quidquid id est. ubi sit fuge quaerere, quod mihi quondam
 legarat Tadius, neu dicta 'pone paterna, 66
 faenoris accedat merces, hinc exime sumptus.'
 'quid reliquum est?' reliquum? nunc nunc inpensius ungue,
 ungue, puer, caules. mihi festa luce coquatur
 urtica et fissa fumosum sinciput aure, 70
 ut tuus iste nepos olim satur anseris extis,
 cum morosa vago singultiet inguine vena,
 patriciae inmeiat vulvae? mihi trama figurae
 sit reliqua, ast illi tremat omento popa venter?
 vende animam lucro, mercare atque excute sollers 75
 omne latus mundi, ne sit praestantior alter
 Cappadocas rigida pinguis plausisse catasta,
 rem duplica. 'feci; iam triplex, iam mihi quarto,
 iam decies redit in rugam; depunge ubi sistam.'
 inventus, Chrysippe, tui finitor acervi. 80

61 decursum *P* poscis *aP*² 68 uin *aw*: uins *T*
 64 des *a*: deest *Pw* 66 cadius *a*: corr. *B*² repone *5*
 68 angue *a*: surge *P* 69 coquetur *aP* 71 tuis hic *a*: tu
 sistat *P* 74 omento paentur *a*: corr. *A*² 76 nec *aw*
 77 pauisse *a5* 79 in bulgam *Reid* depinge *O5*
 80 iuuentus *aP*: corr. *A*²*P* explicuit (*del. u*) persius | thebaidorum
 satu(y *P*²)ra | feliciter utere | semper felix *P*: persii flacci satyrarum
 explicit uita eiusdem *A*: persi flacci satyrarum | explicit feliciter.
 uita eiusdem *B*: inde in *a* subiunguntur choliambi

CHOLIAMBI

Nec fonte labra prolui caballino,
 nec in bicipiti somniasse Parnaso
 memini, ut repente sic poeta prodirem;
 Heliconidasque pallidamque Pirenen
 illis remitto, quorum imagines lambunt 5
 hederæ sequaces: ipse semipaganus
 ad sacra vatum carmen adfero nostrum.
 quis expedivit psittaco suum chaere
 picasque docuit verba nostra conari?
 magister artis ingenique largitor 10
 venter, negatas artifex sequi voces.
 quod si dolosi spes refulserit nummi,
 corvos poetas et poetridas picas
 cantare credas Pegaseium nectar.

*Choliambos in calce a, ante saturam primam ponunt P_ω persii
 flacci satirarum incipit prohemium O 3 memini me ut aP_γ
 4 Aeliconiadas (om. que) a sirenen a 5 lambunt P (supra scr.
 ambiunt uel coronant P²) ω: ambiunt a 8 expediit a kere P:
 cere supine (h. e. χαίρε σὺ πῖνε) a 9 picamque a: corr. A²
 nostra uerba a 10 ingenique aP 11 artis sex a
 12 refulgeat aP² 14 pegaseum aO: ppegaseum P nectar a:
 melos P_ω*

D. IVNI IUVENALIS
SATVRARVM

LIBRI V

SIGLA

- P* = Montepessulanus 125, olim Pithoeanus
*P*² = codicis Pithoeani manus emendatrix
 Σ = lectiones scholiorum Pithoeanorum aut inde tractae
Bob. = fragmenta libri rescripti Bobiensis
 ω = codices reliqui omnes aut complures
 ζ = codicum reliquorum pars
A = Monacensis 408
O = Oxoniensis bibliothecae Bodleianae Canonicianus
Lat. 41
T = Cantabrigiensis collegii sacrosanctae Trinitatis O.
iv. 10
V = Vrbinas 661
Ambr. R. = Ambrosianus R. 54
Ambr. S. = Ambrosianus S. 53
Ven. = codices Veneti in praefatione citati

VITA D. IVNI IVVENALIS SECVNDVM CODICEM
PITHOEANVM.

I.

IVNIVS IVVENALIS, libertini locupletis incertum est filius an
alumnus, ad mediam fere aetatem declamavit animi magis
causa quam quod se scholae aut foro praepararet. deinde
paucorum versuum satura non absurde composita in Pari-
dem pantomimum poetamque eius semenstribus militiis 5
tumentem genus scripturae industrie excoluit. et tamen
diu ne modico quidem auditorio quicquam committere est
ausus. mox magna frequentia magnoque successu bis ac
ter auditus est, ut ea quoque quae prima fecerat inferirēt
novis scriptis [vii. 90] 10

quod non dant procures, dabit histrio. tu Camerinos
et Bareas, tu nobilium magna atria curas?

praefectos Pelopea facit, Philomela tribunos.

erat tum in deliciis aulae histrio multique fautorum eius
cottidie provehebantur. venit ergo Iuvenalis in suspicio- 15
nem, quasi tempora figurate notasset, ac statim per honorem
militiae quamquam octogenarius urbe summotus est mis-
susque ad praefecturam cohortis in extrema parte tendentis
Aegypti. id supplicii genus placuit, ut levi atque ioculari
delicto par esset. verum intra brevissimum tempus angore 20
et taedio periit.

I praenomen poetae in P commemorat scholiasta vitae Decimi dice-
bantur uel a kalendario die natiuitatis uel ab ordine alicuius dignitatis
quam decies habuerant 3 se om. P 9 ut] ui P: corr. P²

DE VITA IUVENALIS

II.

IUVENALIS iste Aquinates fuit id est de Aquino oppido temporibus Neronis Claudii imperatoris. prima aetate siluit. ad mediam ferme aetatem declamavit. unde et quasi diu tacens ab indignatione coepit dicens 'semper ego auditor tantum?' fecit quosdam versus in Paridem pantomimum, 5 qui tunc apud imperatorem plurimum poterat. hac de causa venit in suspicionem, quasi ipsius imperatoris tempora notasset, sicque sub obtentu militiae pulsus est urbe. ita tristitia et angore periit.

1 id est] idem *P*

8 subtentu *P*: corr. m. ead.

TITVLVS AQVINAS.

C. I. L. X 5382 (Henzen-Or. 5599) C[ere]ri sacrum | [D. Iu]nius Iuvenalis | trib. coh. [I] Delmatarum | IIvir quinq. flamen | divi Vespasiani | vovit dedicav[itq]ue | sua pec.

TESTIMONIA

MARTIALIS VII 24 (*anno 91 vel 92*)

Cum Iuvenale meo quae me committere temptas,
quid non audebis, perfida lingua, loqui?
te fingente nefas Pyladen odisset Orestes,
Thesea Pirithoi destituisset amor,
tu Siculos fratres et maius nomen Atridas
et Ledae poteras dissociare genus.
hoc tibi pro meritis et talibus imprecor ausis,
ut facias illud, quod, puto, lingua, facis.

idem VII 91

De nostro, facunde, tibi, Iuvenalis, agello
Saturnalicias mittimus ecce nuces.
cetera lascivis donavit poma puellis
mentula custodis luxuriosa dei.

DE VITA IUVENALIS

idem XII 18 (*anno* 101)

Dum tu forsitan inquietus erras clamosa, Iuvenalis, in Subura aut collem dominae teris Dianae, dum per limina te potentiorum sudatrix toga ventilat vagumquē	5
maior Caelius et minor fatigant; me multos repetita post Decembres accepit mea rusticumque fecit auro Bilbilis et superba ferro.	10
hic pigri colimus labore dulci Boterdum Plateamque; Celtiberis haec sunt nomina crassiora terris. ingenti fruor improboque somno, quem nec tertia saepe rumpit hora,	15
et totum mihi nunc repono quidquid ter denos vigilaveram per annos. ignota est toga, sed datur petenti rupta proxima vestis a cathedra. surgentem focus excipit superba	20
vicini strue cultus iliceti, multa vilica quem coronat olla. venator sequitur, sed ille quem tu secreta cupias habere silva. dispensat pueris rogatque longos	25
levis ponere vilicus capillos. sic me vivere, sic iuvat perire.	

SIDONIUS APOLLINARIS *carm.* IX 269

Non qui tempore Caesaris secundi
aeterno incoluit Tomos reatu,
nec qui consimili deinde casu
ad volgi tenuem strepentis auram
irati fuit histrionis exul.

DE VITA IUVENALIS

IOHANNES MALALA *Chron.* X p. 341 *Chilm.* ὁ δὲ [αὐτὸς βασιλεὺς] Δομετιανὸς ἐφίλει τὸν ὀρχηστὴν τοῦ πρασίνου μέρους [τῆς Ῥώμης] τὸν λεγόμενον Πάριδα, περὶ οὗ καὶ ἐλοιδορεῖτο ἀπὸ τῆς συγκλήτου [Ῥώμης] καὶ Ἰουβενάλιου τοῦ ποιητοῦ [τοῦ Ῥωμαίου ὡς χαίρων εἰς τὸ πράσινον]. ὅστις βασιλεὺς ἐξώρισε τὸν [αὐτὸν] Ἰουβενάλιον [τὸν ποιητὴν] ἐν Πενταπόλει ἐπὶ τὴν Λιβύην, τὸν δὲ ὀρχηστὴν πλουτίσας ἔπεμψεν ἐν Ἀντιοχείᾳ. ὅς κτίσας οἶκον καὶ λουτρὸν ἔξω τῆς πόλεως ἐκεῖ τελευτᾷ.

SVIDAS Ἰουβενάλιος ποιητῆς Ῥωμαῖος. οὗτος ἦν ἐπὶ Δομετιανοῦ βασιλείᾳ Ῥωμαίων. ὁ δὲ Δομετιανὸς *et cetera supra, omissis quae uncis inclusa sunt.*

AMMIANVS XXVIII 4, 14 Quidam detestantes ut venena doctrinas Iuvenalem et Marium Maximum curatiore studio legunt, nulla volumina praeter haec in profundo otio con-
tractantes, quam ob causam non iudicioli est nostri.

RUTILIUS NAMATIANS I 603

Huius vulnificis satura ludente Camenis
nec Turnus potior nec Iuvenalis erit.

IOHANNES LYDVS *De mag.* I 41 Τοῦρνος δὲ καὶ Ἰουβενάλιος καὶ Πετρώνιος αὐτόθεν ταῖς λοιδορίαις ἐπέξελθόντες τὸν σατυρικὸν νόμον παρέτρωσαν.

PSEVDACRON comm. Horat. *ad Serm.* I. p. 1 *Keller.* Satira istius inter Lucilii est et Iuvenalis : nam et asperitatem habet, quam et Lucilius, et suavitatem, quam Iuvenalis, mixtam in suo carmine. denique nisi Iuvenalis scripsisset, isto nemo esset melior.

IVVENALIS SATVRARVM

LIBER PRIMVS

I

SEMPER ego auditor tantum? numquamne reponam
vexatus totiens rauci Theseide Cordi?
inpune ergo mihi recitaverit ille togatas,
hic elegos? inpune diem consumpserit ingens
Telephus aut summi plena iam margine libri 5
scriptus et in tergo necdum finitus Orestes?
nota magis nulli domus est sua quam mihi lucus
Martis et Aeoliis vicinum rupibus antrum
Vulcani; quid agant venti, quas torqueat umbras
Aeacus, unde alius furtivae devehat aurum 10
pelliculae, quantas iaculetur Monychus ornos,
Frontonis platani convulsaque marmora clamant
semper et adsiduo ruptae lectore columnae.
expectes eadem a summo minimoque poeta.
et nos ergo manum ferulae subduximus, et nos 15
consilium dedimus Sullae, privatus ut altum
dormiret. stulta est clementia, cum tot ubique
vatibus occurras, periturae parcere chartae.
cur tamen hoc potius libeat decurrere campo,
per quem magnus equos Auruncae flexit alumnus, 20
si vacat ac placidi rationem admittitis, edam.

I *Inscriptio nulla in P* 1 tantum auditor *Ambr. R* numquine
P² 2 Cordi *PS: Codri P²ω* 3 togatam *Donatus G. L. K. iv.*
p. 524 5 summa pleni *Postgate* 16 sille dedimus *A Ambr. R⁵*
21 et *P²ω*

IVVENALIS

cum tenēr uxorem ducat spado, Mevia Tuscum
 figat aprum et nuda teneat venabula mamma,
 patricios omnis opibus cum provocet unus
 quo tondente gravis iuveni mihi barba sonabat, 25
 cum pars Niliacae plebis, cum verna Canopi
 Crispinus Tyrias umero revocante lacernas
 ventilet aestivum digitis sudantibus aurum
 nec sufferre queat maioris pondera gemmae,
 difficile est saturam non scribere. nam quis iniquae 30
 tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat se,
 causidici novā cum veniat lectica Mathonis
 plena ipso, post hunc magni delator amici
 et cito rapturus de nobilitate comesa
 quod superest, quem Massa timet, quem munere palpat 35
 Carus et a trepido Thymele summissa Latino:
 cum te summoveant qui testamenta merentur
 noctibus, in caelum quos evehit optima summi
 nunc via processus, vetulae vesica beatae?
 unciolam Proculius habet sed Gillo deuncem, 40
 partes quisque suas ad mensuram inguinis heres.
 accipiat sane mercedem sanguinis et sic
 palleat, ut nudis pressit qui calcibus anguem,
 aut Lugudunensem rhetor dicturus ad aram.
 quid referam quanta siccum iecur ardeat ira, 45
 cum populum gregibus comitum premit hic spoliator
 pupilli prostantis et hic damnatus inani
 iudicio? quid enim salvis infamia nummis?
 exul ab octava Marius bibit et fruitur dis
 iratis, at tu victrix provincia ploras. 50
 haec ego non credam Venusina digna lucerna?
 haec ego non agitem? sed quid magis? Heracleas

24, 25 om. OT (add. T²) 5 25 iuuenis P: corr. P² 35 que
 (quē P²) munere P palpat om. P: add. P² in fine uersus longioris
 38 nontibi P: corr. noctibus P² 44 lug||dunensem P 45 si cum
 P: corr. siccum P² 47 pupilli|| prost||antis P: latet sub ras.
 pupillis prostrantis et PO: at P²ω 52 herculeas P²ω

aut Diomedearum aut mugitum labyrinthi
 et mare percussum puero fabrumque volantem,
 cum leno accipiat moechi bona, si capiendi 55
 ius nullum uxori, doctus spectare lacunar,
 doctus et ad calicem vigilanti stertere naso?
 cum fas esse putet curam sperare cohortis
 qui bona donavit praesepeibus et caret omni
 maiorum censu, dum pervolat axe citato 60
 Flaminiam puer Automedon? nam lora tenebat
 ipse, lacernatae cum se iactaret amicae.
 nonne libet medio ceras implere capaces
 quadrivio, cum iam sexta cervice feratur
 hinc atque inde patens ac nuda paene cathedra 65
 et multum referens de Maecenate supino
 signator falsi, qui se lautum atque beatum
 exiguus tabulis et gemma fecerit uda?
 occurrit matrona potens, quae molle Calenum
 porrectura viro miscet sitiente rubetam 70
 instituitque rudes melior Lucusta propinquas
 per famam et populum nigros efferre maritos.
 aude aliquid brevibus Gyaris et carcere dignum,
 si vis esse aliquid. probitas laudatur et alget:
 criminibus debent hortos praetoria mensas 75
 argentum vetus et stantem extra pocula caprum.
 quem patitur dormire nurus corruptor avarae,
 quem sponsae turpes et praetextatus adulter?
 si natura negat, facit indignatio versum
 qualemcumque potest, quales ego vel Cluvienus. 80

55 si|| *P*: latet sit sub ras.

62 lacernatus *Gudeman*

Class. Rev. xiv. 158

63 non||ne *P*: latet nomine

67 falsi *P*:

falso *P*²_ω: signator falsus *Ruperti*: signato falso *Madvig* 68

fecerit *P*Σ*OT Ambr.* S5: fecerat *P*²_ω

70 rubetā *P*: lineam supra

duxit manus prima: rubeta *Polstorff*, *obseru. critt.* p. 3 71

Lucusta *P*Σ: *Locusta* *P*²_ω

80 'Cludidenus: imperitus' *gloss.*

apud Loewe gloss. nominum p. 148

IVVENALIS

ex quo Deucalion nimbis tollentibus aequor
 navigio montem ascendit sortesque poposcit
 paulatimque anima caluerunt mollia saxa
 et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas,
 quidquid agunt homines, votum timor ira voluptas 85
 gaudia discursus nostri farrago libelli est.
 et quando uberior vitiorum copia? quando
 maior avaritiae patuit sinus? alea quando
 hos animos? neque enim oculis comitantibus itur
 ad casum tabulae, posita sed luditur arca. 90
 proelia quanta illic dispensatore videbis
 armigero! simplexne furor sestertia centum
 perdere et horrenti tunicam non reddere servo?
 quis totidem erexit villas, quis fercula septem
 secreto cenavit avus? nunc sportula primo 95
 limine parva sedet turbae rapienda togatae.
 ille tamen faciem prius inspicit et trepidat ne
 suppositus venias ac falso nomine poscas:
 agnitus accipies. iubet a praecone vocari
 ipsos Troiugenas, nam vexant limen et ipsi 100
 nobiscum. 'da praetori, da deinde tribuno.'
 sed libertinus prior est. 'prior' inquit 'ego adsum.
 cur timeam dubitemve locum defendere, quamvis
 natus ad Euphraten, molles quod in aure fenestrae
 arguerint, licet ipse negem? sed quinque tabernae 105
 quadringenta parant. quid confert purpura maior
 optandum, si Laurenti custodit in agro
 conductas Corvinus oves, ego possideo plus
 Pallante et Licinis?' expectent ergo tribuni,
 vincant divitiae, sacro ne cedat honori 110

83 paulatimq||| *P: latet opinor* ue 85 timor *om. P: add. P^a*
 86 nostri est farrago libelli *Ambrosiani* ω 89 ioculis *P: corr. P²*
 102 inquit ||| ego *P: latet fortasse* et 106 purpura maior *POT*
Ambrosiani 5: purpurae amator *P: 5: denique rursus fecit purpura*
 maior *P³: purpura maius 5: purpura maiorum V probavit Vlachos*
Class. Rev. xiv. 217: purpura auorum Samuel Allen 110 nec ω

nuper in hanc urbem pedibus qui venerat albis,
 quandoquidem inter nos sanctissima divitiarum
 maiestas, etsi funesta pecunia templo
 nondum habitat, nullas nummorum ereximus aras,
 ut colitur Pax atque Fides Victoria Virtus 115
 quaeque salutato crepitat Concordia nido.

sed cum summus honor finito computet anno,
 sportula quid referat, quantum rationibus addat,
 quid facient comites quibus hinc toga, calceus hinc est
 et panis fumusque domi? densissima centum 120
 quadrantes lectica petit, sequiturque maritum
 languida vel praegnas et circumducitur uxor.

hic petit absenti nota iam callidus arte
 ostendens vacuum et clausam pro coniuge sellam.
 'Galla mea est,' inquit, 'citius dimitte. moraris?
 profer, Galla, caput.' 'noli vexare, quiescet.' 125

ipse dies pulchro distinguitur ordine rerum:
 sportula, deinde forum iurisque peritus Apollo
 atque triumphales, inter quas ausus habere
 nescio quis titulos Aegyptius atque arabarches, 130
 cuius ad effigiem non tantum meiere fas est.

vestibulis abeunt veteres lassique clientes
 votaue deponunt. quamquam longissima cenae
 spes homini; caulis miseris atque ignis emendus.
 optima silvarum interea pelagique vorabit 135

rex horum vacuisque toris tantum ipse iacebit.
 nam de tot pulchris et latis orbibus et tam
 antiquis una comedunt patrimonia mensa.
 nullus iam parasitus erit. sed quis ferat istas
 luxuriae sordes? quanta est gula quae sibi totos 140
 ponit apros, animal propter convivia natum!

114 habitat POT Vind.: habitas $P^2T^2\omega$ 122 pregnas P:
 pregnans $P^2\omega$ 126 quiescaet P: quiescit $P^2\omega$ 130 Ara-
 barches uolgo scribunt 131 meiere ω Priscianus G. L. K. ii. 494:
 Eutyches G. L. K. v. 476: mengere P: megere P^2

IVVENALIS

poena tamen praesens, cum tu deponis amictus
turgidus, et crudus pavonem in balnea portas.
hinc subitae mortes atque intestata senectus
et nova nec tristis per cunctas fabula cenas : 145
ducitur iratis plaudendum funus amicis.

nil erit ulterius quod nostris moribus addat
posteritas, eadem facient cupientque minores,
omne in praecipiti vitium stetit. utere velis,
totos pande sinus. dices hic forsitan 'unde 150
ingenium par materiae? unde illa priorum

scribendi quodcumque animo flagrante liberet
simplicitas? "cuius non audeo dicere nomen?
quid refert dictis ignoscat Mucius an non?"

pone Tigellinum : taeda lucebis in illa, 155
qua stantes ardent, qui fixo pectore fumant,
ut latum media sulcum dent lucis harena.'

qui dedit ergo tribus patruis aconita, vehatur
pensilibus plumis atque illinc despiciat nos?
'cum veniet contra, digito compesce labellum : 160
accusator erit qui verbum dixerit "hic est."

securus licet Aenean Rutulumque ferocem
committas, nulli gravis est percussus Achilles
aut multum quaesitus Hylas urnamque secutus :
ense velut stricto quotiens Lucilius ardens 165

infremuit, rubet auditor, cui frigida mens est
criminibus, tacita sudant praecordia culpa.
inde irae et lacrimae. tecum prius ergo voluta
haec animo ante tubas, galeatum sero duelli

143 crudus *P Parisinus* 9345 : crudum *P²ω* 144 infestata
Madvig 145 et *POT⁵* : it *P² Ambrosiani* ω 150 dices *PO* :
dicas *P²ω* 155 Tigellinum *P* : corr. *P²* lucebis *P²ω* : lucebit *PT⁵*
156 qui] i in litura *P* pectore *PΣAO* : gutture *P²ω* 157 ut
Jackson : et *Pω* dent lucis conieci (des lucis *Jackson*) : deducit
PO²T⁵ : deducis *P²O⁵* 159 despiciat et nos *P* : a erasit *P²* : de-
spiciat *5* 160 vehetur ω 161 uerbum sic *P item mg.* *P⁴* :
uerum *P³ω* : uersu *fragm. Vindobonensia*, unde auersus conieceram

168 ira *AO* 169 animante tubas *P* : animantē tuba *P²O²ω* : anime
ante tubas *O Wind. Valla*

paenitet.' experiar quid concedatur in illos 170
quorum Flaminia tegitur cinis atque Latina.

II

VLTRA Sauromatas fugere hinc libet et glaciale
Oceanum, quotiens aliquid de moribus audent
qui Curios simulant et Bacchanalia vivunt.
indocti primum, quamquam plena omnia gypso
Chrysippi invenias; nam perfectissimus horum, 5
si quis Aristotelen similem vel Pittacon emit
et iubet archetypos pluteum servare Cleanthas.
frontis nulla fides; quis enim non vicus abundat
tristibus obscenis? castigas turpia, cum sis
inter Socraticos notissima fossa cinaedos? 10
hispida membra quidem et durae per bracchia saetae
promittunt atrocem animum, sed podice levi
caeduntur tumidae medico ridente mariscae.
rarus sermo illis et magna libido tacendi
atque supercilio brevior coma. verius ergo 15
et magis ingenue Peribomius; hunc ego fatis
inputo, qui vultu morbum incessuque fatetur.
horum simplicitas miserabilis, his furor ipse
dat veniam; sed peiores, qui talia verbis
Herculis invadunt et de virtute locuti 20
clunem agitant. 'ego te ceventem, Sexte, verebor?'
infamis Varillus ait 'quo deterior te?
loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.
quis tulerit Gracchos de seditione querentes?
quis caelum terris non misceat et mare caelo, 25
si fur displiceat Verri, homicida Miloni,

170 qui *P*: *corr.* *P*²

II de filosofis obscenis *P* 1 hic *P*: *corr.* *P*² 5 horum est
P^{2ω} 16 peribomus *P*: *corr.* *P*² 26 uerri. || *P* si uel aut
homicida 5

Clodius accuset moechos, Catilina Cethegum,
 in tabulam Sullae si dicant discipuli tres?'
 qualis erat nuper tragico pollutus adulter
 concubitu, qui tunc leges revocabat amaras 30
 omnibus atque ipsis Veneri Martique timendas,
 cum tot abortivis fecundam Iulia vulvam
 solveret et patruo similes effunderet offas.
 nonne igitur iure ac merito vitia ultima fictos
 contemnunt Scauros et castigata remordent? 35
 non tulit ex illis torvum Laronia quendam
 clamantem totiens 'ubi nunc lex Iulia? dormis?'
 atque ita subridens: 'felicia tempora, quae te
 moribus opponunt. habeat iam Roma pudorem,
 tertius e caelo cecidit Cato. sed tamen unde 40
 haec emis, hirsuto spirant opobalsama collo
 quae tibi? ne pudeat dominum monstrare tabernae.
 quod si vexantur leges ac iura, citari
 ante omnes debet Scantinia. respice primum
 et scrutare viros. faciunt nam plura, sed illos 45
 defendit numerus iunctaeque umbone phalanges.
 magna inter molles concordia. non erit ullum
 exemplum in nostro tam detestabile sexu.
 Mevia non lambit Cluviam nec Flora Catullam:
 Hispo subit iuvenes et morbo pallet utroque. 50
 numquid nos agimus causas, civilia iura
 novimus aut ullo strepitu fora vestra movemus?
 luctantur paucae, comedunt colyphia paucae,
 vos lanam trahitis calathisque peracta refertis

30 reuocarat *P*²_ω 31 ipsi *P*²_ω 34 ultima in rasura *P*
 37 dormit? *Richards* 38 ad quem *O*² (in ras.) *Ambr. R. Ven.* 12.
 14 5, cf. *Verg. Aen.* x. 742 43 acturae *P*: corr. *P*²: acture *Σ*:
 aciū recitari *T*: at iure *Iahn* 44 respicere *P*: corr. *P*² 45 nam
O: hi *P* (in ras.) *ω*: faciunt peiora *Buecheler* 49 mevia *P*³: media
P: tedia *ω*: Vedia *Hermann* fortasse legatur *Naevia*, cf. *Mart.*
 i. 68, 106, ii. 9, 26, iii. 13 50 Hispo (is in ras.) *P*: Hippo *Σ*
 52 mouimus *P*: corr. *P*²

vellera, vos tenui praegnantem stamine fusum 55
 Penelope melius, levius torquetis Arachne,
 horrida quale facit residens in codice paelex.
 notum est cur solo tabulas inpleverit Hister
 liberto, dederit vivus cur multa puellae.
 dives erit magno quae dormit tertia lecto. 60
 tu nube atque tace: donant arcana cylindros.
 de nobis post haec tristis sententia fertur?
 dat veniam corvis, vexat censura columbas.'

fugerunt trepidi vera ac manifesta canentem
 Stoicidae; quid enim falsi Laronia? sed quid 65
 non facient alii, cum tu multicia sumas,
 Cretice, et hanc vestem populo mirante perores
 in Proculus et Pollittas? est moecha Fabulla;
 damnetur, si vis, etiam Carfinia: talem
 non sumet damnata togam. 'sed Iulius ardet, 70
 aestuo.' nudus agas: minus est insania turpis.
 en habitum quo te leges ac iura ferentem
 vulneribus crudis populus modo victor et illud
 montanum positus audiret vulgus aratris.
 quid non proclames, in corpore iudicis ista 75
 si videas? quaero an deceant multicia testem.
 acer et indomitus libertatisque magister,
 Cretice, perluces. dedit hanc contagio labem
 et dabit in plures, sicut grex totus in agris
 unius scabie cadit et porrigine porci 80
 uvaque conspecta livorem ducit ab uva.
 foedius hoc aliquid quandoque audebis amictu,
 nemo repente fuit turpissimus. accipient te
 paulatim qui longa domi redimicula sumunt

68 Pollitas *P*: pollucas *P*²⁵: polliucas, pollincas *ω* Fabulla *P*:
 tabulla *P*²: labulla *ω* 69 Carfania *Cuiacius*, cf. *Dig.* iii. i. i. 5
 76 deceat (c in ras.) *P* 79 sicuti *P*: corr. *P*² 80 porrigine
*P*²*OT*⁵: prurigine *P*⁵ 81 contacta *Ioannes Sarisberiensis* 82
 audebit *P*: corr. *P*² 83 uenit *codex Pontani*

frontibus et toto posuere monilia collo 85
 atque bonam tenerae placant abdomine porcae
 et magno cratere deam. sed more sinistro
 exagitata procul non intrat femina limen :
 solis ara deae maribus patet. 'ite profanae'
 clamatur 'nullo gemit hic tibicina cornu.' 90
 talia secreta coluerunt orgia taeda
 Cecropiam soliti Baptae lassare Cotyton.
 ille supercilium madida fuligine tinctum
 obliqua producit acu pingitque trementis
 attollens oculos ; vitreo bibit ille priapo 95
 reticulumque comis auratum ingentibus implet
 caerulea indutus scutulata aut galbina rasa
 et per Iunonem domini iurante ministro ;
 ille tenet speculum, pathici gestamen Othonis,
 Actoris Aurunci spolium, quo se ille videbat 100
 armatum cum iam tolli vexilla iuberet
 (res memoranda novis annalibus atque recenti
 historia, speculum civilis sarcina belli.
 nimirum summi ducis est occidere Galbam
 et curare cutem, summi constantia civis 105
 Bebriacis campis spolium adfectare Palati
 et pressum in faciem digitis extendere panem,
 quod nec in Assyrio pharetrata Samiramis orbe,
 maesta nec Actiaca fecit Cleopatra carina):
 hic nullus verbis pudor aut reverentia mensae, 110
 hic turpis Cybeles et fracta voce loquendi
 libertas et crine senex fanaticus albo

92 Ceropiam *P* cocyton ω : Cotytto aut Cotytun scribunt uolgo
 93 tinctum in rasura dimidio longiore *P* Ambr. *R* 5 : tactum ω :
 tectum *O* 97 scutula *P* : corr. *P*² galbana *P*² ω 106 Bebriacis
 campis *P* : Bebriaci campo (campi *T*) *I*² ω : Bedriacis scripsit Buecheler
 spolium in ras. *P* : sese in ras. *O* : studium *O*² *mg.* : solium Herwerden,
cf. Claud. in Eutrop. ii, 457 107 facie ||| *P*, latet sub ras. aut m
 aut s : faciem *O* 5 : facie *P*² 5 108 sameramis *P* : semiramis *P*²
 109 moecha Heinrich

sacrorum antistes, rarum ac memorabile magni
 gutturis exemplum conducendusque magister.
 quid tamen expectant, Phrygio quos tempus erat iam 115
 more supervacuam cultris abrumpere carnem?
 quadringenta dedit Gracchus sestertia dotem
 cornicini, sive hic recto cantaverat aere;
 signatae tabulae, dictum 'feliciter,' ingens
 cena sedet, gremio iacuit nova nupta mariti. 120
 o proceres, censore opus est an haruspice nobis?
 scilicet horreres maioraque monstra putares,
 si mulier vitulum vel si bos ederet agnum?
 segmenta et longos habitus et flammea sumit,
 arcano qui sacra ferens nutantia loro 125
 sudavit clipeis ancilibus. o pater urbis,
 unde nefas tantum Latiis pastoribus? unde
 haec tetigit, Gradive, tuos urtica nepotes?
 traditur ecce viro clarus genere atque opibus vir,
 nec galeam quassas nec terram cuspide pulsas 130
 nec quereris patri? vade ergo et cede severi
 iugeribus campi quem neglegis. 'officium cras
 primo sole mihi peragendum in valle Quirini.'
 quae causa officii? 'quid quaeris? nubit amicus
 nec multos adhibet.' liceat modo vivere: fient, 135
 fient ista palam, cupient et in acta referri.
 interea tormentum ingens nubentibus haeret,
 quod nequeant parere et partu retinere maritos.
 sed melius, quod nil animis in corpora iuris
 natura indulget: steriles moriuntur, et illis 140
 turgida non prodest condita pyxide Lyde,
 nec prodest agili palmas praebere luperco.
 vicit et hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi,

114 conducendus] us *P*² in *ras.*, *latet* is 116 abrumpere *P*
 (*supra scr.* uel *cidere P*²) *OT*⁵: abscidere ω : abscindere ζ
 133 ualle ||||| *latente sub ras.* colle *P*: ualle colle Σ 140 moriuntur ω

lustravitque fuga mediam gladiator harenam
et Capitolinis generosior et Marcellis 145
et Catuli Paulique minoribus et Fabiis et
omnibus ad podium spectantibus, his licet ipsum
admoveas cuius tunc munere retia misit.
esse aliquos manes et subterranea regna
et contum et Stygio ranas in gurgite nigras 150
atque una transire vadum tot milia cumba
nec pueri credunt, nisi qui nondum aere lavantur.
sed tu vera puta: Curius quid sentit et ambo
Scipiadae, quid Fabricius manesque Camilli,
quid Cremerae legio et Cannis consumpta iuventus, 155
tot bellorum animae, quotiens hinc talis ad illos
umbra venit? cuperent lustrari, si qua darentur
sulpura cum taedis et si foret umida laurus.
illic heu miseri traducimur. arma quidem ultra
litora Iuvernae promovimus et modo captas 160
Orcadas ac minima contentos nocte Britannos,
sed quae nunc populi fiunt victoris in urbe,
non faciunt illi quos vicimus. et tamen unus
Armenius Zalaces cunctis narratur ephebis
mollior ardenti sese indulsisse tribuno. 165
aspice quid faciant commercia: venerat obses,
hic fiunt homines. nam si mora longior urbem
indulsit pueris, non numquam derit amator.
mittentur bracae cultelli frena flagellum:
sic praetextatos referunt Artaxata mores. 170

146 catulis paulisque $P^2\omega$ fabiis ||| P : corr. fabiis et P^2 150
et pontum P (corr. P^2) $T\S$: cocitum *Liutprandus Antapod.* v. 8, unde
regna et Cocytum *coniecit Buecheler*: et caenum *Bob.* 159 illic
Vind. 5: illuc P in ras. *breuioris uocis*; latet huc, *opinor*, unde huc
eheu *coniecerim*: illuc $T\omega$: istinc O 160 iuvernae P^2 in ras. *lon-*
giore: lauernae *Leidensis* 82 168 umquam ω 170 referent
Richards

III

QVAMVIS digressu veteris confusus amici,
 laudo tamen vacuis quod sedem figere Cumis
 destinet atque unum civem donare Sibyllae.
 ianua Baiarum est et gratum litus amoeni
 secessus. ego vel Prochytae praepono Suburae; 5
 nam quid tam miserum, tam solum vidimus, ut non
 deterius credas horrere incendia, lapsus
 tectorum adsiduos ac mille pericula saevae
 urbis et Augusto recitantes mense poetas?
 sed dum tota domus raeda componitur una, 10
 substitit ad veteres arcus madidamque Capenam.
 hic, ubi nocturnae Numa constituebat amicae
 (nunc sacri fontis nemus et delubra locantur
 Iudaeis, quorum cophinus faenumque supellex,
 omnis enim populo mercedem pendere iussa est 15
 arbor et eiectis mendicat silva Camenis)
 in vallem Egeriae descendimus et speluncas
 dissimiles veris. quanto praesentius esset
 numen aquis, viridi si margine cluderet undas
 herba nec ingenuum violarent marmora tofum. 20
 hic tunc Vmbrius 'quando artibus' inquit 'honestis
 nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
 res hodie minor est here quam fuit, atque eadem cras
 deteret exiguis aliquid, proponimus illuc
 ire, fatigatas ubi Daedalus exuit alas, 25
 dum nova canities, dum prima et recta senectus,
 dum superest Lachesi quod torqueat, et pedibus me
 porto meis nullo dextram subeunte bacillo.

III quare umbricius urbem deserat P 5 suburae P: corr. P²
 16 electis P: corr. F² 18 praesentius Vindob. Grangaeus:
 pra||| || P: prestantius P'^ω 19 aquae P'^ω clauderet P²O²ω
 21 hinc P: corr. P² 23 eadem] fames Herwerden: adeo Bue-
 cheler 24 deteret] -teret exiguis in ras. longiore P: deterit Pri-
 scianus G. L. K. iii. 71

IVVENALIS

cedamus patria. vivant Artorius istic
et Catulus, maneant qui nigrum in candida vertunt, 30
quis facile est aedem conducere flumina portus,
siccandam eluviem, portandum ad busta cadaver,
et praebere caput domina venale sub hasta.
quondam hi cornicines et municipalis harenae
perpetui comites notaeque per oppida buccae, 35
munera nunc edunt et verso pollice vulgus
cum iubet, occidunt populariter; inde reversi
conducunt foricas, et cur non omnia? cum sint,
quales ex humili magna ad fastigia rerum
extollit quotiens voluit Fortuna iocari. 40
quid Romae faciam? mentiri nescio; librum,
si malus est, nequeo laudare et poscere; motus
astrorum ignoro; funus promittere patris
nec volo nec possum; ranarum viscera numquam
inspexi; ferre ad nuptam quae mittit adulter, 45
quae mandat, norunt alii; me nemo ministro
fur erit, atque ideo nulli comes exeo tamquam
mancus et extinctae, corpus non utile, dextrae.
quis nunc diligitur nisi conscius et cui fervens
aestuat occultis animus semperque tacendis? 50
nil tibi se debere putat, nil conferet umquam,
participem qui te secreti fecit honesti:
carus erit Verri, qui Verrem tempore quo vult
accusare potest. tanti tibi non sit opaci
omnis harena Tagi quodque in mare volvitur aurum, 55
ut somno careas ponendaque praemia sumas
tristis et a magno semper timearis amico.

29 arcturius ω : arctorius *Ambr. R* 32 siccanda || ||luuiem *P*:
siccandam eluuiem *P*² 37 quem lubet *P*²: quemlibet ω 38 pori-
cas *P*: phoricas *P*² non? omnia *Buecheler*, sed cur non omnia.
distinguit *P*; interpunctionem nostram dat *Ambr. R* 48 ex-
stincta . . . dextra *Eremita*

quae nunc divitibus gens acceptissima nostris,
 et quos praecipue fugiam, properabo fateri,
 nec pudor opstabit. non possum ferre, Quirites, 60
 Graecam urbem (quamvis quota portio faecis Achaei?
 iam pridem Syrus in Tiberim defluxit Orontes
 et linguam et mores et cum tibicine chordas
 obliquas nec non gentilia tympana secum
 vexit et ad circum iussas prostare puellas. 65
 ite, quibus grata est picta lupa barbara mitra)
 rusticus ille tuus sumit trechedipna, Quirine,
 et ceromatico fert niceteria collo.
 hic alta Sicyone, ast hic Amydone relictā,
 hic Andro, ille Samo, hic Trallibus aut Alabandis 70
 Esquilias dictumque petunt a vimine collem,
 viscera magnarum domuum dominique futuri.
 ingenium velox, audacia perdita, sermo
 promptus et Isaeo torrentior. ede quid illum
 esse putes. quemvis hominem secum attulit ad nos: 75
 grammaticus rhetor geometres pictor aliptes
 augur schoenobates medicus magus, omnia novit
 Graeculus esuriens; in caelum miseris, ibit.
 in summa non Maurus erat neque Sarmata nec Thrax
 qui sumpsit pinnas, mediis sed natus Athenis. 80
 horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
 signabit fultusque toro meliore recumbet,
 advectus Romam quo pruna et cottona vento?
 usque adeo nihil est quod nostra infantia caelum
 hausit Aventini baca nutrita Sabina? 85
 quid quod adulandi gens prudentissima laudat
 sermonem indocti, faciem deformis amici,

58 nunc *PO* : non *P²T* 61 achaeae *PO Vind. V* : achiui *P²*
 63 lingua *P²T* 67 trechedipna *Σ Vind.* : traecaedipna *P* : rae-
 haedipna *P²* : rechedipna *ω* 68 feret *P* : feruet *O*, corr. *mg.* *O²*
 74 feruentior *Ambr. R* 78 miseris *Arouiensis et P*, ut uidetur :
 |||seris *P* : iusseris *P²ω* 79 ad summam *P²ω* 80 Athenis | ahiuis
P² in ras. in qua nihil dispicitur 82 recumbat *P²* : recumbit *OT*

et longum invalidi collum cervicibus aequat
 Herculis Antaeum procul a tellure tenentis,
 miratur vocem angustam, qua deterius nec 90
 ille sonat quo mordetur gallina marito?
 haec eadem licet et nobis laudare, sed illis
 creditur. an melior, cum Thaida sustinet aut cum
 uxorem comoedus agit vel Dorida nullo
 cultam palliolo? mulier nempe ipsa videtur, 95
 non persona loqui; vacua et plana omnia dicas
 infra ventriculum et tenui distantia rima.
 nec tamen Antiochus nec erit mirabilis illic
 aut Stratocles aut cum molli Demetrius Haemo:
 natio comoeda est. rides, maiore cachinno 100
 concutitur; flet, si lacrimas conspexit amici,
 nec dolet; igniculum brumae si tempore poscas,
 accipit endromidem; si dixeris "aestuo," sudat.
 non sumus ergo pares: melior, qui semper et omni
 nocte dieque potest aliena sumere vultum 105
 a facie, iactare manus, laudare paratus,
 si bene ructavit, si rectum minxit amicus,
 si trulla inverso crepitum dedit aurea fundo.
 praeterea sanctum nihil est neque ab inguine tutum,
 non matrona laris, non filia virgo, neque ipse 110
 sponsus levis adhuc, non filius ante pudicus;
 horum si nihil est, aviam resupinat amici.
 scire volunt secreta domus atque inde timeri.
 et quoniam coepit Graecorum mentio, transi
 gymnasia atque audi facinus maioris abollae. 115
 stoicus occidit Baream delator amicum
 discipulumque senex ripa nutritus in illa,
 ad quam Gorgonei delapsa est pinna caballi.

94 pullo *Buchner* 105 aliena *P*: alienum *P²OTw* 109 est
 neque *om.* *P*: *supra add.* *P²*: nihil aut ab *Ow*: nihil est uel ab *T in ras.*:
possis aut uel 112 aulam *P²w* 117 discipulamque *Ritter*

non est Romano cuiquam locus hic, ubi regnat
 Protogenes aliquis vel Diphilus aut Hermarchus, 120
 qui gentis vitio numquam partitur amicum,
 solus habet. nam cum facilem stillavit in aurem
 exiguum de naturae patriaeque veneno,
 limine summoveor, perierunt tempora longi
 servitii; nusquam minor est iactura clientis. 125
 quod porro officium, ne nobis blandiar, aut quod
 pauperis hic meritum, si curet nocte togatus
 currere, cum praetor lictorem impellat et ire
 praecipitem iubeat, dudum vigilantibus orbis,
 ne prior Albinam et Modiam collega salutet? 130
 divitis hic servo cludit latus ingenuorum
 filius; alter enim quantum in legione tribuni
 accipiunt donat Calvinae vel Catienae,
 ut semel aut iterum super illam palpitet; at tu,
 cum tibi vestiti facies scorti placet, haeres 135
 et dubitas alta Chionen deducere sella.
 da testem Romae tam sanctum quam fuit hospes
 numinis Idaei, procedat vel Numa vel qui
 servavit trepidam flagranti ex aede Minervam:
 protinus ad censum, de moribus ultima fiet 140
 quaestio. "quot pascit servos? quot possidet agri
 iugera? quam multa magnaue paropside cenat?"
 quantum quisque sua nummorum servat in arca,
 tantum habet et fidei. iures licet et Samothracum
 et nostrorum aras, contemnere fulmina pauper 145
 creditur atque deos dis ignoscentibus ipsis.
 quid quod materiam praebet causasque iocorum
 omnibus hic idem, si foeda et scissa lacerna,

121 om. T: add. T² 122 facile P 130 nec P: corr. P² et] aut P²⁵
 131 servi P^{2ω} cludit P² 133 catilenae P: corr. P² 134 aut] atque ω
 135 bene uestiti S: festiui Herwerden: Vestini Weidner 141 agri
 P^{2ω}: agros P 142 iugera om. P: add. P^{2ω} parapside P^{2ω}

IVVENALIS

si toga sordidula est et rupta calceus alter
 pelle patet, vel si consuto vulnere crassum 150
 atque recens linum ostendit non una cicatrix?
 nil habet infelix paupertas durius in se
 quam quod ridiculos homines facit. "exeat" inquit
 "si pudor est, et de pulvino surgat equestri
 cuius res legi non sufficit, et sedeant hic 155
 lenonum pueri quocumque ex fornice nati,
 hic plaudat nitidi praeconis filius inter
 pinnirapi cultos iuvenes iuvenesque lanistae."
 sic libitum vano, qui nos distinxit, Othoni.
 quis gener hic placuit censu minor atque puellae 160
 sarcinulis impar? quis pauper scribitur heres?
 quando in consilio est aedilibus? agmine facto
 debuerant olim tenues migrasse Quirites.
 haut facile emergunt quorum virtutibus opstat
 res angusta domi, sed Romae durior illis 165
 conatus: magno hospitium miserabile, magno
 servorum ventres et frugi cenula magno.
 fictilibus cenare pudet, quod turpe negabis
 translatus subito ad Marsos mensamque Sabellam
 contentusque illic Veneto duroque cucullo. 170
 pars magna Italiae est, si verum admittimus, in qua
 nemo togam sumit nisi mortuus. ipsa dierum
 festorum herboso colitur si quando theatro
 maiestas tandemque redit ad pulpita notum
 exodium, cum personae pallentis hiatum 175
 in gremio matris formidat rusticus infans,
 aequales habitus illic similesque videbis
 orchestram et populum, clari velamen honoris

154 et de *in ras.* *P*²: de te Σ 156 quocumque *P*² *in ras.* ex] in *P*² _{ω}
 157 nitidus *Markland* 158 iuuenemque *P*² *OT*⁵ 164 mergunt *P*:
corr. *P*² 167 uersum omisum *ima pagina* *suppleuit* *P* 168 ne-
 gabis Σ *Vind.*: necabis *P*: negauit *P*² *T*² _{ω} : negabit *Mus. Brit. Burn.*
 193, *Ferrarius*: cf. xiv. 134: negacit *T* 170 culullo *Valesius*

sufficiunt tunicae summis aedilibus albae.
 hic ultra vires habitus nitor, hic aliquid plus 180
 quam satis est interdum aliena sumitur arca.
 commune id vitium est, hic vivimus ambitiosa
 paupertate omnes. quid te moror? omnia Romae
 cum pretio. quid das, ut Cossum aliquando salutes?
 ut te respiciat clauso Veiento labello? 185
 ille metit barbam, crinem hic deponit amati;
 plena domus libis venalibus: accipe et istud
 fermentum tibi habe. praestare tributa clientes
 cogimur et cultis augere peculia servis.
 quis timet aut timuit gelida Praeneste ruinam 190
 aut positis nemorosa inter iuga Volsiniis aut
 simplicibus Gabiis aut proni Tiburis arce?
 nos urbem colimus tenui tibicine fultam
 magna parte sui; nam sic labentibus obstat
 vilicus, et veteris rimae cum textit hiatum, 195
 securos pendente iubet dormire ruina.
 vivendum est illic ubi nulla incendia, nulli
 nocte metus. iam poscit aquam, iam frivola transfert
 Vcalegon, tabulata tibi iam tertia fumant:
 tu nescis; nam si gradibus trepidatur ab imis, 200
 ultimus ardebit quem tegula sola tuetur
 a pluvia, molles ubi reddunt ova columbae.
 lectus erat Codro Procula minor, urceoli sex
 ornamentum abaci nec non et parvulus infra
 cantharus, et recubans sub eodem marmore Chiro 205
 iamque vetus graecos servabat cista libellos,
 et divina opici rodebant carmina mures.
 nil habuit Codrus, quis enim negat? et tamen illud

182 ambitiosi *P: corr. P²* 186 amati ||| *ex amatur P: amatus Ru-*
perti 187 libis *T²5: libris (supra scr. panibus) POTw, cf. ix. 109* illud
P²5 188 praestare *P²5: praestant P² (in litura) w* 190 ruina *P:*
corr. P² 197 est *om. P* 203 Codro... sex *om. P: add. P²* 205 chiro
P n add. P²: cf. xiii. 50 207 opifici *P (ut uidetur, sed erasum) 5:*
opizi P²5

IVVENALIS

perdidit infelix totum nihil. ultimus autem
aerumnae est cumulus, quod nudum et frusta rogantem 210
nemo cibo, nemo hospitio tectoque iuvabit.
si magna Asturici cecidit domus, horrida mater,
pullati proceres, differt vadimonia praetor.
tum gemimus casus urbis, tunc odimus ignem.
ardet adhuc, et iam accurrit qui marmora donet, 215
conferat inpensas; hic nuda et candida signa,
hic aliquid praeclarum Euphranoris et Polycliti,
haec Asianorum vetera ornamenta deorum,
hic libros dabit et forulos mediamque Minervam,
hic modium argenti. meliora ac plura reponit 220
Persicus orborum lautissimus et merito iam
suspectus tamquam ipse suas incenderit aedes.
si potes avelli circensibus, optima Sorae
aut Fabrateriae domus aut Frusinone paratur,
quanti nunc tenebras unum conducis in annum. 225
hortulus hic puteusque brevis nec reste movendus
in tenuis plantas facili diffunditur haustu.
vive bidentis amans et culti vilicus horti,
unde epulum possis centum dare Pythagoreis.
est aliquid, quocumque loco, quocumque recessu 230
unius sese dominum fecisse lacertae.

plurimus hic aeger moritur vigilando (sed ipsum
languorem peperit cibus imperfectus et haerens
ardenti stomacho) nam quae meritoria somnum
admittunt? magnis opibus dormitur in urbe. 235
inde caput morbi. raedarum transitus arto

210 est *PO flor. Sang. Harleianus* 2730 : *del. P² : om. ω* frusta
P²OT Ambr. S. 5 : frustra *Pω* 212 asturi *P²ω* 214 geminus *P* :
corr. P² 215 etiam *P* occurrit *P²ω* 217 poluclyti *P radendo*
corr. polieliti 218 haec asianorum *PΣ Ambr. R.* : hic asianorum
O Vind. : fecasianorum *P²O²ω* : fetasianorum *ex* fecasianorum *T*-
phaecasiatorum Roth. 224 paretur *P²OT⁵* 226 movendus] -us
in ras. P 227 defunditur *PΣO* 232 sed illum *Priscianus G. L. K.*
ii. 409 et 427, iii. 233 235 urbem *P m erasa* 236 praedarum
P p erasa

vicorum inflexu et stantis convicia mandrae
 eripient somnum Druso vitulisque marinis.
 si vocat officium, turba cedente vehetur
 dives et ingenti curret super ora Liburna 240
 atque obiter leget aut scribet vel dormiet intus;
 namque facit somnum clausa lectica fenestra.
 ante tamen veniet: nobis properantibus opstat
 unda prior, magno populus premit agmine lumbos
 qui sequitur; ferit hic cubito, ferit assere duro 245
 alter, at hic tignum capiti incutit, ille metretam.
 pingua crura luto, planta mox undique magna
 calcor et in digito clavus mihi militis haeret.
 nonne vides quanto celebretur sportula fumo?
 centum convivae, sequitur sua quemque culina. 250
 Corbulo vix ferret tot vasa ingentia, tot res
 inpositas capiti, quas recto vertice portat
 servulus infelix et cursu ventilat ignem.
 scinduntur tunicae sartae modo, longa coruscat
 serraco veniente abies, atque altera pinum 255
 plaustra vehunt, nutant alte populoque minantur.
 nam si procubuit qui saxa Ligustica portat
 axis et eversum fudit super agmina montem,
 quid superest e corporibus? quis membra, quis ossa
 invenit? obtritum vulgi perit omne cadaver 260
 more animae. domus interea secura patellas
 iam lavat et bucca foculum excitat et sonat unctis
 strigilibus et pleno componit lintea guto.
 haec inter pueros varie properantur, at ille
 iam sedet in ripa taetrumque novicius horret 265
 porthmea nec sperat caenosi gurgitis alnum

237 tantis *P*: corr. *P*² 238 surdo *Speyer* 240 liburna *PΣTV*:
 liburno *P*^{2ω} 246 lignum *P*^{2T5} 256 nutantem . . . minantem
conici 259 e *PO Vind.*: de *P*^{2ω} 262 unclis *P*: untis *P*²
 263 stricilibus *P*: strigilibus *P*² 265 teatrumque *P* a *erasa*
 266 portamea *P* *priorem* a *erasi* *P*²

IVVENALIS

infelix nec habet quem porrigat ore trientem.

respice nunc alia ac diversa pericula noctis :
 quod spatium tectis sublimibus unde cerebrum
 testa ferit, quotiens rimosa et curta fenestris 270
 vasa cadant, quanto percussum pondere signent
 et laedant silicem. possis ignavus haberi
 et subiti casus inprovidus, ad cenam si
 intestatus eas : adeo tot fata, quot illa
 nocte patent vigiles te praetereunte fenestrae. 275
 ergo optes votumque feras miserabile tecum,
 ut sint contentae patulas defundere pelves.
 ebrius ac petulans qui nullum forte cecidit,
 dat poenas, noctem patitur lugentis amicum
 Pelidae, cubat in faciem, mox deinde supinus ; 280
 ergo non aliter poterit dormire ; quibusdam
 somnum rixa facit. sed quamvis improbus annis
 atque mero fervens cavet hunc, quem coccina laena
 vitari iubet et comitum longissimus ordo,
 multum praeterea flammaram et aenea lampas. 285
 me, quem luna solet deducere vel breve lumen
 candelae, cuius dispenso et tempero filum,
 contemnit. miserae cognosce prohoemia rixae,
 si rixa est ubi tu pulsas, ego vapulo tantum.
 stat contra starique iubet, parere necesse est ; 290
 nam quid agas, cum te furiosus cogat et idem
 fortior ? " unde venis ? " exclamat " cuius aceto,
 cuius conche tumes ? quis tecum sectile porrum
 sutor et elixi vervecis labra comedit ?
 nil mihi respondes ? aut dic aut accipe calcem. 295
 ede ubi consistas, in qua te quaero proseucha ? "
 dicere si temptes aliquid tacitusve recedas,

269 cerebrum] -um *P*² in ras. : latet fortasse cerebro 271 cadent
*P*² 280 supinus Tergo *Wissowa* 281 ergo . . . dormire ? *dis-*
tinguebant 288 premia *P*² *T* in ras. 5 293 concha *P*² *w*
 294 uerbecis *P*

tantumdem est: feriunt pariter, vadimonia deinde
 irati faciunt. libertas pauperis haec est:
 pulsatus rogat et pugnīs concisus adorat 300
 ut liceat paucis cum dentibus inde reverti.
 nec tamen haec tantum metuas. nam qui spoliēt te
 non derit clausis domibus, postquam omnis ubique
 fixa catenatae siluit compago tabernae.
 interdum et ferro subitus grassator agit rem; 305
 armato quotiens tutae custode tenentur
 et Pomptina palus et Gallinaria pinus,
 sic inde huc omnes tamquam ad vivaria currunt.
 qua fornace graves, qua non incude catenae?
 maximus in vinclis ferri modus, ut timeas ne 310
 vomer deficiat, ne marrae et sarcula desint.
 felices proavorum atavos, felicia dicas
 saecula, quae quondam sub regibus atque tribunis
 viderunt uno contentam carcere Romam.
 his alias poteram et pluris subnectere causas, 315
 sed iumenta vocant et sol inclināt, eundum est;
 nam mihi commota iam dudum mulio virga
 adnuit. ergo vale nostri memor, et quotiens te
 Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
 me quoque ad Helvinam Cererem vestramque Dianam 320
 converte a Cumis. saturarum ego, nī pudet illas,
 auditor gelidos veniam caligatus in agros.'

298 deidem *P*: corr. *P*² 302 quis polliet *P*: corr. *P*²
 304 catenaeluit *P*: corr. *P*² 305 rem *in ras.* *P* 308 siccae inde
Buecheler 311 marra *P* (corr. *P*²) 312 dicis *P*² 317 ian-
 dudum *P*: corr. *P*² 319 refigi *P* radendo corr. 320 he||uinam *P*,
latet opinor heduinam; heluinam *P*² *T*⁵: eluinam *O*⁵ uestramque ω
 ||||tamque *P*: uestamque *P*² 321 conuerte *supra scr.* conuelle *P*:
 conuelle ω, ortum ex conpelle putat *Buecheler* 322 au||tor *P* sub
ras. di dispicitur: auditor *Vind.* 5: adiutor *P*² ω

Ecce iterum Crispinus, et est mihi saepe vocandus
 ad partes, monstrum nulla virtute redemptum
 a vitiis, aegrae solaque libidine fortes
 deliciae, viduas tantum spernatur adulter.
 quid refert igitur, quantis iumenta fatiget 5
 porticibus, quanta nemorum vectetur in umbra,
 iugera quot vicina foro, quas emerit aedes?
 nemo malus felix, minime corruptor et idem
 incestus, cum quo nuper vittata iacebat
 sanguine adhuc vivo terram subitura sacerdos. 10
 sed nunc de factis levioribus. et tamen alter
 si fecisset idem, caderet sub iudice morum;
 nam quod turpe bonis Titio Seioque, decebat
 Crispinum. quid agas cum dira et foedior omni
 crimine persona est? mullum sex milibus emit, 15
 aequantem sane paribus sestertia libris,
 ut perhibent qui de magnis maiora locuntur.
 consilium laudo artificis, si munere tanto
 praecipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi;
 est ratio ulterior, magnae si misit amicae, 20
 quae vehitur cluso latis specularibus antro.
 nil tale expectes: emit sibi. multa videmus
 quae miser et frugi non fecit Apicius. hoc tu
 succinctus patria quondam, Crispine, papyro?
 hoc pretio squamae? potuit fortasse minoris 25
 piscator quam piscis emi; provincia tanti
 vendit agros, sed maiores Apulia vendit.
 qualis tunc epulas ipsum gluttisse putamus

IV de piscis magnitudine *PT* 2 patres *P*: corr. *P*² 3 aegrae
 Σ *Vind.*: aegri|| *P* sub ras. e *dispicitur*: aeger *P*² ω fortis *P*² ω
 4 delicias viduae *P*² ω aspernatur *P*² ω : aspernatus ζ 5 qui *P*:
 corr. *P*² 9 uitiata Σ : uictata *O* 13 Seioque *Calderinus*:
 serioque *P* ω 15 multum *P*: corr. *P*² 18 si] in *P*²*O* ω 25
 praetios quam e *P*: praetium (pretium) squame *P*² ω : pretio squa-
 mam *Valla*: squamas *Dorleans* potuit] et potuit *P*²

induperatorem, cum tot sestertia, partem
 exiguam et modicae sumptam de margine cenae, 30
 purpureus magni ructarit scurra Palati,
 iam princeps equitum, magna qui voce solebat
 vendere municipes fracta de merce siluros?
 incipe, Calliope. licet et considerare, non est
 cantandum, res vera agitur. narrate, puellae 35
 Pierides. prosit mihi vos dixisse puellas.

cum iam semianimum laceraret Flavius orbem
 ultimus et calvo serviret Roma Neroni,
 incidit Adriaci spatium admirabile rhombi
 ante domum Veneris, quam Dorica sustinet Ancon, 40
 implevitque sinus; nec enim minor haeserat illis
 quos operit glacies Maeotica ruptaque tandem
 solibus effundit torrentis ad ostia Ponti
 desidia tardos et longo frigore pingues.
 destinat hoc monstrum cumbae linique magister 45
 pontifici summo. quis enim proponere talem
 aut emere auderet, cum plena et litora multo
 delatore forent? dispersi protinus algae
 inquisitores agerent cum remige nudo,
 non dubitaturi fugitivum dicere piscem 50
 depastumque diu vivaria Caesaris, inde
 elapsum veterem ad dominum debere reverti.
 si quid Palfurio, si credimus Armillato,
 quidquid conspicuum pulchrumque est aequore toto,
 res fisci est, ubicumque natat. donabitur ergo, 55
 ne pereat. iam letifero cedente pruinis
 autumnus, iam quartanam sperantibus aegris
 stridebat deformis hiems praedamque recentem

31 ructaret ω 33 facta *PT*: corr. *P²T²*: fricta *Manso*: Pharia
Muretus 34 et *P supra scr.* hic manu aequae antiqua: hic ω
 41 implevit *P*: -que add. *P²* 43 effudit *P²T* torpentis *P²\omega*
 45 de||nat *P*: desinat *P²* 47 litore *P*: corr. *P²* 51 depastumque
P s erasa 53 palfurio || *P latet si sub ras.*: parfurio *P²T⁵*

IVVENALIS

servabat. tamen hic properat, velut urgeat auster.
 utque lacus suberant, ubi quamquam diruta servat 60
 ignem Troianum et Vestam colit Alba minorem,
 obstitit intranti miratrix turba parumper.
 ut cessit, facili patuerunt cardine valvae;
 exclusi spectant admissa obsonia patres.
 itur ad Atriden. tum Picens 'accipe' dixit 65
 'privatis maiora focus. genialis agatur
 iste dies, propera stomachum laxare sagina,
 et tua servatum consume in saecula rhombum.
 ipse capi voluit.' quid apertius? et tamen illi
 surgebant cristae; nihil est quod credere de se 70
 non possit cum laudatur dis aequa potestas.
 sed derat pisci patinae mensura. vocantur
 ergo in consilium proceres, quos oderat ille,
 in quorum facie miserae magnaeque sedebat
 pallor amicitiae. primus clamante Liburno 75
 'currite, iam sedit' rapta properabat abolla
 Pegasus, attonitae positus modo vilicus urbi.
 anne aliud tum praefecti? quorum optimus atque
 interpres legum sanctissimus omnia quamquam
 temporibus diris tractanda putabat inermi 80
 iustitia. venit et Crispi iucunda senectus,
 cuius erant mores qualis facundia, mite
 ingenium. maria ac terras populosque regenti
 quis comes utilior, si clade et peste sub illa
 saevitiam damnare et honestum adferre liceret 85
 consilium? sed quid violentius aure tyranni,
 cum quo de pluviis aut aestibus aut nimbo
 vere locuturi fatum pendebat amici?
 ille igitur numquam derexit bracchia contra

59 velut] uel *PT* 63 et *P²ω*: at *O* 67 sagina *Buechelev*
 et *Weidner*: saginam *P*: saginis *P²ω* sagittis *Σ*: saginae *Iahn*
 71 possint *P* n *erasa* aequa|| *P* 79 quamque *P*: corr. *P¹* 83 terra
P: corr. *P²* gerenti *P*: corr. *P¹* 88 locuturi|| *P* latet s sub ras.

torrentem, nec civis erat qui libera posset 90
 verba animi proferre et vitam inpendere vero.
 sic multas hiemes atque octogensima vidit
 solstitia, his armis illa quoque tutus in aula.
 proximus eiusdem properabat Acilius aevi
 cum iuvene indigno, quem mors tam saeva maneret 95
 et domini gladiis tam festinata; sed olim
 prodigio par est in nobilitate senectus,
 unde fit ut malim fraterculus esse gigantis.
 profuit ergo nihil misero quod comminus ursos
 figebat Numidas Albana nudus harena 100
 venator. quis enim iam non intellegat artes
 patricias? quis priscum illud miratur acumen,
 Brute, tuum? facile est barbato inponere regi.
 nec melior vultu quamvis ignobilis ibat
 Rubrius, offensae veteris reus atque tacendae, 105
 et tamen improbiior saturam scribente cinaedo.
 Montani quoque venter adest abdomine tardus,
 et matutino sudans Crispinus amomo
 quantum vix redolent duo funera, saevior illo
 Pompeius tenui iugulos aperire susurro, 110
 et qui vulturibus servabat viscera Dacis
 Fuscus marmorea meditatus proelia villa,
 et cum mortifero prudens Veiento Catullo,
 qui numquam visae flagrabat amore puellae,
 grande et conspicuum nostro quoque tempore monstrum, 115
 caecus adulator, dirusque a ponte satelles
 dignus Aricinos qui mendicaret ad axes
 blandaque devexae iactaret basia raedae.

95 iam *P*: corr. *P*² 96 iam *P*²*ω* destinata *ω*: distinata *T*
 97 in *P*² in *ras.* *ω*: cum *Pithoeus* 98 gigantum *Priscianus*
G. L. K. ii. 101 5 99 misero|| *P* sub *ras.* latet s 112 praelia
ex praemia *P* 113 uellento (*i. e.* Veiento) *P*: uelento *P*² 116
 dignusque a ponte, satelles dirus, Aricianos conieci

IVVENALIS

nemo magis rhombum stupuit ; nam plurima dixit
in laevom conversus, at illi dextra iacebat 120
belua. sic pugnas Cilicis laudabat et ictus
et pegma et pueros inde ad velaria raptos.
non cedit Veiento, sed ut fanaticus oestro
percussus, Bellona, tuo divinat et 'ingens
omen habes' inquit 'magni clarique triumphi. 125
regem aliquem capies, aut de temone Britanno
excidet Arviragus. peregrina est belua, cernis
erectas in terga sudes.' hoc defuit unum
Fabricio patriam ut rhombi memoraret et annos.
'quidnam igitur censes? conciditur?' 'absit ab illo 130
dedecus hoc' Montanus ait, 'testa alta paretur,
quae tenui muro spatiosum colligat orbem.
debetur magnus patinae subitusque Prometheus.
argillam atque rotam citius properate, sed ex hoc
tempore iam, Caesar, figuli tua castra sequantur.' 135
vicit digna viro sententia. noverat ille
luxuriam inperii veterem noctesque Neronis
iam medias aliamque famem, cum pulmo Falerno
arderet. nulli maior fuit usus edendi
tempestate mea ; Circeis nata forent an 140
Lucrinum ad saxum Rutupinove edita fundo
ostrea callebat primo deprendere morsu,
et semel aspecti litus dicebat echini.
surgitur et misso procures exire iubentur
consilio, quos Albanam dux magnus in arcem 145
traxerat attonitos et festinare coactos
tamquam de Chattis aliquid torvisque Sycambris
dicturus, tamquam ex diversis partibus orbis

120 laeuo P: laeuum P²ω: laeuam 5 121 sic in ras. P
pugnos Hirschfeld 123 uellento P: uelento P² 124 percussu
P: corr. P² 135 figuli P: tegulae P²T5 141 post hunc uersus
extat plane erasus in P: in intervallo titulus de cenis contumeliosis T
144 properes exhibere P: corr. P² 147 catthis 2: cattis 5: ||||is
P: getis P²ω 148 ex O: et PT: om. P²ω

anxia praecipiti venisset epistula pinna.
 atque utinam his potius nugis tota illa dedisset 150
 tempora saevitiae, claras quibus abstulit urbi
 inlustresque animas impune et vindice nullo.
 sed periit postquam cerdonibus esse timendus
 coeperat. hoc nocuit Lamiarum caede madenti.

V

Si te propositi nondum pudet atque eadem est mens,
 ut bona summa putes aliena vivere quadra,
 si potes illa pati quae nec Sarmentus iniquas
 Caesaris ad mensas nec vilis Gabba tulisset, 5
 quamvis iurato metuam tibi credere testi.
 ventre nihil novi frugalius. hoc tamen ipsum
 defecisse puta, quod inani sufficit alvo:
 nulla crepido vacat? nusquam pons et tegetis pars
 dimidia brevior? tantine iniuria cenae, 10
 tam ieiuna fames, cum possit honestius illic
 et tremere et sordes farris mordere canini?

primo fige loco quod tu discumbere iussus
 mercedem solidam veterum capis officiorum.
 fructus amicitiae magnae cibus, inputat hunc rex,
 et quamvis rarum tamen inputat. ergo duos post 15
 si libuit menses neglectum adhibere clientem,
 tertia ne vacuo cessaret culcita lecto,
 'una simus' ait. votorum summa. quid ultra
 quaeris? habet Trebius propter quod rumpere somnum
 debeat et ligulas dimittere, sollicitus ne 20
 tota salutatrix iam turba peregerit orbem
 sideribus dubiis aut illo tempore, quo-se
 frigida circumagunt pigri serraca Bootae.

V in parasitos de cenis contumeliosis *P* 4 galba *P*² ω 9 de-
 media *P*¹; dimedia *P*² 10 possis *P*² ω 13 solitam *P*²*T* ζ
 17 nec *P*²

IVVENALIS

qualis cena tamen. vinum quod sucida nolit
 lana pati : de conviva Corybanta videbis. 25
 iurgia proludunt, sed mox et pocula torques
 saucius et rubra deterges vulnera mappa,
 inter vos quotiens libertorumque cohortem
 pugna Saguntina fervet commissa lagona.
 ipse capillato diffusum consule potat 30
 calcamatque tenet bellis socialibus uvam.
 cardiaco numquam cyathum missurus amico
 cras bibet Albanis aliquid de montibus aut de
 Setinis, cuius patriam titulumque senectus
 delevit multa veteris fuligine testae, 35
 quale coronati Thrasea Helvidiusque bibebant
 Brutorum et Cassi natalibus. ipse capaces
 Heliadum crustas et inaequales berullo
 Virro tenet phialas : tibi non committitur aurum,
 vel si quando datur, custos adfixus ibidem, 40
 qui numeret gemmas, unguis observet acutos.
 da veniam, praeclara illi laudatur iaspis ;
 nam Virro, ut multi, gemmas ad pocula transfert
 a digitis, quas in vaginae fronte solebat
 ponere zelotypo iuvenis praelatus Iarbae. 45
 tu Beneventani sutoris nomen habentem
 siccabis calicem nasorum quattuor ac iam
 quassatum et rupto poscentem sulphura vitro.
 si stomachus domini fervet vinoque ciboque,
 frigidior Geticis petitur decocta pruinis. 50
 non eadem vobis poni modo vina querebar :
 vos aliam potatis aquam. tibi pocula cursor
 Gaetulus dabit aut nigri manus ossea Mauri

24 quod $P^2\omega$: quo PO 27 mappa P : corr. P^2 30 defusum
Ambr. R. 38 aeliadum POT^5 berullo P : berillos $P^2\omega$
 39 phialas sic P s *add. m. ead.* : phialas aut fialas ω berullos Virro
 tenet : phialae *Kiaer* 41 amicos $P^2\omega$ 42 illic $P^2\omega$ 43 et
mutatum in ut P 46 beneventanis uptoris P : corr. P^2

et cui per mediam nolis occurrere noctem,
 clivosae veheris dum per monumenta Latinae: 55
 flos Asiae ante ipsum, pretio maiore paratus
 quam fuit et Tulli census pugnacis et Anci
 et, ne te teneam, Romanorum omnia regum
 frivola. quod cum ita sit, tu Gaetulum Ganymedem
 respice, cum sities. nescit tot milibus emptus 60
 pauperibus miscere puer; sed forma, sed aetas
 digna supercilio. quando ad te pervenit ille?
 quando rogatus adest calidae gelidaeque minister?
 quippe indignatur veteri parere clienti
 quodque aliquid poscas et quod se stante recumbas. 65
 maxima quaeque domus servis est plena superbis.
 ecce alius quanto porrexit murmure panem
 vix fractum, solidae iam mucida frusta farinae,
 quae genuinum agitent, non admittentia morsum.
 sed tener et niveus mollique siligine fictus 70
 servatur domino. dextram cohibere memento,
 salva sit artoptae reverentia. finge tamen te
 inprobulum, superest illic qui ponere cogat:
 'vis tu consuetis, audax conviva, canistris
 impleri panisque tui novisse colorem?' 75
 'scilicet hoc fuerat, propter quod saepe relictā
 coniuge per montem adversum gelidasque cucurri
 Esquilias, fremeret saeva cum grandine vernus
 Iuppiter et multo stillaret paenula nimbo.'
 aspice quam longo distinguat pectore lancem 80
 quae fertur domino squilla, et quibus undique saepta
 asparagis qua despiciat convivia cauda,
 dum venit excelsi manibus sublata ministri.
 sed tibi dimidio constrictus cammarus ovo

54 nollis *P* 1 *priore erasa* 63 post 64 ponunt *PO* 63 uocatus *ω*
 68 solide *P* 70 factus *ex fictus m. ead. P: fictus A: factus ω:*
 fractus *ς: frictus conieci* 72 artocopi *T Ambr. R.* 80 dis-
 tendat *P²ω* 82 despiciat *sic P altera i renouata*

ponitur exigua feralis cena patella. 85
 ipse Venafrano piscem perfundit: at hic qui
 pallidus adfertur misero tibi caulis olebit
 lanternam; illud enim vestris datur alveolis quod
 canna Micipsarum prora subvexit acuta,
 propter quod Romae cum Boccare nemo lavatur, 90
 quod tutos etiam facit a serpentibus atris.
 nullus erit domini, quem misit Corsica vel quem
 Tauromenitanae rupes, quando omne peractum est
 et iam defecit nostrum mare, dum gula saevit,
 retibus adsiduus penitus scrutante macello 95
 proxima, nec patimur Tyrrhenum crescere piscem.
 instruit ergo focum provincia, sumitur illinc
 quod captator emat Laenas, Aurelia vendat.
 Virroni muraena datur, quae maxima venit
 gurgite de Siculo; nam dum se continet auster, 100
 dum sedet et siccatur madidas in carcere pinnae,
 contemnunt mediam temeraria lina Charybdim:
 vos anguilla manet longae cognata colubrae,
 aut glacie aspersus maculis Tiberinus, et ipse
 vernula riparum, pinguis torrente cloaca 105
 et solitus mediae cryptam penetrare Suburae.
 ipsi pauca velim, facilem si praebeat aurem.
 'nemo petit, modicis quae mittebantur amicis
 a Seneca, quae Piso bonus, quae Cotta solebat
 largiri; namque et titulis et fascibus olim 110
 maior habebatur donandi gloria. solum
 poscimus ut cenae civiliter. hoc face et esto,
 esto, ut nunc multi, dives tibi, pauper amicis.'

88 dabitur PO, bi expunctis in P
 sub ras. latet m, mic add. P²

89 canna || micipsarum P,
 91 om. P, add. mg. aut P² aut
 manus aequae antiquae, damnabant Heinrich, Iahn 96 patitur P² 5

105 torpente Rutgers 107 s|| P: set ut uid. 110 et fascibus]
 fascibus P et add. P² 112 face et] faceet ex faciet P supra scripto
 pro fac

anseris ante ipsum magni iecur, anseribus par
 altilis, et flavi dignus ferro Meleagri 115
 spumat aper. post hunc tradentur tubera, si ver
 tunc erit et facient optata tonitrua cenas
 maiores. 'tibi habe frumentum' Alledius inquit
 'o Libye, disiunge boves, dum tubera mittas.'
 structorem interea, nequa indignatio desit, 120
 saltantem spectes et chironomunta volanti
 cultello, donec peragat dictata magistri
 omnia; nec minimo sane discrimine refert,
 quo gestu lepores et quo gallina secetur.
 duceris planta velut ictus ab Hercule Cacus 125
 et ponere foris, si quid temptaveris umquam
 hiscere, tamquam habeas tria nomina. quando propinat
 Virro tibi sumitve tuis contacta labellis
 pocula? quis vestrum temerarius usque adeo, quis
 perditus, ut dicat regi 'bibe'? plurima sunt quae 130
 non audent homines pertusa dicere laena.
 quadringenta tibi si quis deus aut similis dis
 et melior fatis donaret homuncio, quantus,
 ex nihilo quantus fieres Virronis amicus.
 'da Trebio, pone ad Trebium. vis, frater, ab ipsis 135
 ilibus?' o nummi, vobis hunc praestat honorem,
 vos estis fratres. dominus tamen et domini rex
 si vis tu fieri, nullus tibi parvolus aula
 luserit Aeneas nec filia dulcior illo;
 iucundum et carum sterilis facit uxor amicum. 140
 sed tua nunc Mycale pariat licet et pueros tres
 in gremium patris fundat semel, ipse loquaci

116 spumat *PΣA*: fumat *P²ω* raduntur *P²Oω*: radentur *T*
Ambrosiani 5 117 faciunt *P²* 121 spectis *P*: spectas *P²ω*
 137 frater *Paris*. 8291 *Markland* 138 uis ||| fieri *P in ras.* tunc
 dispicitur 139 luserat *P*: corr. *P²* 141 mycale *P²T Ambr. S5*:
 mygale *P*: micale *O5*: michale *5*: Migale 'ex ipsa coitione' *Σ*:
 Megale *Buecheler* 142 simul *P²ω*

IVVENALIS

gaudebit nido, viridem thoraca iubebit
adferri minimasque nuces assemque rogatum,
ad mensam quotiens parasitus venerit infans.

145

vilibus ancipites fungi ponentur amicis,
boletus domino, sed quales Claudius edit
ante illum uxoris, post quem nihil amplius edit.

Virro sibi et reliquis Virronibus illa iubebit

poma dari, quorum solo pascaris odore,
qualia perpetuus Phaeacum autumnus habebat,
credere quae possis subrepta sororibus Afris:
tu scabie frueris mali, quod in aggere rodit
qui tegitur parma et galea metuensque flagelli
discit ab hirsuta iaculum torquere capella.

150

155

forsitan inspensae Virronem parcere credas.

hoc agit ut doleas; nam quae comoedia, mimus
quis melior plorante gula? ergo omnia fiunt,
si nescis, ut per lacrimas effundere bilem
cogaris pressoque diu stridere molari.

160

tu tibi liber homo et regis conviva videris:

captum te nidore suae putat ille culinae,
nec male coniectat; quis enim tam nudus, ut illum
bis ferat, Etruscum puero si contigit aurum
vel nodus tantum et signum de paupere loro?

165

spes bene cenandi vos decipit. 'ecce dabit iam
semesum leporem atque aliquid de clunibus apri,
ad nos iam veniet minor altilis.' inde parato
intactoque omnes et stricto pane iacetis.

ille sapit qui te sic utitur. omnia ferre

170

si potes, et debes. pulsandum vertice raso
praebebis quandoque caput nec dura timebis
flagra pati, his epulis et tali dignus amico.

145 at *P*: corr. *P*² uenerit] ducitur *Ambr. R* 146 po||entur *P*,
sub ras. latet, opinor, p 148 postquam *P*: corr. *m. ead.* 154 tegi
P, add. tur *P*² 161 uideris conuiua *P* adiectis recti ordinis signis
166 caenendi *P*: corr. *P*² 169 iacetis *P*: tacetis *P*²_ω

LIBER SECVNDVS

VI

CREDO Pudicitiam Saturno rege moratam
in terris visamque diu, cum frigida parvas
praeberet spelunca domos ignemque Laremque
et pecus et dominos communi clauderet umbra,
silvestrem montana torum cum sterneret uxor 5
frondibus et culmo vicinarumque ferarum
pellibus, haut similis tibi, Cynthia, nec tibi, cuius
turbavit nitidos extinctus passer ocellos,
sed potanda ferens infantibus ubera magnis
et saepe horridior glandem ructante marito. 10
quippe aliter tunc orbe novo caeloque recenti
vivebant homines, qui rupto robore nati
compositive luto nullos habuere parentes.
multa Pudicitiae veteris vestigia forsan
aut aliqua exstiterint et sub Iove, sed Iove nondum 15
barbato, nondum Graecis iurare paratis
per caput alterius, cum furem nemo timeret
caulibus et pomis, et aperto viveret horto.
paulatim deinde ad superos Astraea recessit
hac comite, atque duae pariter fugere sorores. 20
anticum et vetus est alienum, Postume, lectum
concutere atque sacri genium contemnere fulcri.
omne aliud crimen mox ferrea protulit aetas :
viderunt primos argentea saecula moechos.
conventum tamen et pactum et sponsalia nostra 25
tempestate paras, iamque a tonsore magistro

VI Iuni iuuenalis saturarum liber I explicit | incipit liber II felici-
ter *P* 7 aut *P supra scr.* non *P*² : non *Priscianus G. L. K.* iii.
220 8 turbabit *P* 9 magnis *om.* *P*, *add.* manus uel magnis *P*²
12 rupe et *Scholte et Maehly* 13 compositiue *OT5* : compositi ||| *P* :
compositiue *P*²_ω 15 et *ex* sed *P* 18 ac pomis *ω* 22 pulchri *P* :
fulchri *P*² 25 et ante sponsalia *om.* *P*, *add.* *P*²

pecteris, et digito pignus fortasse dedisti.
 certe sanus eras. uxorem, Postume, ducis?
 dic, qua Tisiphone, quibus exagitare colubris?
 ferre potes dominam salvis tot restibus ullam, 30
 cum pateant altae caligantesque fenestrae,
 cum tibi vicinum se praebeat Aemilius pons?
 aut si de multis nullus placet exitus, illud
 nonne putas melius, quod tecum pusio dormit,
 pusio qui noctu non litigat, exigit a te, 35
 nulla iacens illic munuscula, nec queritur quod
 et lateri parcas nec quantum iussit anheles?
 sed placet Vrsidio lex Iulia, tollere dulcem
 cogitat heredem, cariturus turture magno
 mullorumque iubis et captatore macello. 40
 quid fieri non posse putes, si iungitur ulla
 Vrsidio? si moechorum notissimus olim
 stulta maritali iam porrigit ora capistro,
 quem totiens textit perituri cista Latini?
 quid quod et antiquis uxor de moribus illi 45
 quaeritur? o medici, nimiam pertundite venam.
 delicias hominis! Tarpeium limen adora
 pronus et auratam Iunoni caede iuvencam,
 si tibi contigerit capitis matrona pudici.
 paucae adeo Cereris vittas contingere dignae, 50
 quarum non timeat pater oscula. necte coronam
 postibus et densos per limina tende corymbos:
 unus Hiberinae vir sufficit? ocius illud
 extorquebis, ut haec oculo contenta sit uno.
 magna tamen fama est cuiusdam rure paterno 55

28 duces $P^2 T^2 \zeta$ 29 quibus exagitare] exagitare |||| P : supra
 scr. quibus P^2 : exagitere ζ 31 caliginantesque P expunctis in
 34, 35 pusio $P^2 \omega$: pungio P^2 'a facto nomen' schol. $Pith.$: pugio ζ
 35 exigit a te $P^2 \omega$: exagitatue P 36 ne P : corr. P^2 40 mull-
 ex mult- P 43 porri ||| P git in ras. supplevit P^2 , forsitan legatur
 porriget 44 reducturi $A. Palmer$ 46 nimiam supra scr. mediam
 m. aequae antiqua P ; mediam $O\zeta$ 52 tende ω : necte P^2 (in ras.,
 sub qua nihil dispicias) $T\zeta$

viventis. vivat Gabiis, ut vixit in agro,

vivat Fidenis, et agello cedo paterno.

quis tamen adfirmat nil actum in montibus aut in speluncis? adeo senuerunt Iuppiter et Mars?

porticibusne tibi monstratur femina voto 60

digna tuo? cuneis an habent spectacula totis

quod securus ames quodque inde excerpere possis?

chironomon Ledam molli saltante Bathyllo

Tuccia vesicae non imperat, Apula gannit

sicut in amplexu subito et miserabile longum, 65

attendit Thymele; Thymele tunc rustica discit.

ast aliae, quotiens aulaea recondita cessant,

et vacuo clusoque sonant fora sola theatro,

atque a plebeis longe Megalesia, tristes

personam thyrsumque tenent et subligar Acci. 70

Vrbicus exodio risum movet Atellanae

gestibus Autonoes, hunc diligit Aelia pauper.

solvitur his magno comoedis fibula, sunt quae

Chrysogonum cantare vetent, Hispulla tragoedo

gaudet: an expectas ut Quintilianus ametur? 75

accipis uxorem de qua citharoedus Echion

aut Glaphyrus fiat pater Ambrosiusque choraules.

longa per angustos figamus pulpita vicos,

ornentur postes et grandi ianua lauro,

ut testudineo tibi, Lentule, conopeo 80

nobilis Euryalum aut murmillonem exprimat infans.

nupta senatori comitata est Eppia ludum

ad Pharon et Nilum famosaque moenia Lagi

prodigia et mores urbis damnante Canopo.

58 aut in, *praetera*, in *ras.* P 63 laedan *crasa* m P molli|| P *poss-*
is chironomunta deum *cf. sat.* v. 121 65 subitum P²ω: subat Barth
et om. O, *delevit Dobree* 70 acci O5: actii T5: acne P, in actii *tum*
acti *mutavit* P²; Hagni Ribbeck Haemi Polstorff 71 urbicus *edidit*
Iahn Atellana P: *corr.* P² 73 comoedis P *erasa* s: comoedi ω
81 aut *supra* scr. P: om. 5 milionemque O

IVVENALIS

inmemor illa domus et coniugis atque sororis 85
 nil patriae indulsit, plorantesque improba natos,
 utque magis stupeas, ludos Paridemque reliquit.
 sed quamquam in magnis opibus plumaque paterna
 et segmentatis dormisset parvula cunis,
 contempsit pelagus; famam contempserat olim, 90
 cuius apud molles minima est iactura cathedras.
 Tyrrhenos igitur fluctus lateque sonantem
 pertulit Ionium constanti pectore, quamvis
 mutandum totiens esset mare. iusta pericli
 si ratio est et honesta, timent pavidoque gelantur 95
 pectore nec tremulis possunt insistere plantis:
 fortem animum praestant rebus quas turpiter audent.
 si iubeat coniunx, durum est conscendere navem,
 tunc sentina gravis, tunc summus vertitur aer:
 quae moechum sequitur, stomacho valet. illa maritum 100
 convomit, haec inter nautas et prandet et errat
 per puppem et duros gaudet tractare rudentis.
 qua tamen exarsit forma, qua capta iuventa
 Eppia? quid vidit propter quod ludia dici
 sustinuit? nam Sergiolus iam radere guttur 105
 coeperat et secto requiem sperare lacerto;
 praeterea multa in facie deformia, sicut
 attritus galea mediisque in naribus ingens
 gibbus et acre malum semper stillantis ocelli.
 sed gladiator erat. facit hoc illos Hyacinthos, 110
 hoc pueris patriaeque, hoc praetulit illa sorori
 atque viro. ferrum est quod amant. hic Sergius idem
 accepta rude coepisset Veiento videri.
 quid privata domus, quid fecerit Eppia, curas?
 respice rivales divorum, Claudius audi 115

85 sororis] ris *in ras.* P² unde sororum coniecit Buecheler, sed cf. 111
 87 stupeat P: corr. P² 92 sonorum Bentley 107 sicut] ficus
 coniecit Buecheler 109 saepe 5 113 Velento P

quae tulerit. dormire virum cum senserat uxor,
 ausa Palatino tegetem praeferre cubili,
 sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos,
 linquebat comite ancilla non amplius una :
 sed nigrum flavo crinem abscondente galero 120
 intravit calidum veteri centone lupanar
 et cellam vacuum atque suam, tunc nuda papillis
 prostitit auratis titulum mentita Lyciscae
 ostenditque tuum, generose Britannice, ventrem ;
 excepit blanda intrantis atque aera poposcit, 125
 ac resupina iacens multorum absorbit ictus.
 mox lenone suas iam dimittente puellas
 tristis abit, et quod potuit tamen ultima cellam
 clausit, adhuc ardens rigidae tentigine volvae,
 et lassata viris necdum satiata recessit, 130
 obscurisque genis turpis fumoque lucernae
 foeda lupanaris tulit ad pulvinar odorem.
 hippomanes carmenque loquar coctumque venenum
 privignoque datum? faciunt graviora coactae
 imperio sexus minimumque libidine peccant. 135
 ‘optima sed quare Censennia teste marito?’
 bis quingena dedit. tanti vocat ille pudicam,
 nec pharetris Veneris macer est aut lampade fervet.
 inde faces ardent, veniunt a dote sagittae.
 libertas emitur. coram licet innuat atque 140
 rescribat: vidua est, locuples quae nupsit avaro.
 ‘cur desiderio Bibulae Sertorius ardet?’
 si verum excutias, facies, non uxor amatur.
 tres rugae subeant et se cutis arida laxet,
 fiant obscuri dentes oculique minores : 145

120 sed *PO*⁵: et *P*²*T*⁵ *Seruius ad Aen.* iv. 698: sic *Ribbeck*
galero ex galeno P, adscr. mg. uel priapo 123 prostitit *mg.*
 uel constituit *P*: constitit *O*² *in ras.* *ω* lycissae *P*²*5*
 126 *om. Pω: servant 5* (continueque iacens *5*): *primus reposuit*
Pulmannus 136 censennia *supra scr.* uel censonia *P*: caesennia *5*
 137 quingenta *P*²*ω* 138 feruet *in ras.* *P*²

IVVENALIS

'collige sarcinulas' dicet libertus 'et exi.
 iam gravis es nobis et saepe emungeris. exi
 ocius et propera. sicco venit altera naso.'
 interea calet et regnat poscitque maritum
 pastores et ovem Canusinam ulmosque Falernas 150
 (quantulum in hoc!) pueros omnes, ergastula tota,
 quodque domi non est, sed habet vicinus, ematur.
 mense quidem brumae, quo iam mercator Iason
 clausus, et armatis opstat casa candida nautis,
 grandia tolluntur crystallina, maxima rursus 155
 murrina, deinde adamans notissimus et Berenices
 in digito factus pretiosior. hunc dedit olim
 barbarus incestae, dedit hunc Agrippa sorori,
 observant ubi festa mero pede sabbata reges,
 et vetus indulget senibus clementia porcis. 160
 'nullane de tantis gregibus tibi digna videtur?'
 sit formosa decens dives fecunda, vetustos
 porticibus disponat avos, intactior omni
 crinibus effusis bellum dirimente Sabina,
 rara avis in terris nigroque simillima cycno: 165
 quis feret uxorem cui constant omnia? malo,
 malo Venusinam quam te, Cornelia, mater
 Gracchorum, si cum magnis virtutibus adfers
 grande supercilium et numeras in dote triumphos.
 tolle tuum, precor, Hannibalem victumque Syphacem 170
 in castris et cum tota Carthagine migra.
 'parce, precor, Paeon, et tu, dea, pone sagittas;
 nil pueri faciunt, ipsam configite matrem'
 Amphion clamat. sed Paeon contrahit arcum;

148 et] en *Ed. Müller* 151 in] enim *Hermann* 153 cum iam ω
 iasum *supra scr.* on in *P*; sed i solum *P*, cetera omnia *add. P²* 156
 bernices *P*: beronicis *P²ω* 158 hoc *PO flor. Sang.* 159 mero
P²ω: nudo *PO Monac.* 23475 *m. 2* 166 ferat 5 *Seruius ad Aen.*
 iii. 518 167 uenusinam *Pω*, in *Pi renouata*: Venustinam *Buecheler*
 uel Orcinam aut Vetustillam (*cf. Mart.* iii. 93) conieci 172 dea pone
Graevius: depone *Pω*

extulit ergo greges natorum ipsumque parentem, 175
dum sibi nobilior Latonae gente videtur
atque eadem scrofa Niobe fecundior alba.

quae tanti gravitas, quae forma, ut se tibi semper
imputet? huius enim rari summique voluptas
nulla boni, quotiens animo corrupta superbo 180
plus aloes quam mellis habet. quis deditus autem
usque adeo est, ut non illam, quam laudibus effert,
horreat inque diem septenis oderit horis?

quaedam parva quidem sed non toleranda maritis.
nam quid rancidius, quam quod se non putat ulla 185
formosam nisi quae de Tusca Graecula facta est,
de Sulmonensi mera Cecropis? omnia Graece,
cum sit turpe magis nostris nescire Latine;
hoc sermone pavent, hoc iram gaudia curas,
hoc cuncta effundunt animi secreta. quid ultra? 190
concumbunt Graece. donec tamen ista puellis:
tunc etiam, quam sextus et octogensimus annus
pulsat, adhuc Graece? non est hic sermo pudicus
in vetula. quotiens lascivum intervenit illud

ζωὴ καὶ ψυχή, modo sub lodice relictis 195
uteris in turba. quod enim non excitet inguen
vox blanda et nequam? digitos habet. ut tamen omnes
subsident pinnae, dicas haec mollius Haemo
quamquam et Carpophoro, facies tua computat annos.

si tibi legitimis pactam iunctamque tabellis 200
non es amaturus, ducendi nulla videtur
causa; nec est quare cenam et mustacea perdas
labente officio crudis donanda, nec illud
quod prima pro nocte datur, cum lance beata
Dacicus et scripto radiat Germanicus auro. 205
si tibi simplicitas uxoriam, deditus uni

IVVENALIS

est animus, summitte caput cervice parata
 ferre iugum. nullam invenies quae parcat amanti ;
 ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis
 et spoliis ; igitur longe minus utilis illi 210
 uxor, quisquis erit bonus optandusque maritus.
 nil umquam invita donabis coniuge, vendes
 hac opstante nihil, nihil haec si nolet emietur.
 haec dabit affectus, ille excludatur amicus
 iam senior, cuius barbam tua ianua vidit. 215
 testandi cum sit lenonibus atque lanistis
 libertas et iuris idem contingat harenae,
 non unus tibi rivalis dictabitur heres.
 ‘ pone crucem servo.’ ‘ meruit quo crimine servus
 supplicium ? quis testis adest ? quis detulit ? audi ; 220
 nulla umquam de morte hominis cunctatio longa est.’
 ‘ o demens, ita servus homo est ? nil fecerit, esto :
 hoc volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas.’
 imperat ergo viro. sed mox haec regna relinquit
 permutatque domos et flammea conterit, inde 225
 avolat et spreti repetit vestigia lecti ;
 ornatas paulo ante fores, pendentia linquit
 vela domus et adhuc virides in limine ramos.
 sic crescit numerus, sic fiunt octo mariti
 quinque per autumnos, titulo res digna sepulcri. 230
 desperanda tibi salva concordia socru.
 illa docet spoliis nudi gaudere mariti,
 illa docet missis a corruptore tabellis
 nil rude nec simplex rescribere, decipit illa
 custodes aut aere domat. tunc corpore sano 235
 advocat Archigenen onerosaque pallia iactat.
 abditus interea latet et secretus adulter,

208 amantes *P*: corr. *P*² 213 hortante *O* nollet *P*: nollit *P*²:
 nolit ω 214 excludetur 5 219 seruus] seruis *P*: corr. *P*² 222 fe-
 ceris *P*² *OT* 224 uiris *O* 225 permulatque *erasa* 1 *P* 229 fiunt]
 unt *ex ant in lit. P* 237 et *om. P*, *add. P*² latet his *Iessen*

inpatiensque morae silet et praeputia ducit.
 scilicet expectas ut tradat mater honestos
 atque alios mores quam quos habet? utile porro 240
 filiolum turpi vetulae producere turpem.

nulla fere causa est in qua non femina litem
 moverit. accusat Manilia, si rea non est.
 componunt ipsae per se formantque libellos,
 principium atque locos Celso dictare paratae. 245

endromidas Tyrias et femineum ceroma
 quis nescit, vel quis non vidit vulnera pali?
 quem cavat adsiduis rudibus scutoque lacessit
 atque omnes implet numeros dignissima prorsus
 Florali matrona tuba, nisi si quid in illo 250

pectore plus agitat veraeque paratur harenae.
 quem praestare potest mulier galeata pudorem,
 quae fugit a sexu, vires amat? haec tamen ipsa
 vir nollet fieri, nam quantula nostra voluptas.
 quale decus, rerum si coniugis auctio fiat, 255

balteus et manicae et cristae crurisque sinistri
 dimidium tegimen, vel si diversa movebit
 proelia, tu felix ocreas vendente puella.
 hae sunt quae tenui sudant in cyclade, quarum
 delicias et panniculus bombycinus urit? 260

aspice quo fremitu monstratos perferat ictus
 et quanto galeae curvetur pondere, quanta
 poplitibus sedeat quam denso fascia libro,
 et ride positis scaphium cum sumitur armis.
 dicite vos neptes Lepidi caecive Metelli 265

Gurgitis aut Fabii, quae ludia sumpserit umquam
 hos habitus, quando ad palum gemat uxor Asyli.

238 'Hic uersiculus in quibusdam codicibus non est, inquit Probus.'
 Valla mora P: corr. P² silet PO⁵ uel pauet supra scr. timet
 P mg.: pauet T ω: sedet Buecheler discit P² T⁵ 248 ||udibus P
 in ras. r dispicitur: sudibus P² ω 251 agit P: corr. P² 257 moue-
 bis P²

IVVENALIS

semper habet lites alternaque iurgia lectus
in quo nupta iacet, minimum dormitur in illo.
cum gravis illa viro, tunc orba tigride peior, 270
cum simulat gemitus occulti conscia facti,
aut odit pueros, aut ficta paelice plorat,
uberibus semper lacrimis semperque paratis
in statione sua atque expectantibus illam,
quo iubeat manare modo: tu credis amorem, 275
tu tibi tunc, uruca, places fletumque labellis
exsorbes, quae scripta et quot lecture tabellas,
si tibi zelotypae retegantur scrinia moechae.
sed iacet in servi complexibus aut equitis. dic,
dic aliquem sodes hic, Quintiliane, colorem. 280
haeremus. dic ipsa. 'olim convenerat' inquit
'ut faceres tu quod velles, nec non ego possem
indulgere mihi. clames licet et mare caelo
confundas, homo sum.' nihil est audacius illis
deprensus, iram atque animos a crimine sumunt. 285
unde haec monstra tamen vel quo de fonte requiris?
praestabat castas humilis fortuna Latinas
quondam, nec vitiis contingi parva sinebant
tectae, labor somnique breves et vellere Tusco
vexatae duraeque manus ac proximus urbi 290
Hannibal et stantes Collina turre mariti.
nunc patimur longae pacis mala, saevior armis
luxuria incubuit victumque ulciscitur orbem.
nullum crimen abest facinusque libidinis ex quo
paupertas Romana perit. hinc fluxit ad istos 295
et Sybaris collis, hinc et Rhodos et Miletos

270 cum P⁵] tunc ω 272 ficta P 276 tunc litteris reno-
uatis in ras. P tu curuca O: cum curuca T: tum aut tunc cu-
ruca ω: Vruca scripsit Iahn 278 legantur P moechi P: corr. P²
280 dic P littera prima renouata hic] dic OT²⁵ 281 dic|| P
erat dice 282 possum P 285 a ω erasum in P latente, opinor, e,
quod edidit Iahn 288 sinebat ω 295 istos V Nogarola: indos
P: histros (P³) aut istros ω Abydos|et Sybaris, molles hinc Froehner

atque coronatum et petulans madidumque Tarentum.
 prima peregrinos obscena pecunia mores
 intulit, et turpi fregerunt saecula luxu
 divitiae molles. quid enim Venus ebria curat? 300
 inguinis et capitis quae sint discrimina, nescit
 grandia quae mediis iam noctibus ostrea mordet,
 cum perfusa mero spumant unguenta Falerno,
 cum bibitur concha, cum iam vertigine tectum
 ambulat et geminis exsurgit mensa lucernis. 305
 i nunc et dubita qua sorbeat aera sanna
 Tullia, quid dicat notae collactea Maurae
 Maura, Pudicitiae veterem cum praeterit aram.
 noctibus hic ponunt lecticas, micturiunt hic
 effigiemque deae longis siphonibus implent 310
 inque vices equitant ac Luna teste moventur,
 inde domos abeunt: tu calcas luce reversa
 coniugis urinam magnos visurus amicos.
 nota bonae secreta deae, cum tibia lumbos
 incitat et cornu pariter vinoque feruntur 315
 attonitae crinemque rotant ululantque Priapi
 maenades. o quantus tunc illis mentibus ardor
 concubitus, quae vox saltante libidine, quantus
 ille meri veteris per crura madentia torrens.
 lenonum ancillas posita Saufeia corona 320
 provocat ac tollit pendentis praemia coxae,
 ipsa Medullinae fluctum crisantis adorat;
 palma inter dominas, virtus natalibus aequa.
 nil ibi per ludum simulabitur, omnia fient
 ad verum, quibus incendi iam frigidus aevo 325
 Laomedontiades et Nestoris hirnea possit.

307 om. *P*, add. *mg.* *P*²: post 308 ponunt *Σ* 310 implet *P*
 316 ululante priapo *ω* 320 positas aut feta *P* saufeia *Σ*:
 laufeia *O*: laufela *P*²*ω* 321 ac tollit *Iahn*: attollit *P*: et tollit *ω*
 322 fructum *P*²*Σ*: frictum *ex* fructum *T*: frictum *ω* 323 palmam
*P*²*ω* aequa *P*: aequat *P*²*ω*: aequa est coniecerat *Iahn* 324 tibi
*P*² 326 posset *P*²

IVVENALIS

tunc prurigo morae inpatiens, tum femina simplex,
 ac pariter toto repetitus clamor ab antro
 'iam fas est, admitte viros.' iam dormit adulter:
 illa iubet sumpto iuvenem properare cucullo; 330
 si nihil est, servis incurritur; abstuleris spem
 servorum, venit et conductus aquarius; hic si
 quaeritur et desunt homines, mora nulla per ipsam
 quo minus imposito clunem summittat asello.
 atque utinam ritus veteres et publica saltem 335
 his intacta malis agerentur sacra, sed omnes
 noverunt Mauri atque Indi quae psalteria penem
 maiorem, quam sunt duo Caesaris Anticatones,
 illuc, testiculi sibi conscius unde fugit mus,
 intulerit, ubi velari pictura iubetur 340
 quaecumque alterius sexus imitata figuras.
 et quis tunc hominum contemptor numinis? aut quis
 simpuvium ridere Numae nigrumque catinum
 et Vaticano fragiles de monte patellas
 ausus erat? sed nunc ad quas non Clodius aras? 345
 iamque eadem summis pariter minimisque libido,
 nec melior, silicem pedibus quae conterit atrum, 350
 quam quae longorum vehitur cervice Syrorum.
 ut spectet ludos, conducit Ogulnia vestem,
 conducit comites sellam cervical amicas
 nutricem et flavam cui det mandata puellam.
 haec tamen argenti superest quodcumque paterni, 355
 levibus athleticis et vasa novissima donat:

328 repperitus *P* 329 iam dormit *Pithoeus*: si |||| dormit *P* sub
ras. iam aegre dispicitur: dormitat *P*²_ω 332 uenit et] ueniet *ω*
 339 illud testiculis *P*: corr. *P*² inde *P* 341 figuram est *P*²_ω:
 figura est *O* 343 simpulum *P*: corr. *P*² 345 claudius *P*²_ω:
 post 345 leguntur in *P*_ω audio quid ueteres olim moneatis amici: |
 'pone seram, prohibe.' sed quis custodiet ipsos | custodes? cauta
 est et ab illis incipit uxor. hos uersus secundum *O* (qui codex bis habet,
 et hic et infra) hunc in suum locum traieci, quaeque in Oxoniensi solo
 exstant infra in contextu posui olim] dudum *Venetus* 12. 14 pro-
 hibere] cohibere *ω*

multis res angusta domi, sed nulla pudorem
 paupertatis habet nec se metitur ad illum
 quem dedit haec posuitque modum. tamen utile quid sit,
 prospiciunt aliquando viri, frigusque famemque 360
 formica tandem quidam expavere magistra :
 prodiga non sentit pereuntem femina censum.

ac velut exhausta redivivus pullulet arca
 nummus et e pleno tollatur semper acervo,
 non usquam reputant, quanti sibi gaudia constent. 365

In quacumque domo vivit luditque professus O1
 obscenum, et tremula promittit mollia dextra.

invenies omnis turpes similesque cinaedis.
 his violare cibos sacraeque adsistere mensae
 permittunt, et vasa iubent frangenda lavari, O5
 cum colocyntha bibit vel cum barbata chelidon.

purior ergo tuis laribus meliorque lanista,
 in cuius numero longe migrare iubetur
 psellus ab euphono (quid quod nec retia turpi
 iunguntur tunicae, nec cella ponit eadem O10

munimenta uméri pulsata arcaque tridentem
 qui nudus pugnare solet?) pars ultima ludi
 accipit has animas aliusque in carcere nervos.
 sed tibi communem calicem facit uxor et illis,
 cum quibus Albanum Surrentinumque recusat O15
 flava ruinosi lupa degustare sepulcri.

357, 358 *inter hos uersus insunt duo paginae nudaе sine litteris Ambrosiano S.* 4 363 *reciduius* 5 364 *semper tollatur* ω 365
usquam Buecheler : *nusquam P* : *umquam P²ω* *repetunt P²ω* O
 1-34 *in O solo servantur* 2 *tremula promittit et Housman* : *promit-*
tens Winterfeld *mollia conieci* : *omnia O* : *somnia Ellis* : *crimina*
Postgate : *munia Buecheler* 6 *colocyntha O* : *colocyntha* (i. q. *συκία*)
 . . . *barbata chelidon* (i. q. *Socraticus cinaedus* ii. 10) *scripsi Hous-*
mano obtemperans : *Colocyntha* . . . *Chelidon scripseram cf. Sen. ep.*
 87. 16 9 *psellus Housman* : *psillus O* : *Psyllus Postgate* : *Psilus*
Ellis *euphono Housman* : *eupholio O* : *Eupholemo Buecheler* :
Euphronio conieci 11 *pulsata arcaque conieci* : *pulsatamque arma*
O : *pulsantemque Postgate* : *pertusa hastamque Housman* : *pulsan-*
temque aere Reinach 13 *has ego et Housman* : *as O* *aliusque*
Housman : *aliosque O* 15 *recuset Platt*

IVVENALIS

horum consiliis nubunt subitaeque recedunt,
 his languentem animum servant et seria vitae,
 his clunem atque latus discunt vibrare magistris,
 quicquid praeterea scit qui docet. haud tamen illi O₂₀
 semper habenda fides: oculos fuligine pascit,
 distinctus croceis et reticulatus adulter.
 suspectus tibi sit, quanto vox mollior et quo
 saepius in teneris haerebit dextera lumbis.
 hic erit in lecto fortissimus; exuit illic O₂₅
 personam docili Thais saltata Triphallo.
 quem rides? aliis hunc mimum! sponsio fiat.
 purum te contendo virum, contendo. fateris?
 an vocat ancillas tortoris pergula? novi
 consilia et veteres quaecumque monetis amici: O₃₀
 'pone seram, cohibes.' sed quis custodiat ipsos
 custodes, qui nunc lascivae furta puellae
 hac mercede silent? crimen commune tacetur.
 prospicit hoc prudens, et ab illis incipit uxor.
 sunt quas eunuchi inbelles ac mollia semper 366
 oscula delectent et desperatio barbae
 et quod abortivo non est opus. illa voluptas
 summa tamen, quod iam calida matura iuventa
 inguina traduntur medicis, iam pectine nigro; 370
 ergo spectatos ac iussos crescere primum
 testiculos, postquam coeperunt esse bilibres,
 tonsoris damno tantum rapit Heliodorus
 (mangonum pueros vera ac miserabilis urit 373 a
 debilitas, follisque pudet cicerisque relictis). 373 b
 conspicuus longe cunctisque notabilis intrat 374

18 ad seria *H. Richards*, unde animum serviant languentem ad
 seria *Postgate* 22 reticulatus? adulter *distinxit Reinach*
 25 lecto *Postgate*: tecto *O* 26 docilis *O s erasa* Triphallo *Post-*
gate: tripallo *O* 27 *distinxit Housman* 31 cohibes *O*: pro-
 hibere *P*: cohibere ω 32-33 qui nunc . . . tacetur *agnoscit scholi-*
asta Pithoeanus ad 348 369 quod] quom *Ribbeck* 371 expec-
 tatos *P² ω* 373 tantum damno ω 373 a 373 b in *O solo*
adseruantur follesque *O*

balnea nec dubie custodem vitis et horti 375
 provocat a domina factus spado. dormiat ille
 cum domina, sed tu iam durum, Postume, iamque
 tendendum eunucho Bromium committere noli.

si gaudet cantu, nullius fibula durat
 vocem vendentis praetoribus. organa semper 380
 in manibus, densi radiant testudine tota
 sardoniches, crispo numerantur pectine chordae.
 quo tener Hedymeles operas dedit, hunc tenet, hoc se
 solatur, gratoque indulget basia plectro.

quaedam de numero Lamiarum ac nominis Appi 385
 et farre et vino Ianum Vestamque rogabat,
 an Capitolinam deberet Polio quercum
 sperare et fidibus promittere. quid faceret plus
 aegrotante viro, medicis quid tristibus erga
 filiolum? stetit ante aram nec turpe putavit 390

pro cithara velare caput dictataque verba
 pertulit, ut mos est, et aperta palluit agna.
 dic mihi nunc quaeso, dic, antiquissime divum,
 respondes his, Iane pater? magna otia caeli;
 non est, quod video, non est quod agatur aput vos. 395
 haec de comoedis te consulit, illa tragoedum
 commendare volet, varicosus fiet haruspex.

sed cantet potius quam totam pervolet urbem
 audax et coetus possit quae ferre virorum
 cumque paludatis ducibus praesente marito 400
 ipsa loqui recta facie siccisque mamillis.
 haec eadem novit quid toto fiat in orbe,
 quid Seres, quid Thraces agant, secreta novercae
 et pueri, quis amet, quis diripiatur adulter;
 dicet quis viduam praegnatem fecerit et quo 405
 mense, quibus verbis concumbat quaeque, modis quot.

385 Appi Σ: Api P: alti P²ω: Aeli N. Heinsius 386 cum farre ω
 392 protulit 5 401 strictisque 5 404 decipiatur P²ω
 405 praegnantem ω

IVVENALIS

instantem regi Armenio Parthoque cometen
 prima videt, famam rumoresque illa recentis
 excipit ad portas, quosdam facit, isse Niphaten
 in populos magnoque illic cuncta arva teneri 410
 diluvio, nutare urbes, subsidere terras
 quocumque in trivio cuicumque est obvia narrat.

nec tamen id vitium magis intolerabile quam quae
 vicinos humiles rapere et concidere loris
 exhortata solet. nam si latratibus alti 415
 rumpuntur somni, 'fustes huc ocius' inquit
 'adferte' atque illis dominum iubet ante feriri,
 deinde canem. gravis occursu, taeterrima vultu
 balnea nocte subit, conchas et castra moveri
 nocte iubet, magno gaudet sudare tumultu, 420
 cum lassata gravi ceciderunt bracchia massa,
 callidus et cristae digitos inpressit aliptes
 ac summum dominae femur exclamare coegit.
 convivae miseri interea somnoque fameque
 urguntur. tandem illa venit rubicundula, totum 425
 oenophorum sitiens, plena quod tenditur urna
 admotum pedibus, de quo sextarius alter
 ducitur ante cibum ravidam facturus orexim,
 dum redit et loto terram ferit intestino.

marmoribus rivi properant, aurata Falernum 430
 pelvis olet; nam sic tamquam alta in dolia longus
 deciderit serpens, bibit et vomit. ergo maritus
 nauseat atque oculis bilem substringit opertis.

illa tamen gravior, quae cum discumbere coepit
 laudat Vergilium, periturae ignoscit Elissae, 435
 committit vates et comparat, inde Maronem
 atque alia parte in trutina suspendit Homerum.

407 cometem *P* 409 nimphatem *P* 410 arma *P* 412 cui-
 cumque] quocumque *T* 413 quae *P* corr. quod *m. antiqua*: quod
ω: quo *Schrader* 415 exhortata *5*: exortata *P*: exorata *ω*: exster-
 nata *conieci* 430 aurata *P5*: aut lata *P2ω*: aut lota *O*

cedunt grammatici, vincuntur rhetores, omnis
 turba tacet, nec causidicus nec praeco loquetur,
 altera nec mulier. verborum tanta cadit vis, 440
 tot pariter pelves ac tintinnabula dicas
 pulsari. iam nemo tubas, nemo aera fatiget ;
 una laboranti poterit succurrere Lunae.
 inponit finem sapiens et rebus honestis ;
 nam quae docta nimis cupit et facunda videri, 445
 crure tenus medio tunicas succingere debet,
 caedere Silvano porcum, quadrante lavari.
 non habeat matrona, tibi quae iuncta recumbit,
 dicendi genus, aut curvum sermone rotato
 torqueat enthymema, nec historias sciat omnes, 450
 sed quaedam ex libris et non intellegat. odi
 hanc ego quae repetit volvitque Palaemonis artem
 servata semper lege et ratione loquendi
 ignotosque mihi tenet antiquaria versus
 nec curanda viris opicae castigat amicae 455
 verba : soloecismum liceat fecisse marito.

nil non permittit mulier sibi, turpe putat nil,
 cum virides gemmas collo circumdedit et cum
 auribus extentis magnos commisit elenchos ;
 intolerabilius nihil est quam femina dives. 460
 interea foeda aspectu ridendaque multo
 pane tumet facies aut pingua Poppaeana
 spirat, et hinc miseri viscantur labra mariti :
 ad moechum lota veniunt cute. quando videri
 vult formonsa domi ? moechis foliata parantur, 465
 his emitur quidquid graciles huc mittitis Indi.
 tandem aperit vultum et tectoria prima reponit,
 incipit agnosci, atque illo lacte fovetur

442 atque aera ω 455 uiris] mihi P 459 extensis ω
 461-463 post 466 posuit Madvig ; ante 461 nonnulla excidisse censet
 Schulz 466 huc] hic P 468 illo tunc lacte S

IVVENALIS

propter quod secum comites educit asellas
 exul Hyperboreum si dimittatur ad axem. 470
 sed quae mutatis inducitur atque fovetur
 tot medicaminibus coctaeque siliginis offas
 accipit et madidae, facies dicetur an ulcus?
 est pretium curae penitus cognoscere toto
 quid faciant agitentque die. si nocte maritus 475
 aversus iacuit, periit libraria, ponunt
 cosmetae tunicas, tarde venisse Liburnus
 dicitur et poenas alieni pendere somni
 cogitur, hic frangit ferulas, rubet ille flagello,
 hic scutica: sunt quae tortoribus annua praestent. 480
 verberat atque obiter faciem linit, audit amicas
 aut latum pictae vestis considerat aurum
 et caedit, longi relegit transversa diurni
 et caedit, donec lassis caedentibus 'exi'
 intonet horrendum iam cognitione peracta. 485
 praefectura domus Siculo non mitior aula.
 nam si constituit solitoque decentius optat
 ornari et properat iamque expectatur in hortis
 aut aput Isiacae potius sacraria lenae,
 disponit crinem laceratis ipsa capillis 490
 nuda umero Psecas infelix nudisque mamillis.
 'altior hic quare cincinnus?' taurea punit
 continuo flexi crimen facinusque capilli.
 quid Psecas admisit? quatenus est hic culpa puellae,
 si tibi displicuit nasus tuus? altera laevum 495
 extendit pectusque comas et volvit in orbem.
 est in consilio materna admotaque lanis

469 educet *Iahn* 473 accipite facies madidae *P* 474 pre-
 tium curae *PO5*] operae pretium *O²T²ω*: pretium (*om.* operae) *T*
 penitus cogitur cognoscere *citra metrum P* cf. 479 479 flagellis
P²ω 486 praefectura domo *ω* domus *P*: *supra* u *scripsit* o *P²*
 490 componit *P²ω* 491 humeros *5* 493 crinem *P*
 495 laeves *Herwerden* 497 materna *PT*] *mairona ω*

emerita quae cessat acu ; sententia prima
huius erit, post hanc aetate atque arte minores
censebunt, tamquam famae discrimen agatur 500
aut animae. tanta est quaerendi cura decoris ;
tot premit ordinibus, tot adhuc conpagibus altum
aedificat caput. Andromachen a fronte videbis,
post minor est, credas aliam. cedo si breve parvi
sortita est lateris spatium, breviorque videtur 505
virgine Pygmaea nullis adiuta coturnis,
et levis erecta consurgit ad oscula planta.

nulla viri cura interea nec mentio fiet
damnorum. vivit tamquam vicina mariti,
hoc solo propior quod amicos coniugis odit 510
et servos. gravis est rationibus : ecce furentis
Bellonae matrisque deum chorus intrat et ingens
semivir, obsceno facies reverenda minori,
mollia qui rapta secuit genitalia testa
iam pridem, cui rauca cohors, cui tympana cedunt, 515
plebeia et Phrygia vestitur bucca tiara.
grande sonat metuique iubet septembris et austri
adventum, nisi se centum lustraverit ovis
et xerampelinas veteres donaverit ipsi,
ut quidquid subiti et magni discriminis instat, 520
in tunicas eat, et totum semel expiet annum.
hibernum fracta glacie descendet in amnem,
ter matutino Tiberi mergetur et ipsis
verticibus timidum caput abluet, inde superbi
totum regis agrum nuda ac tremibunda cruentis 525
erepet genibus ; si candida iusserit Io,
ibit ad Aegypti finem calidaque petitas

501 tanti *P*²*ω* 504 credo *P* : corr. *P*² 511 *distinxi ut grauis*
est rationibus *sequentibus cohaereat* gravis est] graui *P* : grauis *P*²*T* :
grauior *Buecheler* 518 nisi *om.* *P* : *supra scr.* *P*² 526 ereptet *P*²
527 calidasque *erasa s P* : calidasque *ω*

IVVENALIS

a Meroe portabit aquas, ut spargat in aede
 Isidis, antiquo quae proxima surgit ovili.
 credit enim ipsius dominae se voce moneri: 530
 en animam et mentem cum qua di nocte loquantur.
 ergo hic praecipuum summumque meretur honorem,
 qui grege linigero circumdatus et grege calvo
 plangentis populi currit derisor Anubis.
 ille petit veniam, quotiens non abstinet uxor 535
 concubitu sacris observandisque diebus
 magnaue debetur violato poena cadurco
 et movisse caput visa est argentea serpens;
 illius lacrimae meditataque murmura praestant
 ut veniam culpa non abnuat ansere magno 540
 scilicet et tenui popano corruptus Osiris.
 cum dedit ille locum, cophino faenoque relicto
 arcanam Iudaea tremens mendicat in aurem,
 interpretes legum Solymarum et magna sacerdos
 arboris ac summi fida internuntia caeli. 545
 implet et illa manum, sed parcius: aere minuto
 qualiacumque voles Iudaei somnia vendunt.
 spondet amatorem tenerum vel divitis orbi
 testamentum ingens calidae pulmone columbae
 tractato Armenius vel Commagenus haruspex; 550
 pectora pullorum rimabitur, exta catelli,
 interdum et pueri; faciet quod deferat ipse.
 Chaldaeis sed maior erit fiducia; quidquid
 dixerit astrologus, credent a fonte relatum
 Hammonis, quoniam Delphis oracula cessant 555
 et genus humanum damnat caligo futuri.

528 potabit *P*: corr. *P*² aedē *P*, sed notam supra e induxit *P*²:
 aedem ω 533 lanigero *P* (corr. *P*²) OT5 537 caduceo *P*²ω
 539 lacrimis *P*²O²T5 543 arcanum Heinrich 546 manum sed]
 manūs et *P* notam supra u duxit *P*²: manus Σ 547 omnia *P*: corr.
*P*² 548 uel *P*² supra ras. ubi idem uerbum uel aegre dispicitur
 551 rimatur et *P*²ω 553 set *P*²: et *P* 554 fonte 5: fronte
*P*ω uel a fonte uel a facie supra scripsit *P*²

praecipuus tamen est horum, qui saepius exul,
 cuius amicitia conducendaque tabella
 magnus civis obit et formidatus Othoni.
 inde fides artis, sonuit si dextera ferro 560
 laevaque, si longe castrorum in carcere mansit.
 nemo mathematicus genium indemnatus habebit,
 sed qui paene perit, cui vix in Cyclada mitti
 contigit et parva tandem caruisse Seripho.
 consulit ictericae lento de funere matris, 565
 ante tamen de te Tanaquil tua, quando sororem
 efferat et patruos, an sit victurus adulter
 post ipsam; quid enim maius dare numina possunt?
 haec tamen ignorant quid sidus triste minetur
 Saturni, quo laeta Venus se proferat astro, 570
 quis mensis damnis, quae dentur tempora lucro:
 illius occursus etiam vitare memento,
 in cuius manibus ceu pingua sucina tritas
 cernis ephemeridas, quae nullum consulit et iam
 consulitur, quae castra viro patriamque petente 575
 non ibit pariter numeris revocata Thrasylli.
 ad primum lapidem vectari cum placet, hora
 sumitur ex libro; si prurit frictus ocelli
 angulus, inspecta genesi collyria poscit;
 aegra licet iaceat, capiendo nulla videtur 580
 aptior hora cibo nisi quam dederit Petosiris.
 si mediocris erit, spatium lustrabit utrimque
 metarum et sortes ducet frontemque manumque
 praebebit vati crebrum poppysma roganti.
 divitibus responsa dabunt Phryx augur et Indae, 585

558, 559 om. *P*⁵, ima pagina add. *P*² supra conducenda scripto uel
 concidenda 561 longe *O*: longa *P*: longo *ω* 569 haec *P*^{2ω}
 quod retinui: nominatiuus est, cf. 592, Verg. G. iii. 305: nec *P*: hae
 Buecheler ignorant *P*: ignorat ex -ant *T*: ignorat *P*^{2ω} 571 quis
 erasa s *P*: qui *T*⁵ dantur temporalia lucra *P*: corr. *P*² 579 po-
 scunt *P*: corr. *P*² 582 utrumque *5* 585 dabit *P*²*T*⁵: feret *O*⁵
 Indae Buecheler: inde *P*^ω: Indus *5*: Indi Ribbeck

IVVENALIS

conductus dabit astrorum mundique peritus
 atque aliquis senior qui publica fulgura condit :
 plebeium in circo positum est et in aggere fatum ;
 quae nudis longum ostendit cervicibus aurum,
 consulit ante falas delphinorumque columnas, 590
 an saga vendenti nubat caupone relicto.

haec tamen et partus subeunt discrimen et omnis
 nutricis tolerant fortuna urgente labores,
 sed iacet aurato vix ulla puerpera lecto.
 tantum artes huius, tantum medicamina possunt, 595
 quae steriles facit atque homines in ventre necandos
 conducit. gaude, infelix, atque ipse bibendum
 porrige quidquid erit ; nam si distendere vellet
 et vexare uterum pueris salientibus, esses
 Aethiopis fortasse pater, mox decolor heres 600
 impleret tabulas numquam tibi mane videndus.
 transeo suppositos et gaudia vota saepe
 ad spurcos decepta lacus atque inde petitos
 pontifices, salios Scaurorum nomina falso
 corpore laturos. stat Fortuna improba noctu 605
 adridens nudis infantibus, hos fovet omni
 involvitque sinu, domibus tunc porrigit altis
 secretumque sibi mimum parat ; hos amat, his se
 ingerit utque suos semper producit alumnos.

hic magicos adfert cantus, hic Thessala vendit 610
 philtra, quibus valeat mentem vexare mariti
 et solea pulsare natis. quod desipis, inde est,
 inde animi caligo et magna oblivio rerum
 quas modo gessisti. tamen hoc tolerabile, si non
 semper aquam portes rimosa ad dolia, semper 614 a

589 armum *Madvig* 592 haec *P*, cf. ad 569 : hae ω 593 nu-
 trices P^2 5 603 delata *O* atque ω : sa ||| *P* : satque P^2 : saepe
 5 604 alios *P* 606 omni *P* : omnes P^2 : ulnis
Markland 614 post 601 leguntur in *Laur.* 34. 42 hi uersus
 semper aquam portes fimosa [*al.* rimosa] ad dolia semper | istud
 (peius *Housman*) onus subeas ipsis manantibus urnis | quo [*al.*

istud onus subeas ipsis manantibus urnis, 614 b
et furere incipias ut avunculus ille Neronis, 615
cui totam tremuli frontem Caesonia pulli
infudit. quae non faciet quod principis uxor,
quom rabidum nostro Phalarim de rege dedisti? 617 a
ardebant cuncta et fracta conpage ruebant,
non aliter quam si fecisset Iuno maritum
insanum. minus ergo nocens erit Agrippinae 620
boletus, siquidem unius praecordia pressit
ille senis tremulumque caput descendere iussit
in caelum et longa manantia labra saliva;
haec poscit ferrum atque ignes, haec potio torquet,
haec lacerat mixtos equitum cum sanguine patres. 625
tanti partus equae, tanti una venefica constat.

oderunt natos de paelice; nemo repugnet,
nemo vetet, iam iam privignum occidere fas est.
vos ego, pupilli, moneo, quibus amplior est res,
custodite animas et nulli credite mensae, 630
livida materno fervent adipata veneno.
mordeat ante aliquis quidquid porrexerit illa
quae peperit, timidus praegustet pocula papas.
fingimus haec altum satura sumente coturnum
scilicet, et finem egressi legemque priorum 635
grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu,
montibus ignotum Rutulis caeloque Latino!
nos utinam vani. sed clamat Pontia 'feci,
confiteor, puerisque meis aconita paravi,
quae deprensa patent; facinus tamen ipsa peregi.' 640
tune duos una, saevissima vipera, cena?

quod] rabidus [*al.* rabidum] nostro Phalarim ede [*al.* de rege] dedisti :
leguntur etiam in Vat. Vrbn. 661, codd. Vallae, Plathneri, tribus
Achaintri; margini Aldinae (1501) Bodleianae adpinguntur. duos
priores hic inserui, tertium post 617; cf. Class. Rev. xvi. 407.
617 a quom conieci: quo, quod *codd.* 623 longam . . . saliuam *ω*
629 equo *P: corr. P²* 632, 633 *om. P, summa pagina add. P²:*
damnavit Iahn

IVVENALIS

tune duos? 'septem, si septem forte fuissent.'
 credamus tragicis quidquid de Colchide torva
 dicitur et Progne, nil contra conor. et illae
 grandia monstra suis audebant temporibus, sed 645
 non propter nummos, minor admiratio summis
 debetur monstris, quotiens facit ira nocentes
 hunc sexum; rabie iecur incendente feruntur
 praecipites ut saxa iugis abrupta, quibus mons
 subtrahitur clivoque latus pendente recedit. 650
 illam ego non tulerim, quae computat et scelus ingens
 sana facit. spectant subeuntem fata mariti
 Alcestim, et similis si permutatio detur,
 morte viri cupiant animam servare catellae.
 occurrent multae tibi Belides atque Eriphylae 655
 mane, Clytaemestram nullus non vicus habebit.
 hoc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem
 insulsam et fatuam dextra laevaue tenebat;
 at nunc res agitur tenui pulmone rubetae,
 sed tamen et ferro, si praegustabit Atrides 660
 Pontica ter victi cautus medicamina regis.

LIBER TERTIVS

VII

ET spes et ratio studiorum in Caesare tantum:
 solus enim tristes hac tempestate Camenas
 respexit, cum iam celebres notique poetae
 balneolum Gabiis, Romae conducere furnos
 temptarent, nec foedum alii nec turpe putarent 5
 praecones fieri, cum desertis Aganippes

643 magicis *P*² *mg* *OT*⁵ 647 nocentem *P*²*ω* 648 rabiem *P*²
erasa m: et rabie *ω* inpendere *P*: *corr. P*² 652 fata] et fata
P et *erasum* 660 praegustaret *P*²*ω*: praegustarit *Markland*
 ('manducauerit' *Schol.*)

VII de sterilitate studiorum *P* 3 noti celebresque *ω*

vallibus esuriens migraret in atria Clio.
 nam si Pieria quadrans tibi nullus in umbra
 ostendatur, ames nomen victumque Machaerae
 et vendas potius commissa quod auctio vendit 10
 stantibus, oenophorum tripedes armaria cistas
 Alcithoen Pacci, Thebas et Terea Fausti.
 hoc satius quam si dicas sub iudice 'vidi'
 quod non vidisti, faciant equites Asiani
 quamquam et Cappadoces faciant equitesque Bithyni, 15
 altera quos nudo traducit gallica talo.
 nemo tamen studiis indignum ferre laborem
 cogetur posthac, nectit quicumque canoris
 eloquium vocale modis laurumque momordit.
 hoc agite, o iuvenes. circumspicit et stimulat vos 20
 materiamque sibi ducis indulgentia quaerit.
 siqua aliunde putas rerum spectanda tuarum
 praesidia atque ideo croceae membrana tabellae
 implentur, lignorum aliquid posce ocius et quae
 componis dona Veneris, Telesine, marito, 25
 aut clude et positos tinea pertunde libellos.
 frange miser calamum vigilataque proelia dele,
 qui facis in parva sublimia carmina cella,
 ut dignus venias hederis et imagine macra.
 spes nulla ulterior; didicit iam dives avarus 30
 tantum admirari, tantum laudare disertos,
 ut pueri Iunonis avem. sed defluit aetas
 et pelagi patiens et cassidis atque ligonis.

8 umbra *P*: arca *P*² *mg.* ω 11 tripodes ω 12 Alcitheon *P*:
 Alchinoen *P* *mg.* ω: Alchitoen *O* 14, 15 equites Bithyni quam-
 quam . . . equitesque Asiani *Hermann* 14 ||equites *P* 15 equi-
 tesque britanni *Venetus* 12. 14 *in ras.* Cappadoces: faciant equites
 Bithyni *Munro*: faciantque equites Bithyni *Buecheler*: faciant equites
 Bithyni et *R. Weise*: Cappadoces, faciant Bithyni equitesque *coniecti*
 16 gallia (Gallia) *P*²ω 20 o *om.* *P*, *add.* *P*² uos *mg.* uel nos *P*:
 nos ω 22 alicunde *O* exspectanda ω: speranda *Housman*
 23 crocea *P*: *corr.* *P*² 24 implentur *P*Σ: impletur ω 25 con-
 scribis *OT* 27 calamos *P*²ω

IVVENALIS

taedia tunc subeunt animos, tunc seque suamque
 Terpsichoren odit facunda et nuda senectus. 35
 accipe nunc artes. ne quid tibi conferat iste
 quem colis et Musarum et Apollinis aede relictā,
 ipse facit versus atque uni cedit Homero
 propter mille annos, et si dulcedine famae
 succensus recites, Maculonīs commodat aedes. 40
 haec longe ferrata domus servire iubetur,
 in qua sollicitas imitatur ianua portas.
 scit dare libertos extrema in parte sedentis
 ordinis et magnas comitum disponere voces:
 nemo dabit regum, quanti subsellia constant 45
 et quae conducto pendent anabathra tigillo
 quaeque reportandis posita est orchestra cathedris.
 nos tamen hoc agimus tenuique in pulvere sulcos
 ducimus et litus sterili versamus aratro.
 nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi 50
 consuetudo mali; tenet insanabile multos
 scribendi cacoethes et aegro in corde senescit.
 sed vatem egregium, cui non sit publica vena,
 qui nil expositum soleat deducere, nec qui
 communi feriat carmen triviale moneta, 55
 hunc, qualem nequeo monstrare et sentio tantum,
 anxietate carens animus facit, omnis acerbi
 inpatiens, cupidus silvarum aptusque bibendis
 fontibus Aonidum. neque enim cantare sub antro
 Pierio thyrsusque potest contingere maesta 60
 paupertas atque aeris inops, quo nocte dieque
 corpus eget: satur est cum dicit Horatius 'euhoe.'
 quis locus ingenio, nisi cum se carmine solo
 vexant et dominis Cirrhae Nysaeque feruntur

u

39 aut *P*²OT⁵ 40 maculonīs *P* (u *supra* scripsit *P*²): maculonius
 ω: maculosas (maculonisas *Bywater*) *Heinrich* 41 ac *P*²ω 48
 tenuisque *P* *erasa* s 54 nihil ω 58 auidusque *Iahn* ('cupidus
 auidus.'—*Schol.*) 60 sana *P*² *mg.* ω: saeua OT 63 qui *P*: corr. *P*²

pectora vestra duas non admittentia curas? 65
 magnae mentis opus nec de lodice paranda
 attonitae, currus et equos faciesque deorum
 aspicere et qualis Rutulum confundat Erinyes.
 nam si Vergilio puer et tolerabile desset
 hospitium, caderent omnes a crinibus hydri, 70
 surda nihil gemeret grave bucina. poscimus ut sit
 non minor antiquo Rubrenus Lappa coturno,
 cuius et alveolos et laenam pignerat Atreus.
 non habet infelix Numitor quod mittat amico,
 Quintillae quod donet habet, nec defuit illi 75
 unde emeret multa pascendum carne leonem
 iam domitum; constat leviori belua sumptu
 nimirum et capiunt plus intestina poetae.
 contentus fama iaceat Lucanus in hortis
 marmoreis, at Serrano tenuique Saleio 80
 gloria quantalibet quid erit, si gloria tantum est?
 curritur ad vocem iucundam et carmen amicae
 Thebaidos, laetam cum fecit Statius urbem
 promisitque diem; tanta dulcedine captos
 adficit ille animos tantaque libidine vulgi 85
 auditur; sed cum fregit subsellia versu,
 esurit, intactam Paridi nisi vendit Agauen.
 ille et militiae multis largitur honorem,
 semenstri digitos vatum circumligat auro.
 quod non dant proceres dabit histrio. tu Camerinos 90
 et Baream, tu nobilium magna atria curas?
 praefectos Pelopea facit, Philomela tribunos.
 haut tamen invideas vati quem pulpita pascunt.
 quis tibi Maecenas, quis nunc erit aut Proculius
 aut Fabius? quis Cotta iterum, quis Lentulus alter? 95

69 desit ω 80 saleno *P*: salino (*mg.* uel saleio) *P*²*T* 85
 uolgi *P* 87 agauem *P* 88 largitus ζ 89 semen strigitos (di
supra ig *scripsit* *P*²) *P*: semenstri uatum digitos *P*² *mg.* ω : semenstris
Salmasius et Hirschfeld

IVVENALIS

tunc par ingenio pretium, tunc utile multis
pallere et vinum toto nescire decembri.

vester porro labor fecundior, historiarum
scriptores? perit hic plus temporis atque olei plus.
nullo quippe modo millensima pagina surgit 100
omnibus et crescit multa damnosa papyro;
sic ingens rerum numerus iubet atque operum lex.
quae tamen inde seges? terrae quis fructus apertae?
quis dabit historico quantum daret acta legenti?

‘sed genus ignavum, quod lecto gaudet et umbra.’ 105
dic igitur quid causidicis civilia praestent
officia et magno comites in fasce libelli.
ipsi magna sonant, sed tum cum creditor audit
praecipue, vel si tetigit latus acrior illo
qui venit ad dubium grandi cum codice nomen. 110
tunc inmensa cavi spirant mendacia folles
conspuiturque sinus: veram deprendere messem
si libet, hinc centum patrimonia causidicorum,
parte alia solum russati pone Lacernae.
consedere duces, surgis tu pallidus Ajax 115
dicturus dubia pro libertate bubulco
iudice. rumpe miser tensum iecur, ut tibi lasso
figantur virides, scalarum gloria, palmae.
quod vocis pretium? siccus petasunculus et vas
pelamydum aut veteres, Maurorum epimenia, bulbi, 120
aut vinum Tiberi devectum, quinque lagonae.
si quater egisti, si contigit aureus unus,
inde cadunt partes ex foedere pragmaticorum.
Aemilio dabitur quantum licet, et melius nos
egimus. huius enim stat currus aeneus, alti 125

99 petit ω 100 nullo quippe modo *PO* 5 : namque oblita modi
*P*² ω 108 tunc ω 114 Lacernae *P*, uide *Gudeman, Class. Rev.*
xiv. 159 sq. : lacertae *P*² ω : russatae . . . lacernae *Hild* 120 afrorum
*P*² *mg.* ω 124 licet *P* : petit *P*² *mg.* in ras. sub qua latet aut petit
aut libet : petet *OT* ω : petit *Ambrosiani, Ven. 12. 14* 5

quadriiuges in vestibulis, atque ipse feroci
 bellatore sedens curvatum hastile minatur
 eminus et statua meditaturo proelia lusca.
 sic Pedito conturbat, Matho deficit, exitus hic est
 Tongilii, magno cum rhinocerote lavari 130
 qui solet et vexat lutulenta balnea turba
 perque forum iuvenes longo premit assere Maedos,
 empturus pueros argentum murrina villas;
 spondet enim Tyrio staltaria purpura filo.
 et tamen est illis hoc utile. purpura vendit 135
 causidicum, vendunt amethystina; convenit illi
 et strepitu et facie maioris vivere census,
 sed finem impensae non servat prodiga Roma.
 fidimus eloquio? Ciceroni nemo ducentos
 nunc dederit nummos, nisi fulserit anulus ingens. 140
 respicit haec primum qui litigat, an tibi servi
 octo, decem comites, an post te sella, togati
 ante pedes. ideo conducta Paulus agebat
 sardonyche, atque ideo pluris quam Gallus agebat,
 quam Basilus. rara in tenui facundia panno. 145
 quando licet Basilo flentem producere matrem?
 quis bene dicentem Basilum ferat? accipiat te
 Gallia vel potius nutricula causidicorum
 Africa, si placuit mercedem ponere linguae.
 declamare doces: o ferrea pectora Vetti, 150
 cum perimit saevos classis numerosa tyrannos.
 nam quaecumque sedens modo legerat, haec eadem stans
 perferet atque eadem cantabit versibus isdem;
 occidit miseros crambe repetita magistrorum.
 quis color et quod sit causae genus atque ubi summa 155

130 Tongilii O: Tongilii P: Tongilli P²ω, 136 illi P Arouiensis,
 florilegium Sangallense; illis P²ω 139 fidimus eloquio subter pun-
 ctum) P Harl. 3596: ut redeant ueteres P² mg. ω, cf. Mart. xi. 5. 5
 142 post te] posita P²OT⁵ 146 producere PATV⁵: deducere P²5
 149 imponere P²ω 154 crambe P Arou: cambre P²ω

IVVENALIS

quaestio, quae veniant diversae forte sagittae,
 nosse volunt omnes, mercedem solvere nemo.
 'mercedem appellas? quid enim scio?' 'culpa docentis
 scilicet arguitur, quod laevae parte mamillae
 nil salit Arcadico iuveni, cuius mihi sexta 160
 quaque die miserum dirus caput Hannibal inplet,
 quidquid id est de quo deliberat, an petat urbem
 a Cannis, an post nimbos et fulmina cautus
 circumagat madidas a tempestate cohortes.
 quantum vis stipulare et protinus accipe. quid do 165
 ut totiens illum pater audiat?' haec alii sex
 vel plures uno conclamant ore sophistae,
 et veras agitant lites raptore relicto,
 fusa venena silent, malus ingratusque maritus,
 et quae iam veteres sanant mortaria caecos. 170
 ergo sibi dabit ipse rudem, si nostra movebunt
 consilia, et vitae diversum iter ingreditur,
 ad pugnam qui rhetorica descendit ab umbra,
 summula ne pereat qua vilis tessera venit
 frumenti. quippe haec merces lautissima. tempta, 175
 Chrysogonus quanti doceat vel Polio quanti
 lautorum pueros: artem scindes Theodori.
 balnea sescentis et pluris porticus in qua
 gestetur dominus quotiens pluit. anne serenum
 expectet spargatque luto iumenta recenti? 180
 hic potius, namque hic munda nitet ungula mulae.
 parte alia longis Numidarum fulta columnis
 surgat et algentem rapiat cenatio solem.
 quanticumque domus, veniet qui fercula docte

156 diuersae forte *Arou.* et *P expuncta ultima e uocis diuersae*:
 diuersa a parte *P*² *Musei Brit.* 3872: diuersa parte *ω* 159 leue *P*
Arou.: leua *P*²: leua in *ω* 165 quid *PTV Ambr. S5 Priscianus*
G. L. K. ii. 387, iii. 275: quod *P*²: quiddam *codd. Vallae (Merry,*
Class. Rev. ix. 29) 166 haec *P*: ast *P*²*ω* 177 scindes *Iahn*:

ⁿ
 scindes *Vossianus* 64: scindens *PΣω*

conponat, veniet qui pulmentaria condit. 185
 hos inter sumptus sestertia Quintiliano,
 ut multum, duo sufficient; res nulla minoris
 constabit patri quam filius. 'unde igitur tot
 Quintilianus habet saltus?' exempla novorum
 fatorum transi: felix et pulcer et acer, 190
 felix et sapiens et nobilis et generosus,
 adpositam nigrae lunam subtextit alutae;
 felix orator quoque maximus et iaculator,
 et, si perfixit, cantat bene. distat enim quae
 sidera te excipiant modo primos incipientem 195
 edere vagitus et adhuc a matre rubentem.
 si Fortuna volet, fies de rhetore consul;
 si volet haec eadem, fiet de consule rhetor.
 Ventidius quid enim? quid Tullius? anne aliud quam
 sidus et occulti miranda potentia fati? 200
 servis regna dabunt, captivis fata triumphum.
 felix ille tamen corvo quoque rarior albo.
 paenituit multos vanae sterilisque cathedrae,
 sicut Thrasymachi probat exitus atque Secundi
 Carrinatis; et hunc inopem vidistis, Athenae, 205
 nil praeter gelidas ausae conferre cicutas.
 di maiorum umbris tenuem et sine pondere terram
 spirantisque crocos et in urna perpetuum ver,
 qui praeceptorem sancti voluere parentis
 esse loco. metuens virgae iam grandis Achilles 210
 cantabat patriis in montibus et cui non tunc

185 componit T⁵ condat O⁵ 193 ioculator O Venetus 12.
 12 194 perfri||xit *Perasa* n: perfricisit *Munro* 197 fies] s ext P
 198 fiet P⁵: fies P^{2ω} 201 triumphos P^{2ω} 204 om. T Thra-
 symachi P Ven. 12. 193 5] |||lisimachi P sed li in ras. scripsit P², sub
 ras. latet thra: thresimachi T² Ambrosiani Ven. 12. 13 5: tresimachi
 O: tesimachi Ven. 12. 12: thersimachi Ven. 456: tersimachi Ven. 12.
 157. Ven. 12. 163: lisimachi Parisinus 9345: Tharsymachi Ritschl:
 Lysimachi Buecheler 208 spirandisque P: spirantesque P²:
 spirandisque crocis conieci 211 tunc mg. uel nunc P

IVVENALIS

eliceret risum citharoedi cauda magistri;
 sed Rufum atque alios caedit sua quemque iuventus,
 Rufum, quem totiens Ciceronem Allobroga dixit.
 quis gremio Celadi doctique Palaemonis adfert 215
 quantum grammaticus meruit labor? et tamen ex hoc
 quodcumque est, minus est autem quam rhetoris aera,
 discipuli custos praemordet acoenonoetus,
 et qui dispensat, frangit sibi. cede, Palaemon,
 et patere inde aliquid decrescere, non aliter quam 220
 institor hibernae tegetis niveique cadurci,
 dummodo non pereat mediae quod noctis ab hora
 sedisti, qua nemo faber, qua nemo sederet
 qui docet obliquo lanam deducere ferro;
 dummodo non pereat totidem olfecisse lucernas, 225
 quot stabant pueri, cum totus decolor esset
 Flaccus et haereret nigro fuligo Maroni.
 rara tamen merces quae cognitione tribuni
 non egeat. sed vos saevas inponite leges,
 ut praeceptorum verborum regula constet, 230
 ut legat historias, auctores noverit omnes
 tamquam unguis digitosque suos, ut forte rogatus
 dum petit aut thermas aut Phoebi balnea, dicat
 nutricem Anchisae, nomen patriamque novercae
 Anchemoli, dicat quot Acestes vixerit annis, 235
 quot Siculi Phrygibus vini donaverit urnas.
 exigite ut mores teneros ceu pollice ducat,
 ut si quis cera voltum facit; exigite ut sit
 et pater ipsius coetus, ne turpia ludant,

214 quem *P flor. Sang. Ambr. R. Ven. 12. 12 Ven. 12. 14* : qui *P²ω*
 215 enceladi *P²ω* 217 autem *om. P, add. P²ω* munus, minus
 est quam rhetoris *Buecheler* 218 acoeneteus *O* : acoenetus *T⁵* :
 acoenetus (aschenetus *Ven. 12. 163*) ipse *Ven. 12. 163 5* : acoenonetus
 (ἀκοινώνητος) *V Grangaeus* 219 frangit *ex* frangat *P* : franget *OT⁵*
 222 ab oram *P m suppuncta* 223 sedebit *P²* : sedebat *ω* 229
 saluas *P* 235 Anchemoli *5* : Archemori *Pω* annos *P²ω* 236
 siculi *P* : siculus *P²ω* : siculis *Ambr. S* : Siculas *Markland*

ne faciant vicibus ; non est leve tot puerorum
 observare manus oculosque in fine trementis. 240
 'haec' inquit 'cures, et cum se verterit annus,
 accipe, victori populus quod postulat, aurum.'

VIII

STEMMATA quid faciunt, quid prodest, Pontice, longo
 sanguine censi, pictos ostendere vultus
 maiorum et stantis in curribus Aemilianos
 et Curios iam dimidios umerosque minorem
 Corvinum et Galbam auriculis nasoque carentem? 5
 quis fructus generis tabula iactare capaci
 Fabricium, post haec multa contingere virga
 fumosos equitum cum dictatore magistros,
 si coram Lepidis male vivitur? effigies quo
 tot bellatorum, si luditur alea pernox 10
 ante Numantinos, si dormire incipis ortu
 luciferi quo signa duces et castra movebant?
 cur Allobrogicis et magna gaudeat ara
 natus in Herculeo Fabius lare, si cupidus, si
 vanus et Euganea quantumvis mollior agna, 15
 si tenerum attritus Catinensi pumice lumbum
 squalentis traducit avos emptorque veneni
 frangenda miseram funestat imagine gentem?
 tota licet veteres exornent undique cerae
 atria, nobilitas sola est atque unica virtus. 20

242 cures et 5 Kiaer : curas et Pω : cura sed *cod. Vimariensis*

VIII de claritate natalium P 4 umerosque P : humeroque Ven.
 12. 14 : nasumque P^{2ω} 5 Coruinum P Ven. 12. 14 : Coruini P^{2ω}
 7 om. OT (add. T²) ω Ambrosiani, Ven. 456 : 12. 13 : 12. 119 : 12.
 126 : 12. 157 : adseruant PΣT⁵, Ven. 12. 12 : 12. 14 : 12. 156 : 12. 163 :
 12. 193 : uersum 7 ante 6 ponunt Ven. 12. 12 : 12. 163 7 Fabricium
 Ven. 12. 12 : 12. 163 : 12. 193 5 : Coruinum PT² Ven. 12. 14 : 12. 156 :
 Aruinam Weidner post haec Ven. 12. 14 : 12. 163 : post hac P⁵ :
 post hunc Maclean : posse ac Withof 8 famosos P^{2ω} 11 ortus
 P^{2ω} 17 producit P^{2ω} : producat T⁵ 19 tot licet || P : corr. P²

IVVENALIS

Paulus vel Cossus vel Drusus moribus esto,
 hos ante effigies maiorum pone tuorum,
 praecedant ipsas illi te consule virgas.
 prima mihi debes animi bona. sanctus haberi
 iustitiaeque tenax factis dictisque mereris? 25
 adgnosco procerem; salve Gaetulice, seu tu
 Silanus: quocumque alto de sanguine, rarus
 civis et egregius patriae contingis ovanti;
 exclamare libet, populus quod clamat Osiri
 invento. quis enim generosum dixerit hunc qui 30
 indignus genere et praeclaro nomine tantum
 insignis? nanum cuiusdam Atlanta vocamus,
 Aethiopem Cycnum, pravam extortamque puellam
 Europen; canibus pigris scabieque vetusta
 levibus et siccae lambentibus ora lucernae 35
 nomen erit pardus tigris leo, si quid adhuc est
 quod fremat in terris violentius; ergo cavebis
 et metues ne tu sic Creticus aut Camerinus.

his ego quem monui? tecum est mihi sermo, Rubelli
 Blande. tumes alto Drusorum stemmate, tamquam 40
 feceris ipse aliquid, propter quod nobilis esses,
 ut te conciperet quae sanguine fulget Iuli,
 non quae ventoso conducta sub aggere textit.
 'vos humiles' inquis 'vulgi pars ultima nostri,
 quorum nemo queat patriam monstrare parentis, 45
 ast ego Cecropides.' vivas et originis huius
 gaudia longa feras. tamen ima plebe Quiritem
 facundum invenies, solet hic defendere causas
 nobilis indocti; veniet de plebe togata
 qui iuris nodos et legum aenigmata solvat; 50
 hic petit Euphraten iuvenis domitique Batavi

27 quoquoque *temptavi* alto *Richards*: alio *P^ω* 33 prauam (*sic T*)
 ra in litura in *P*: paruum *ω* 38 sic *Iunius*: si *P*, add. s *P²*: sis *ω*
 40 *Plaute Lipsius* sanguine *P²ω* 44 vulgi *P*: corr. *P²* 49 plebe
P⁵: gente *P mg. OTS* 51 hinc *Weidner*

custodes aquilas armis industrius: at tu
 nil nisi Cecropides truncoque simillimus Hermae.
 nullo quippe alio vincis discrimine quam quod
 illi marmoreum caput est, tua vivit imago. 55

dic mihi, Teucrorum proles, animalia muta
 quis generosa putet nisi fortia. nempe volucrem
 sic laudamus equum, facili cui plurima palma
 fervet et exultat rauco victoria circo;

nobilis hic, quocumque venit de gramine, cuius 60
 clara fuga ante alios et primus in aequore pulvis.

sed venale pecus Coryphaei posteritas et
 Hirpini, si rara iugo victoria sedit;

nil ibi maiorum respectus, gratia nulla
 umbrarum; dominos pretiis mutare iubentur 65

exiguus, trito ducunt epiraedia collo
 segnipedes dignique molam versare nepotes.

ergo ut miremur te, non tua, privum aliquid da,
 quod possim titulis incidere praeter honores,

quos illis damus ac dedimus, quibus omnia debes. 70

haec satis ad iuvenem quem nobis fama superbum
 tradit et inflatum plenumque Nerone propinquo;

rarus enim ferme sensus communis in illa
 fortuna. sed te censeri laude tuorum,

Pontice, noluerim sic ut nihil ipse futurae 75
 laudis agas. miserum est aliorum incumbere famae,

ne conlapsa ruant subductis tecta columnis.
 stratus humi palmes viduas desiderat ulmos.

esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
 integer; ambiguae si quando citabere testis 80

incertaeque rei, Phalaris licet imperet ut sis

61 pulvis $P^2mg. \omega$: cuius $P(ex\ 60)$: cursus A 62 Coryphaei ζ :
 cory||e|| P : corythe $P^2\omega$ 66 tritoque trahunt aut ducunt (OT) ω
 67 nepotis $P^2\omega$ 68 priuum *Salmasius*: primum $P\omega$ 72
 plerumque P : corr. P^2 78 desiderat $P\omega$: discinderet $P\ mg. m.$
antiqua: desideret ζ *Beer*

IVVENALIS

falsus et admoto dictet periuria tauro,
 summum crede nefas animam praeferre pudori
 et propter vitam vivendi perdere causas.
 dignus morte perit, cenet licet ostrea centum 85
 Gaurana et Cosmi toto mergatur aeno.
 expectata diu tandem provincia cum te
 rectorem accipiat, pone irae frena modumque,
 pone et avaritiae, miserere inopum sociorum
 (ossa vides rerum vacuis exucta medullis) 90
 respice quid moneant leges, quid curia mandet,
 praemia quanta bonos maneant, quam fulmine iusto
 et Capito et Numitor ruerint damnante senatu
 piratae Cilicum. sed quid damnatio confert?
 praeconem, Chaerippe, tuis circumspice pannis, 95
 cum Pansa eripiat quidquid tibi Natta reliquit,
 iamque tace; furor est post omnia perdere naulum.
 non idem gemitus olim neque vulnus erat par
 damnorum sociis florentibus et modo victis.
 plena domus tunc omnis, et ingens stabat acervus 100
 nummorum, Spartana chlamys, conchylia Coa,
 et cum Parrhasii tabulis signisque Myronis
 Phidiacum vivebat ebur, nec non Polycliti
 multus ubique labor, rarae sine Mentore mensae.
 inde Dolabella hinc atque hinc Antonius, inde 105
 sacrilegus Verres referebant navibus altis
 occulta spolia et plures de pace triumphos.
 nunc sociis iuga pauca boum, grex parvus equarum
 et pater armenti capto eripiuntur agello,

88 accipiet ω 90 rerum $PV5$: regum $P^2\omega$ exusta P^2 Ven.
 12. 157: 12. 163: 12. 193 ζ : exuta O^2 Ven. 12. 12: 12. 13: 12. 119:
 12. 126: exhausta (exausta) Ven. 12. 13: 12. 14: 12. 156 ζ : uacua
 exuctisque medullis *conieci* 91 mandat P 93 numitor *supra*
scr. m. antiqua uel tutor P : numitor (munitor Ven. 12. 163) ζ : tutor
 $\Sigma\omega$: Tutor *Hosius* 105 hinc atque hinc *Weidner*: atque hinc $P\omega$:
 atque hinc inde *Buecheler* || antonius P , sub ras. quid lateat incertum
 107 plures] plu in ras. P : fortasse legatur fures 109 eripiuntur
Harleianus 3872 ζ : eripiu||| P : eripietur $P^2\omega$

ipsi deinde Lares, si quod spectabile signum, 110
 si quis in aedicula deus unicus; haec etenim sunt
 pro summis, nam sunt haec maxima. despicias tu
 forsitan inbellis Rhodios unctamque Corinthon,
 despicias merito; quid resinata iuventus
 cruraque totius facient tibi levia gentis? 115
 horrida vitanda est Hispania, Gallicus axis
 Illyricumque latus; parce et messoribus illis
 qui saturant urbem circo scaenaeque vacantem;
 quanta autem inde feres tam dirae praemia culpae,
 cum tenuis nuper Marius discinxerit Afros? 120
 curandum in primis ne magna iniuria fiat
 fortibus et miseris. tollas licet omne quod usquam est
 auri atque argenti, scutum gladiumque relinques
 et iaculum et galeam; spoliatis arma supersunt.
 quod modo proposui, non est sententia, verum est: 125
 credite me vobis folium recitare Sibyllae.
 si tibi sancta cohors comitum, si nemo tribunal
 vendit acersecomes, si nullum in coniuge crimen,
 nec per conventus et cuncta per oppida curvis
 unguibus ire parat nummos raptura Celaeno, 130
 tu licet a Pico numeres genus, altaque si te
 nomina delectant, omnem Titanida pugnam
 inter maiores ipsumque Promethea ponas,
 de quocumque voles proavum tibi sumito libro.
 quod si praecipitem rapit ambitio atque libido, 135
 si frangis virgas sociorum in sanguine, si te
 delectant hebetes lasso lictore secures,
 incipit ipsorum contra te stare parentum

112 iam *Buecheler* 115 facient] uel faciet *P*² levia] uel
 libia *P*²: uoluit, opinor, corrector curuaque totius faciet tibi tibia gentis
 122 tollat *P*: corr. m. ead. umquam *P* 123 relinques *P*:
 ens in ras. scriptum, sub qua latet -es, opinor: relinquis *P*² (*mg.*
eras.) *T* 124 iacula *P*²_ω supersint *P*² 125 est post uerum
 om. *ω* 133 ponas *A*⁵: po||nas *P*: pingas *P*²_ω 135 ambitus *5*

IVVENALIS

nobilitas claramque facem praeferre pudendis.
 omne animi vitium tanto conspectius in se 140
 crimen habet, quanto maior qui peccat habetur.
 quo mihi te solitum falsas signare tabellas
 in templis quae fecit avus statuamque parentis
 ante triumphalem? quo, si nocturnus adulter
 tempora Santonico velas adoperta cucullo? 145
 praeter maiorum cineres atque ossa volucris
 carpento rapitur pinguis Lateranus, et ipse,
 ipse rotam adstringit sufflamine mulio consul,
 nocte quidem, sed Luna videt, sed sidera testes
 intendunt oculos. finitum tempus honoris 150
 cum fuerit, clara Lateranus luce flagellum
 sumet et occursum numquam trepidabit amici
 iam senis, ac virga prior annuet atque maniplos
 solvet et infundet iumentis hordea lassis.
 interea, dum lanatas robumque iuvenum 155
 more Numae caedit, Iovis ante altaria iurat
 solam Eponam et facies olida ad praesepia pictas.
 sed cum pervigiles placet instaurare popinas,
 obviis adsiduo Syrophoenix unctus amomo
 currit, Idymaeae Syrophoenix incola portae 160
 hospitis adfectu dominum regemque salutat,
 et cum venali Cyane succincta lagona.
 defensor culpa dicit mihi 'fecimus et nos
 haec iuvenes.' esto, desisti nempe nec ultra
 fovisti errorem. breve sit quod turpiter audes, 165

147 lateranus (*subter punctum*) *PV Musci Britannici add.* 30, 861 5 :
 damasippus *P² mg. ω* 148 sufflamine mulio *V flor. Sangallense*,
grammaticus G. L. K. vi. 231; *schol. ad 157* 'quia mulio est qui
 consul fertur': multo sufflamine *P in ras. supra scr. glossa* exaggerat
 sicut agaso obiectione: multo sufflamine (*sub flamine Ambr. S*) *ω*
 151 lateranus *PV*: damasippus *P²ω* 155 robumque *P (eras.)*
Σ flor. Sangallense: toruumque *P²ω* 159 udus *P²ω* 160 Petrae
Froehner 162 Cyane *P e in ras., fortasse ex -is* 163 dicit *PO5*:
 dicit *P²T in ras. 5*

quaedam cum prima resecantur crimina barba.
 indulge veniam pueris: Lateranus ad illos
 thermarum calices inscriptaque lintea vadit
 maturus bello Armeniae Syriaeque tuendis
 amnibus et Rheno atque Histro. praestare Neronem 170
 securum valet haec aetas. mitte Ostia, Caesar,
 mitte, sed in magna legatum quaere popina;
 invenies aliquo cum percussore iacentem,
 permixtum nautis et furibus ac fugitivis,
 inter carnifices et fabros sandapilarum 175
 et resupinati cessantia tympana galli.

aequa ibi libertas, communia pocula, lectus
 non alius cuiquam, nec mensa remotior ulli.
 quid facias talem sortitus, Pontice, servum?
 nempe in Lucanos aut Tusca ergastula mittas. 180
 at vos, Troiugenae, vobis ignoscitis, et quae
 turpia cerdoni, Volesos Brutumque decebunt.

quid si numquam adeo foedis adeoque pudendis
 utimur exemplis, ut non peiora supersint?
 consumptis opibus vocem, Damasippe, locasti 185
 sipario, clamosum ageres ut Phasma Catulli.

Laureolum velox etiam bene Lentulus egit,
 iudice me dignus vera cruce. nec tamen ipsi
 ignoscas populo; populi frons durior huius,
 qui sedet et spectat triscurria patriciorum, 190
 planipedes audit Fabios, ridere potest qui

Mamercorum alapas. quanti sua funera vendant,
 quid refert? vendunt nullo cogente Nerone,
 nec dubitant celsi praetoris vendere ludis.
 finge tamen gladios inde atque hinc pulpita poni, 195
 quid satius? mortem sic quisquam exhorruit, ut sit

166 resecantur ζ 167 lateranus $P\zeta V$: damasippus $P^2\omega$ 168
 scriptaque P : corr. P^2 174 aut . . . aut $OT\zeta$ 183 quod P :
 corr. P^2 187 uel|| iam ||ne P : corr. $F^2\omega$ 192 uulnera P^2
 195 pone $P^2\omega$ 196 sic] si $P\zeta$

IVVENALIS

zelotypus Thymeles, stupidi collega Corinthi?
 res haut mira tamen citharoedo principe mimus
 nobilis. haec ultra quid erit nisi ludus? et illic
 dedecus urbis habes, nec murmillonis in armis 200
 nec clipeo Gracchum pugnantem aut falce supina;
 damnat enim tales habitus, sed damnat et odit,
 nec galea faciem abscondit: movet ecce tridentem;
 postquam vibrata pendentia retia dextra
 nequiquam effudit, nudum ad spectacula voltum 205
 erigit et tota fugit agnoscendus harena.
 credamus tunicae, de faucibus aurea cum se
 porrigat et longo iactetur spira galero.
 ergo ignominiam graviolem pertulit omni
 vulnere cum Graccho iussus pugnare secutor. 210
 libera si dentur populo suffragia, quis tam
 perditus ut dubitet Senecam praeferre Neroni?
 cuius supplicio non debuit una parari
 simia nec serpens unus nec culleus unus.
 par Agamemnonidae crimen, sed causa facit rem 215
 dissimilem. quippe ille deis auctoribus ultor
 patris erat caesi media inter pocula, sed nec
 Electrae iugulo se polluit aut Spartani
 sanguine coniugii, nullis aconita propinquis
 miscuit, in scaena numquam cantavit Orestes, 220
 Troica non scripsit. quid enim Verginius armis
 debuit ulcisci magis aut cum Vindice Galba,
 quod Nero tam saeva crudaque tyrannide fecit?
 haec opera atque hae sunt generosi principis artes,
 gaudentis foedo peregrina ad pulpita cantu 225
 prostitui Graiaeque apium meruisse coronae.
 maiorum effigies habeant insignia vocis,

198 mimus (mus *in ras.*) *mg.* uel natus *P*: natus ω 202 sed *P*:
 et *P*² ω 207 post credamus *distinguunt alii* 221 uergilius *P*:
 corr. *P*² 223 quod *Peyraredus et Madvig*: quid *P* ω 225 saltu
*P*² ω 226 grateque *P*: corr. *P*²

ante pedes Domiti longum tu pone Thyestae
 syrma vel Antigones aut personam Melanippae,
 et de marmoreo citharam suspende colosso. 230

quid, Catilina, tuis natalibus atque Cethegi
 inveniet quisquam sublimius? arma tamen vos
 nocturna et flammās domibus templisque paratis,
 ut braccatorum pueri Senonumque minores,
 ausi quod liceat tunica punire molesta. 235

sed vigilat consul vexillaque vestra coercet;
 hic novus Arpinas, ignobilis et modo Romae
 municipalis eques, galeatum ponit ubique
 praesidium attonitis et in omni monte laborat.
 tantum igitur muros intra toga contulit illi 240

nominis ac tituli, quantum vi Leucade, quantum
 Thessaliae campis Octavius abstulit udo
 caedibus adsiduis gladio; sed Roma parentem,
 Roma patrem patriae Ciceronem libera dixit.
 Arpinas alius Volscorum in monte solebat 245

poscere mercedes alieno lassus aratro,
 nodosam post haec frangebat vertice vitem,
 si lentus pigra muniret castra dolabra;
 hic tamen et Cimbros et summa pericula rerum
 excipit et solus trepidantem protegit urbem. 250

atque ideo, postquam ad Cimbros stragemque volabant
 qui numquam attigerant maiora cadavera corvi,
 nobilis ornatur lauru collega secunda.
 plebeiae Deciorum animae, plebeia fuerunt

229 antigones ω : antigonae P^2 : antigonae P aut Hermann
 om. P tu ω unde seu ζ melanippes Paris. 9345: menalippes ω :
 menalippe P 233 parastis ω 234 Senonumque minores
 omnia post sen- add. P^2 , pellucet tamen nores in P 'Allobrogae
 Galli sunt.' schol., unde coniecerim quosdam antiquitus legisse ut braccatorum Allobrogum Senonumque minores 239 monte P sub ras.
 ζ : gente P^3 (bis, in ras. et in mg.) ω : ponte Σ recte? 241 ui
 conieci: in $P\Sigma V$: non $P^2\omega$: uix Hermann: in se Polstorff 246 iussus
 $P^2\zeta$

IVVENALIS

nomina ; pro totis legionibus hi tamen et pro 255
 omnibus auxiliis atque omni pube Latina
 sufficiunt dis infernis Terraeque parenti ;
 pluris enim Decii quam quae servantur ab illis.
 ancilla natus trabeam et diadema Quirini
 et fasces meruit, regum ultimus ille bonorum. 260
 prodita laxabant portarum claustra tyrannis
 exulibus iuvenes ipsius consulis et quos
 magnum aliquid dubia pro libertate deceret,
 quod miraretur cum Coclite Mucius et quae
 imperii fines Tiberinum virgo natavit : 265
 occulta ad patres produxit crimina servus
 matronis lugendus, at illos verbera iustis
 adficiunt poenis et legum prima securis.
 malo pater tibi sit Thersites, dummodo tu sis
 Aeacidæ similis Vulcaniaque arma capessas, 270
 quam te Thersitæ similem producat Achilles.
 et tamen, ut longe repetas longèque revolas
 nomen, ab infamī gentem deducis asylo ;
 maiorum primus, quisquis fuit ille, tuorum
 aut pastor fuit aut illud quod dicere nolo. 275

IX

SCIRE velim quare totiens mihi, Naevole, tristis
 occurras fronte obducta ceu Marsya victus.
 quid tibi cum vultu, qualem depensus habebat
 Ravola dum Rhodopes uda terit inguina barba ?
 nos colaphum incutimus lambenti crustula servo. 5
 non erit hac facie miserabilior Crepereius
 Polio, qui triplicem usuram praestare paratus

256 plebe $P^2\omega$ 260 altissimus P : corr. P^2 266 eduxit
 $P^2\omega$ 270 uulcaniaque *ex* uulcanique P : uulcanique ζ : uulcania-
 que ω

IX quaerela reuoli de rege inpudico P 6 erat $P^2\omega$

circumit et fatuos non invenit. unde repente
 tot rugae? certe modico contentus agebas
 vernam equitem, conviva ioco mordente facetus 10
 et salibus vehemens intra pomeria natis.
 omnia nunc contra: vultus gravis, horrida siccae
 silva comae, nullus tota nitor in cute, qualem
 Bruttia praestabat calidi lita fascia visci,
 sed fruticante pilo neglecta et squalida crura. 15
 quid macies aegri veteris, quem tempore longo
 torret quarta dies olimque domestica febris?
 deprendas animi tormenta latentis in aegro
 corpore, deprendas et gaudia; sumit utrumque
 inde habitum facies. igitur flexisse videris 20
 propositum et vitae contrarius ire priori.
 nuper enim, ut repeto, fanum Isidis et Ganymedem
 Pacis et advectae secreta Palatia matris
 et Cererem (nam quo non prostat femina templo?)
 notior Aufidio moechus scelerare solebas, 25
 quodque taces, ipsos etiam inclinare maritos.
 'utile et hoc multis vitae genus, at mihi nullum
 inde operae pretium. pingues aliquando lacernas,
 munimenta togae, duri crassique coloris
 et male percussas textoris pectine Galli 30
 accipimus, tenue argentum venaque secundae.
 fata regunt homines, fatum est et partibus illis
 quas sinus abscondit. nam si tibi sidera cessant,
 nil faciet longi mensura incognita nervi,
 quamvis te nudum spumanti Virro labello 35
 viderit et blandae adsiduae densaeque tabellae

14 *uersum refnxi.* brustia prestabat calidi circum fascia uisci *P*:
 prestabat calidi circum lita fascia uisci *P*^{2ω}: bruccia prestabat circum
 tibi fascia uisci *in mg. P m. recentissima*: Bruttia praestabat calidi tibi
 fascia uisci *Salmasius* 19 utrimque *P*²⁵ 25 celebrare ω 26
 quodque taces *ΣΟ5, fuit etiam in P, qui omnia praeter Q erasa praebet*:
 quod (*fuerat olim quid in P*²) taceo atque *P*^{2ω} 33 cessent *P*²*T*⁵

IVVENALIS

sollicitent, αὐτὸς γὰρ ἐφέλκεται ἄνδρα κίναϊδος.
 quod tamen ulterius monstrum quam mollis avarus?
 “haec tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti”
 computat et cevet. ponatur calculus, adsint 40
 cum tabula pueri; numeras sestertia quinque
 omnibus in rebus, numerentur deinde labores.
 an facile et primum est agere intra viscera penem
 legitimum atque illic hesternae occurrere cenae?
 servus erit minus ille miser qui foderit agrum 45
 quam dominum; sed tu sane tenerum et puerum te
 et pulchrum et dignum cyatho caeloque putabas.
 vos humili adseculae, vos indulgebitis umquam
 cultori, iam nec morbo donare parati?
 en cui tu viridem umbellam, cui sucina mittas 50
 grandia, natalis quotiens redit aut madidum ver
 incipit et strata positus longaque cathedra
 munera femineis tractat secreta kalendis.
 dic, passer, cui tot montis, tot praedia servas
 Apula, tot milvos intra tua pascua lassos? 55
 te Trifolinus ager fecundis vitibus implet
 suspectumque iugum Cumis et Gaurus inanis
 (nam quis plura linit victuro dolia musto?)
 quantum erat exhausti lumbos donare clientis
 iugeribus paucis? meliusne hic rusticus infans 60
 cum matre et casulis et conlusore catello
 cymbala pulsantis legatum fiet amici?
 “improbis es cum poscis” ait. sed pensio clamat
 “posce,” sed appellat puer unicus ut Polyphemi
 lata acies per quam sollers evasit Vlixes; 65

37 ΕΦΕΔΚΕΤΕΙΑΝΑΓΑCΙΝΑΙΔΟC P: ΑΤΗΩCΓΛΙΥ (*supra scr.*
 ΓΛΙΚΟC) ΓΗΥCΙΝ ΑΝΔΡΑ Γ(*supra scr.* Κ)ΗΙΝΕΔΩC i. dulces
 mores mollis uiri in summa mg. P² 40 et ceuet 5 (ceu. Σ)
 erasum in P: atque cauet P²ω 41 numeras Ps erasa: numeras ω
 46 quam] non P mg. T5 tener P²ω 50 encultu ex incultu P
 53 tractas P²ω 55 lassas 5 Haupt 61 casulis ex catulis P:
 saculis T 62 legatus P²5 63 est P5 poscit P²T5

alter emendus erit, namque hic non sufficit, ambo
 pascendi. quid agam bruma spirante? quid, oro,
 quid dicam scapulis puerorum aquilone decembri
 et pedibus? "durate atque expectate cicadas"?
 verum ut dissimules, ut mittas cetera, quanto 70
 metiris pretio, quod ni tibi deditus essem
 devotusque cliens, uxor tua virgo maneret?
 scis certe quibus ista modis, quam saepe rogaris
 et quae pollicitus. fugientem saepe puellam
 amplexu rapui; tabulas quoque ruperat et iam 75
 signabat, tota vix hoc ego nocte redemi
 te plorante foris; testis mihi lectulus et tu,
 ad quem pervenit lecti sonus et dominae vox.
 instabile ac dirimi coeptum et iam paene solutum
 coniugium in multis domibus servavit adulter. 80
 quo te circumagas? quae prima aut ultima ponas?
 nullum ergo meritum est, ingrata ac perfide, nullum,
 quod tibi filiulus vel filia nascitur ex me?
 tollis enim et libris actorum spargere gaudes
 argumenta viri. foribus suspende coronas: 85
 iam pater es, dedimus quod famae opponere possis.
 iura parentis habes, propter me scriberis heres,
 legatum omne capis nec non et dulce caducum.
 commoda praeterea iungentur multa caducis,
 si numerum, si tres implevero.' iusta doloris, 90
 Naevole, causa tui; contra tamen ille quid adfert?
 'neglegit atque alium bipedem sibi quaerit asellum.
 haec soli commissa tibi celare memento,
 et tacitus nostras intra te fige querellas.
 nam res mortifera est inimicus pumice levis; 95
 qui modo secretum commisserat, ardet et odit,
 tamquam prodiderim quidquid scio. sumere ferrum,

68 seruorum *P*²*OT* mense *P*²*O*_ω 84 libris] titulis *Servius*
Verg. Georg. ii. 502 auctorum *P mg. m. rec. ω* 96 commisserat sic
P: cf. *Neue, Formenlehre* ii. 497

IVVENALIS

fuste aperire caput, candelam adponere valvis
non dubitat. nec contemnas aut despicias quod
his opibus numquam cara est annona veneni. 100
ergo occulta teges, ut curia Martis Athenis.'

o Corydon, Corydon, secretum divitis ullum
esse putas? servi ut taceant, iumenta loquentur
et canis et postes et marmora. claude fenestras,
vela tegant rimas, iunge ostia, tollite lumen, 105

e medio fac eant omnes, prope nemo recumbat:
quod tamen ad cantum galli facit ille secundi,
proximus ante diem caupo sciet, audiet et quae
finxerunt pariter libarius archimagiri

carptores. quod enim dubitant componere crimen 110
in dominos, quotiens rumoribus ulciscuntur
baltea? nec derit qui te per compita quaerat
nolentem et miseram vinosus inebriet aurem.

illos ergo roges quidquid paulo ante petebas
a nobis, taceant illi. sed prodere malunt 115
arcanum, quam subrepti potare Falerni,
pro populo faciens quantum Saufeia bibebat.

vivendum recte est, cum propter plurima tunc est
idcirco ut possis linguam contemnere servi
praecipue. cave sis ut linguas mancipiorum 120
contemnas. nec lingua mali pars pessima servi.

deterior tamen hic qui liber non erit illis,
quorum animas et farre suo custodit et aere.
'utile consilium modo, sed commune, dedisti.
nunc mihi quid suades post damnum temporis et spes 125
deceptas? festinat enim decurrere velox

100 cara ||| *P* *er*asa est: careas *P*²*ω* 105 tollita *tum* -to *P*²:
tollito *5* 106 fac (face) eant *Haupt*: taceant *P*: clament *P*²*ω*
109 libarius *Hirschfeld*: librarius *P**ω* 117 laufela *P*²*ω* 118 tunc
est} tunc *est* his *P*: tunc his *P*²*ω* 119 *post* 123 *ponunt* *ω*:
in P obelo notatus, ab ipso Pithoeo, opinor 120 caue sis *Lach-*
mann: cauis *P**ω* 121 nec *P*: nam *P*²*ω*

flosculus angustae miseraeque brevissima vitae
portio; dum bibimus, dum sarta unguenta puellas
poscimus, obrepit non intellecta senectus.'

ne trepida, numquam pathicus tibi derit amicus 130
stantibus et salvis his collibus. undique ad illos
convenient et carpentis et navibus omnes
qui digito scalpunt uno caput. altera maior
spes superest. tu tantum erucis inprime dentem.

'haec exempla para felicibus. at mea Clotho 135
et Lachesis gaudent, si pascitur inguine venter.
o parvi nostrique Lares, quos ture minuto
aut farre et tenui soleo exorare corona,
quando ego figam aliquid, quo sit mihi tuta senectus
a tegete et baculo? viginti milia faenus 140

pigneribus positis, argenti vascula puri,
sed quae Fabricius censor notet, et duo fortes
de grege Moesorum, qui me cervice locata
securum iubeant clamoso insistere circo;
sit mihi praeterea curvus caelator, et alter 145
qui multas facies pingit cito; sufficiunt haec,
quando ego pauper ero. votum miserabile, nec spes
his saltem; nam cum pro me Fortuna vocatur,
adfixit ceras illa de nave petitas,
quae Siculos cantus ecfugit remige surdo.' 150

132 conueniunt *P²OT⁵* 134 post hunc legitur in *P* (*expunxit*
P²) gratus eris tutantum faucis (*i. e.* erucis) inprime dentem,
quae addenda superioribus censuit *Vahlen*; *Buecheler*, ex diuersa uersus
133 lectione orta ratus, coniecit alter amator | gratus erit. praestaret
alter amator gratus eris *i. e.* alteri *Virroni* placebis: sed gratus eris
glossam habeo, qua explicarentur tu tantum — dentem: utraque postea
contextuit scriba, ut uersus fieret 136 gaudent ω : gaude || *P*: gaudet
P² in ras. 138 exornare ζ 139 fiam *P*: corr. *P²* quod *P*
143 mysorum *P*: corr. *P²* locata || *P*: locatum *Heinrich*: locanda
conieci 146 pingat ω 148 uocatur *PA*: rogatur *P²\omega*: regatur *O*
149 adfugit *P²T⁵* 150 et fugit *P*: ecfugit *A*: ecfugit *Ribbeck*:
effugit *P²\omega*

LIBER QVARTVS

X

OMNIBVS in terris, quae sunt a Gadibus usque
 Auroram et Gangem, pauci dinoscere possunt
 vera bona atque illis multum diversa, remota
 erroris nebula. quid enim ratione timemus
 aut cupimus? quid tam dextro pede concipis ut te 5
 conatus non paeniteat votique peracti?
 evertere domos totas optantibus ipsis
 di faciles. nocitura toga, nocitura petuntur
 militia; torrens dicendi copia multis
 et sua mortifera est facundia; viribus ille 10
 confisus periit admirandisque lacertis;
 sed plures nimia congesta pecunia cura
 strangulat et cuncta exuperans patrimonia census,
 quanto delphinis ballaena Britannica maior.
 temporibus diris igitur iussuque Neronis 15
 Longinum et magnos Senecae praedivitis hortos
 clausit et egregias Lateranorum obsidet aedes
 tota cohors; rarus venit in cenacula miles.
 pauca licet portes argenti vascula puri
 nocte iter ingressus, gladium contumque timebis 20
 et mota ad lunam trepidabis harundinis umbra:
 cantabit vacuus coram latrone viator.
 prima fere vota et cunctis notissima templis
 divitiae, crescant ut opes, ut maxima toto
 nostra sit arca foro. sed nulla aconita bibuntur 25
 fictilibus: tunc illa time, cum pocula sumes
 gemmata et lato Setinum ardebit in auro.
 iamne igitur laudas quod de sapientibus alter

X de votis contrariis *P* 7 optantibus *P* 9 et torrens *P*³*ω*
 11 perit *P* 21 mota *P*²*Σ* : motae *P*²*ω* umbra *A*⁵ : umbram
*PV*⁵ . umbras *P*²*OT*⁵

ridebat, quotiens de limine moverat unum
 protuleratque pedem, flebat contrarius auctor? 30
 sed facilis cuivis rigidi censura cachinni:
 mirandum est unde ille oculis suffecerit umor.
 perpetuo risu pulmonem agitare solebat
 Democritus, quamquam non essent urbibus illis
 praetextae trabeae fasces lectica tribunal. 35
 quid si vidisset praetorem curribus altis
 extantem et medii sublimem pulvere circi
 in tunica Iovis et pictae Sarrana ferentem
 ex umeris aulaea togae magnaeque coronae
 tantum orbem, quanto cervix non sufficit ulla? 40
 quippe tenet sudans hanc publicus et, sibi consul
 ne placeat, curru servus portatur eodem.
 da nunc et volucrem, scepro quae surgit eburno,
 illinc cornicines, hinc praecedentia longi
 agminis officia et niveos ad frena Quirites, 45
 defossa in loculos quos sportula fecit amicos.
 tunc quoque materiam risus invenit ad omnis
 occursus hominum, cuius prudentia monstrat
 summos posse viros et magna exempla daturus
 vervecum in patria crassoque sub aere nasci. 50
 ridebat curas nec non et gaudia vulgi,
 interdum et lacrimas, cum Fortunae ipse minaci
 mandaret laqueum mediumque ostenderet unguem.
 ergo supervacua aut prope pernicioosa petuntur,
 propter quae fas est genua incerare deorum. 55
 quosdam praecipitat subiecta potentia magnae
 invidiae, mergit longa atque insignis honorum

30 alter *P²OT⁵* 35 praetexta et trabeae *P*: praetexta et trabeae
P²ω: praetexta trabeae *flor. Sangallense* 37 mediis *P*: medio *P²5*
 46 loculos *P altera* o *macula deleta*: loculis *ω* 47 tunc *mutatum*
in tum *P*, sic *T⁵* 54 aut pernicioosa *Pω*: prope *inserui*, cf. *Hor.*
Sat. i. 3. 98: uel *Dresdensis* ut *Munro* quae *Buecheler* si *Ellis* quia
Nencini tibi aliquis *Hermathena* xiii. 265 aut uel pernicioosa putentur
H. Richards 55 incerate *Madvig*

IVVENALIS

pagina. descendunt statuæ restemque sequuntur,
 ipsas deinde rotas bigarum inpacta securis
 caedit et inmeritis franguntur crura caballis. 60
 iam strident ignes, iam follibus atque caminis
 ardet adoratum populo caput et crepat ingens
 Seianus, deinde ex facie toto orbe secunda
 fiunt urceoli pelves sartago matellae.
 pone domi laurus, duc in Capitolia magnum 65
 cretatumque bovem: Seianus ducitur unco
 spectandus, gaudent omnes. 'quæ labra, quis illi
 vultus erat. numquam, si quid mihi credis, amavi
 hunc hominem.' 'sed quo cecidit sub crimine? quisnam
 delator quibus indicibus, quo teste probavit?' 70
 'nil horum; verbosa et grandis epistula venit
 a Capreis.' 'bene habet, nil plus interrogo.' sed quid
 turba Remi? sequitur fortunam, ut semper, et odit
 damnatos. idem populus, si Nortia Tusco
 favisset, si oppressa foret secunda senectus 75
 principis, hac ipsa Seianum diceret hora
 Augustum. iam pridem, ex quo suffragia nulli
 vendimus, effudit curas; nam qui dabat olim
 imperium fasces legiones omnia, nunc se
 continet atque duas tantum res anxius optat, 80
 panem et circenses. 'perituros audio multos.'
 'nil dubium, magna est fornacula.' 'pallidulus mi
 Bruttidius meus ad Martis fuit obviæ aram;
 quam timeo victus ne poenas exigat Ajax
 ut male defensus. curramus præcipites et, 85
 dum iacet in ripa, calcemus Caesaris hostem.
 sed videant servi, ne quis neget et pavidum in ius

64 patellae *P*^{2ω} 67 om. *P* summa pagina add. m. ead.
 70 indicibus *P*²⁵ 73 remi *P* Harl. 3354, Burn. 191: tremens
P^{2ω} 74 nursia *P*^{2ω} 78 effugit *P*^{2ω} 81 panem *P*
 82 pallidus mihi *P*: corr. *P*²: pallidus ante templavit Buecheler

cervice obstricta dominum trahat.' hi sermones
 tunc de Seiano, secreta haec murmura vulgi.
 visne salutari sicut Seianus, habere 90
 tantundem, atque illi summas donare curules,
 illum exercitibus praeponere, tutor haberi
 principis angusta Caprearum in rupe sedentis
 cum grege Chaldaeo? vis certe pila cohortes
 egregios equites et castra domestica, quidni 95
 haec cupias? et qui nolunt occidere quemquam,
 posse volunt. sed quae praeclara et prospera tanti,
 ut rebus laetis par sit mensura malorum?
 huius qui trahitur praetextam sumere mavis,
 an Fidenarum Gabiorumque esse potestas 100
 et de mensura ius dicere, vasa minora
 frangere pannosus vacuis aedilis Vlubris?
 ergo quid optandum foret ignorasse fateris
 Seianum; nam qui nimios optabat honores
 et nimias poscebat opes, numerosa parabat 105
 excelsae turris tabulata, unde altior esset
 casus et impulsae praeceps inmane ruinae.
 quid Crassos, quid Pompeios evertit et illum,
 ad sua qui domitos deduxit flagra Quirites?
 summus nempe locus nulla non arte petitus 110
 magnaue numinibus vota exaudita malignis.
 ad generum Cereris sine caede ac vulnere pauci
 descendunt reges et sicca morte tyranni.
 eloquium aut famam Demosthenis aut Ciceronis
 incipit optare et totis quinquatribus optat 115
 quisquis adhuc uno parcam colit asse Minervam,
 quem sequitur custos angustae vernula capsae.

90 haberi $P^2T\zeta$: amari *conieci* 91 ulli $T\zeta$ sellas $P^2\omega$
 93 augusta PA (*corr.* P^2) ζ 97 tantum $P^2\omega$ 102 uacuis-
 que $P^2OT\zeta$ 112 et sanguine *Seruius Geor.* ii. 498
 114 ac famam $P^2\omega$ 116 partam ω

IVVENALIS

eloquio sed uterque perit orator, utrumque
largus et exundans leto dedit ingenii fons.
ingenio manus est et cervix caesa, nec umquam 120
sanguine causidici maduerunt rostra pusilli.

'o fortunatam natam me consule Romam!'

Antoni gladios potuit contemnere, si sic
omnia dixisset. ridenda poemata malo
quam te, conspicuae divina Philippica famae, 125
volveris a prima quae proxima. saevus et illum
exitus eripuit, quem mirabantur Athenae
torrentem et pleni moderantem frena theatri.
dis ille adversis genitus fatoque sinistro,
quem pater ardentis massae fuligine lippus 130
a carbone et forcipibus gladiosque paranti
incude et luteo Vulcano ad rhetora misit.

bellorum exuviae, truncis adfixa tropaeis
lorica et fracta de casside buccula pendens
et curtum temone iugum victaeque triremis 135
aplustre et summo tristis captivos in arcu
humanis maiora bonis creduntur. ad hoc se
Romanus Graiusque et barbarus induperator
erexit, causas discriminis atque laboris
inde habuit; tanto maior famae sitis est quam 140
virtutis. quis enim virtutem amplectitur ipsam,
praemia si tollas? patriam tamen obruit olim
gloria paucorum et laudis titulique cupido
haesuri saxis cinerum custodibus, ad quae
discutienda valent sterilis mala robora fici, 145
quandoquidem data sunt ipsis quoque fata sepulcris.
expende Hannibalem: quot libras in duce summo
invenies? hic est quem non capit Africa *Mauro

131 forcipibus c *in ras.* P, cf. *Pers.* iv. 40 parante ω 136 cap-
tius P²ω 137 ad hos *et in mg.* ad hoc P²: ad hos *aut* ad haec 5
144 adque *ex* atque P 145 ficos P²: ficus ω

percussa oceano Niloque admota tepenti
 rursus ad Aethiopum populos aliosque elephantos? 150
 additur imperiis Hispania, Pyrenaeum
 transilit. opposuit natura Alpemque nivemque :
 diducit scopulos et montem rumpit aceto.
 iam tenet Italiam, tamen ultra pergere tendit.
 'actum' inquit 'nihil est, nisi Poeno milite portas 155
 frangimus et media vexillum pono Subura.'
 o qualis facies et quali digna tabella,
 cum Gaetula ducem portaret belua luscum.
 exitus ergo quis est? o gloria, vincitur idem
 nempe et in exilium praeceps fugit atque ibi magnus 160
 mirandusque cliens sedet ad praetoria regis,
 donec Bithyno libeat vigilare tyranno.
 finem animae quae res humanas miscuit olim,
 non gladii, non saxa dabunt nec tela, sed ille
 Cannarum vindex et tanti sanguinis ultor 165
 anulus. i demens et saevas curre per Alpes,
 ut pueris placeas et declamatio fias.
 unus Pellaeo iuveni non sufficit orbis,
 aestuat infelix angusto limite mundi,
 ut Gyarae clausus scopulis parvaque Seripho ; 170
 cum tamen a figulis munitam intraverit urbem,
 sarcophago contentus erit. mors sola fatetur
 quantula sint hominum corpuscula. creditur olim
 velificatus Athos et quidquid Graecia mendax
 audet in historia ; constratum classibus isdem 175
 suppositumque rotis solidum mare credimus, altos
 defecisse amnes epotaque flumina Medo
 prandente et madidis cantat quae Sostratus alis ;

149 perfusa *P*²⁵ 150 aliosque *Priscianus G. L. K.* ii. 217 ω :
 altosque *P* 152 inposuit *Priscianus G. L. K.* ii. 328 153 rupit
*P*²⁵ acti ω 166 i om. *P* 170 gyare ex cyare *P* : gyarae *T*²
in ras. 5 (giare *O*) quod reposui, cf. *Plin. N. H.* iv. 69, viii. 222 :
 gyari 5 175 constructum *P* erasa altera c : contractum *Friedlaender*

ille tamen qualis rediit Salamine relictā,
 in corum atque eorum solitus saevire flagellis 180
 barbarus Aeolio numquam hoc in carcere passos,
 ipsum conpedibus qui vinxerat Ennosigaeum
 (mitius id sane, quod non et stigmatē dignum
 credidit; huic quisquam vellet servire deorum?)
 sed qualis rediit? nempe una nave, cruentis 185
 fluctibus ac tarda per densa cadavera prora.
 has totiens optata exegit gloria poenas.
 'da spatium vitae, multos da, Iuppiter, annos'
 hoc recto vultu, solum hoc et pallidus optas.
 sed quam continuis et quantis longa senectus 190
 plena malis. deformem et taetrum ante omnia vultum
 dissimilemque sui, deformem pro cute pellem
 pendentisque genas et talis aspice rugas
 quales, umbriferos ubi pandit Thabraca saltus,
 in vetula scalpit iam mater simia bucca. 195
 plurima sunt iuvenum discrimina, pulchrior ille
 hoc atque ille alio, multum hic robustior illo:
 una senum facies. cum voce trementia membra
 et iam leve caput madidique infantia nasi,
 frangendus misero gingiva panis inermi; 200
 usque adeo gravis uxori natisque sibique,
 ut captatori moveat fastidia Cosso.
 non eadem vini atque cibi torpente palato
 gaudia. nam coitus iam longa oblivio, vel si
 coneris, iacet exiguus cum ramice nervus 205
 et, quamvis tota palpetur nocte, iacebit.
 anne aliquid sperare potest haec inguinis aegri
 canities? quid quod merito suspecta libido est,
 quae venerem adfectat sine viribus? aspice partis

180 servire *P*: corr. *P*² 183 quid? et credidit? *Weber*
 184 crediret aut creditet *P*²: crederet *5* 189 alto recto *P*: hoc
 altus (alius *O*) caelumque tuens hoc pallidus optas *O*⁵ 196 illo
 hic *Richards*, *Class. Rev.* xiii. 20 197 ille om. *PO* 205 conuersi
P: corr. *P*²

nunc damnum alterius. nam quae cantante voluptas, 210
 sit licet eximius, citharoedo sive Seleuco
 et quibus aurata mos est fulgere lacerna?
 quid refert, magni sedeat qua parte theatri
 qui vix cornicines exaudiet atque tubarum
 concentus? clamore opus est, ut sentiat auris 215
 quem dicat venisse puer, quot nuntiet horas.
 praeterea minimus gelido iam in corpore sanguis
 febre calet sola, circumsilit agmine facto
 morborum omne genus, quorum si nomina quaeras,
 promptius expediam quot amaverit Oppia moechos, 220
 quot Themison aegros autumnno occiderit uno,
 quot Basilus socios, quot circumscripserit Hirrus
 pupillos, quot longa viros exorbeat uno
 Maura die, quot discipulos inclinet Hamillus,
 percurram citius quot villas possideat nunc 225
 quo tondente gravis iuveni mihi barba sonabat.
 ille umero, hic lumbis, hic coxa debilis; ambos
 perdidit ille oculos et luscis invidet; huius
 pallida labra cibum accipiunt digitis alienis,
 ipse ad conspectum cenae diducere rictum 230
 suetus hiat tantum ceu pullus hirundinis, ad quem
 ore volat pleno mater ieiuna. sed omni
 membrorum damno maior dementia, quae nec
 nomina servorum nec vultum agnoscit amici
 cum quo praeterita cenavit nocte, nec illos 235
 quos genuit, quos eduxit. nam codice saevo
 heredes vetat esse suos, bona tota feruntur
 ad Phialen; tantum artificis valet halitus oris,
 quod steterat multis in carcere fornicis annis.

211 scilicet P^2 citharedos siue seleucus P^2 : citharoedus situe
 seleucus ω 214 exaudiat $P^2\omega$ 221 uno tutor *citra metrum* P , uox
 tutor *glossa nominis* Hirrus *fuit* 222 circumsepserit P^2 232 mater
 ieiuna $P^2\omega$; materiae luna P 236 nam *supra scr.* uel iam P saevo
in ras. P 238 orbis P *erasa* b 239 steterat] *supra scr.* uel
 fecerat P^2

IVVENALIS

ut vigeant sensus animi, ducenda tamen sunt 240
 funera natorum, rogos aspiciendus amatae
 coniugis et fratris plenaque sororibus urnae.
 haec data poena diu viventibus, ut renovata
 semper clade domus multis in luctibus inque
 perpetuo maerore et nigra veste senescant. 245
 rex Pylius, magno si quidquam credis Homero,
 exemplum vitae fuit a cornice secundae.
 felix nimirum, qui tot per saecula mortem
 distulit atque suos iam dextra computat annos,
 quique novum totiens mustum bibit. oro parumper 250
 attendas quantum de legibus ipse queratur
 fatorum et nimio de stamine, cum videt acris
 Antilochi barbam ardentem, cum quaerit ab omni
 quisquis adest socius, cur haec in tempora duret,
 quod facinus dignum tam longo admiserit aevo. 255
 haec eadem Peleus raptum cum luget Achillen,
 atque alius cui fas Ithacum lugere natantem.
 incolumi Troia Priamus venisset ad umbras
 Assaraci magnis sollemnibus Hectore funus
 portante ac reliquis fratrum cervicibus inter 260
 Iliadum lacrimas, ut primos edere planctus
 Cassandra inciperet scissaque Polyxena palla,
 si foret extinctus diverso tempore, quo non
 coeperat audaces Paris aedificare carinas.
 longa dies igitur quid contulit? omnia vidit 265
 eversa et flammis Asiam ferroque cadentem.
 tunc miles tremulus posita tulit arma tiara
 et ruit ante aram summi Iovis ut vetulus bos,
 qui domini cultris tenue et miserabile collum
 praebet ab ingrato iam fastiditus aratro. 270

240 ducenta *P*: corr. *P*² sint *P*: corr. *P*² 245 senescat *P*:
 corr. *P*² 253 cum] nam *ω* quaeret *P*² 254 socio *ω* 259
 magni *P*: corr. *P*² 261 sedere *P* *er*asa s 263 non *P*: iam *P*²*ω*

exitus ille utcumque hominis, sed torva canino
 latravit rictu quae post hunc vixerat uxor.
 festino ad nostros et regem transeo Ponti
 et Croesum, quem vox iusti facunda Solonis
 respicere ad longae iussit spatia ultima vitae. 275
 exilium et carcer Minturnarumque paludes
 et mendicatus victa Carthagine panis
 hinc causas habuere; quid illo cive tulisset
 natura in terris, quid Roma beatius umquam,
 si circumducto captivorum agmine et omni 280
 bellorum pompa animam exhalasset opimam,
 cum de Teutonico vellet descendere curru?
 provida Pompeio dederat Campania febres
 optandas, sed multae urbes et publica vota
 vicerunt, igitur Fortuna ipsius et urbis 285
 servatum victo caput abstulit. hoc cruciati
 Lentulus, hac poena caruit ceciditque Cethegus
 integer, et iacuit Catilina cadavere toto.

formam optat modico pueris, maiore puellis
 murmure, cum Veneris fanum videt, anxia mater 290
 usque ad delicias votorum. 'cur tamen,' inquit
 'corripias? pulchra gaudet Latona Diana.'
 sed vetat optari faciem Lucretia qualem
 ipsa habuit, cuperet Rutilae Verginia gibbum
 accipere atque suum Rutilae dare. filius autem 295
 corporis egregii miseros trepidosque parentes
 semper habet; rara est adeo concordia formae
 atque pudicitiae. sanctos licet horrida mores
 tradiderit domus ac veteres imitata Sabinos,
 praeterea castum ingenium vultumque modesto 300

274 iustificanda *P*: corr. *P*²: iusti quem uox OT⁵ 275 longaet ||
P t *suppuncta*, longe *supra scripsit* *P*² 293 lucretia *P*²_ω: lueret||| *P*
 294 cuperet t *in ras. m. ead. P* 295 adque suum *P*: atque
 suam *P*²_ω: osque suum *Weidner* 299 sabinos (*inos in ras.*) *P*⁵:
 sabinas *P*²_ω 300 modestum *P*²_ω

IVVENALIS

sanguine ferventem tribuat natura benigna
 larga manu (quid enim puero conferre potest plus
 custode et cura natura potentior omni?)
 non licet esse viro. nam prodiga corruptoris
 improbitas ipsos audet temptare parentes ; 305
 tanta in muneribus fiducia. nullus ephebum
 deformem saeva castravit in arce tyrannus,
 nec praetextatum rapuit Nero loripedem nec
 strumosum atque utero pariter gibboque tumentem.
 i nunc et iuuenis specie laetare tui, quem 310
 maiora expectant discrimina. fiet adulter
 publicus, et poenas metuit quascumque mariti
 irati debet, nec erit felicius astro
 Martis, ut in laqueos numquam incidat. exigit autem
 interdum ille dolor plus quam lex ulla dolori 315
 concessit; necat hic ferro, secat ille cruentis
 verberibus, quosdam moechos et mugilis intrat.
 sed tuus Endymion dilectae fiet adulter
 matronae; mox cum dederit Servilia nummos,
 fiet et illius quam non amat; exuet omnem 320
 corporis ornatum, quid enim ulla negaverit udis
 inguinibus, sive est haec Oppia sive Catulla?
 deterior totos habet illic femina mores.
 'sed casto quid forma nocet?' quid profuit immo
 Hippolyto grave propositum, quid Bellorophonti? 325
 erubuit nempe haec ceu fastidita repulsa,
 nec Stheneboea minus quam Cressa excanduit; hae se
 concussere ambae. mulier saevissima tunc est,

304 uiro *Iahn*: uiros *PA5*: uiris ω 308 nec] uel ω 310 i nunc
 et 5: inunget *P*: nunc ergo *P*²: nunc ergo (igitur *O*) specie
 iuuenis uel iuuenis specie *OT* ω 312 metuet ω maritis] iratis
Rigalt mariti] ira sibi *Madvig* 313 debent *P*² (*supra* scr. exigere
 sc. adulteris): exigere irati debent *P* (*m. rec.*) *O* ω : mariti exigere
 irati (iratist *Munro*) *Gronovius* 322 ippia *P*² 326 nempe
 haec] certe *O5*: nempe hac *Haupt* repulso *P*: corr. *P*² 327 hesse
P: hae se *P*² *supra* scr. duae: et se ω , sic uolgo edunt

cum stimulos odio pudor admovet. elige quidnam
 suadendum esse putes cui nubere Caesaris uxor 330
 destinat. optimus hic et formosissimus idem
 gentis patriciae rapitur miser extinguendus
 Messalinae oculis; dudum sedet illa parato
 flammeolo Tyriusque palam genialis in hortis
 sternitur et ritu decies centena dabuntur 335
 antiquo, veniet cum signatoribus auspex.
 haec tu secreta et paucis commissa putabas?
 non nisi legitime vult nubere. quid placeat dic.
 ni parere velis, pereundum erit ante lucernas;
 si scelus admittas, dabitur mora parvula, dum res 340
 nota urbi et populo contingat principis aurem.
 dedecus ille domus sciet ultimus; interea tu
 obsequere imperio, si tanti vita dierum
 paucorum. quidquid levius meliusque putaris,
 praebenda est gladio pulchra haec et candida cervix. 345
 nil ergo optabunt homines? si consilium vis,
 permittes ipsis expendere numinibus quid
 conveniat nobis rebusque sit utile nostris.
 nam pro iucundis aptissima quaeque dabunt di.
 carior est illis homo quam sibi. nos animorum 350
 impulsu et caeca magnaue cupidine ducti
 coniugium petimus partumque uxoris, at illis
 notum qui pueri qualisque futura sit uxor.
 ut tamen et poscas aliquid voveasque sacellis
 exta et candiduli divina tomacula porci, 355
 orandum est ut sit mens sana in corpore sano.
 fortem posce animum mortis terrore carentem,
 qui spatium vitae extremum inter munera ponat
 naturae, qui ferre queat quoscumque labores,

338 dic placeat quid *flor. Sangallense* 344 levius meliusque]
 leviusque *P: mg. meliusue P²: melius leviusque ω* 351 capti
OT²⁵ 354 attamen ut *OT⁵* 359 dolores *5*

IVVENALIS

nesciat irasci, cupiat nihil et potiores 360
 Herculis aerumnas credat saevosque labores
 et venere et cenis et pluma Sardanapalli.
 monstro quod ipse tibi possis dare, semita certe
 tranquillae per virtutem patet unica vitae.
 nullum numen habes si sit prudentia, nos te, 365
 nos facimus, Fortuna, deam caeloque locamus.

XI

ATTICVS eximie si cenat, lautus habetur:
 si Rutilus, demens. quid enim maiore cachinno
 excipitur vulgi quam pauper Apicius? omnis
 convictus thermae stationes, omne theatrum
 de Rutilo. nam dum valida ac iuvenalia membra 5
 sufficiunt galeae dumque ardent sanguine, fertur
 non cogente quidem, sed nec prohibente tribuno
 scripturus leges et regia verba lanistae.
 multos porro vides, quos saepe elusus ad ipsum
 creditor introitum solet expectare macelli, 10
 et quibus in solo vivendi causa palato est.
 egregius cenat meliusque miserrimus horum
 et cito casurus iam perlucente ruina.
 interea gustus elementa per omnia quaerunt
 numquam animo pretiis opstantibus; interius si 15
 adtendas, magis illa iuvant, quae pluris ementur.
 ergo haut difficile est perituram arcessere summam
 lancibus oppositis vel matris imagine fracta,
 et quadringentis nummis condire gulosum
 fictile; sic veniunt ad miscillanea ludi. 20

365 abest *P*² sed te *ω*

XI de comparatione uictus *P*: loquitur ad persicum *add. P*²
 4 statione sollemne theatru *P*: *corr. P*² 6 ardent *Barth*: ardet
Guier: ardenti *PT*: ardens *ω* 15 opstantibus *P*: opstantibus *P*²
vide ad x. 7 16 emuntur *P*²*ω*

refert ergo quis haec eadem paret; in Rutilo nam
 luxuria est, in Ventidio laudabile nomen
 sumit et a censu famam trahit. illum ego iure
 despiciam, qui scit quanto sublimior Atlans
 omnibus in Libya sit montibus, hic tamen idem 25
 ignoret quantum ferrata distet ab arca
 sacculus. e caelo descendit γνῶθι σεαυτόν,
 figendum et memori tractandum pectore, sive
 coniugium quaeras vel sacri in parte senatus
 esse velis (neque enim lorica[m] poscit Achillis 30
 Thersites, in qua se traducebat Vlixes).
 ancipitem seu tu magno discrimine causam
 protegere adfectas, te consule, dic tibi qui sis,
 orator vehemens an Curtius et Matho buccae.
 noscenda est mensurâ sui spectandaque rebus 35
 in summis minimisque, etiam cum piscis emetur,
 ne mullum cupias, cum sit tibi gobio tantum
 in oculis. quis enim te deficiente crumina
 et crescente gula manet exitus, aere paterno
 ac rebus mersis in ventrem faenoris atque 40
 argenti gravis et pecorum agrorumque capacem?
 talibus a dominis post cuncta novissimus exit
 anulus, et digito mendicat Polio nudo.
 non praematuri cineres nec funus acerbum
 luxuriae, sed morte magis metuenda senectus. 45
 hi plerumque gradus: conducta pecunia Romae
 et coram dominis consumitur; inde ubi paulum
 nescio quid superest et pallet faenoris auctor,
 qui vertere solum, Baias et ad ostrea currunt.
 cedere namque foro iam non est deterius quam 50
 Esquilias a ferventi migrare Subura.

23 sumptus *Heinrich* 26 ignorat ζ 34 an matho ω
 35 suis *P*: corr. *P*¹ 37 nec ω 38 crumina *P praeter c in ras.* ζ :
 crumena ζ : culina ζ 44 praematu incineres *P*: praematuri
 || cineres *P*² et *mg.* uel non, quod spectat ad *erasa*

IVVENALIS

ille dolor solus patriam fugientibus, illa
 maestitia est, caruisse anno circensibus uno.
 sanguinis in facie non haeret gutta, morantur
 pauci ridiculum et fugientem ex urbe pudorem. 55
 experiere hodie numquid pulcherrima dictu,
 Persice, non praestem vitae tibi moribus et re,
 si laudem siliquas occultus ganeo, pultes
 coram aliis dictem puero sed in aure placentas.
 nam cum sis conviva mihi promissus, habebis 60
 Euandrum, venies Tiryntius aut minor illo
 hospes, et ipse tamen contingens sanguine caelum,
 alter aquis, alter flammis ad sidera missus.
 fercula nunc audi nullis ornata macellis.
 de Tibertino veniet pinguissimus agro 65
 haedulus et toto grege mollior, inscius herbae
 necdum ausus virgas humilis mordere salicti,
 qui plus lactis habet quam sanguinis, et montani
 asparagi, posito quos legit vilica fuso.
 grandia praeterea tortoque calentia faeno 70
 ova adsunt ipsis cum matribus, et servatae
 parte anni quales fuerant in vitibus uvae,
 Signinum Syriumque pirum, de corbibus isdem
 aemula Picens et odoris mala recentis
 nec metuenda tibi, siccatum frigore postquam 75
 autumnum et crudi posuere pericula suci.
 haec olim nostri iam luxuriosa senatus
 cena fuit. Curius parvo quae legerat horto
 ipse focus brevibus ponebat holuscula, quae nunc
 squalidus in magna fastidit compede fossor, 80
 qui meminit calidae sapiat quid vulva popinae.

55 et fugientem *Ambr. R5 Priscianus G. L. K. ii. 389, iii. 361* : fu-
 gientem *OT Ambr. S5* : effugientem *PT2ω* 57 uitae *P* : uita *ω* tibi
add. Buecheler : ||| *P* : uel *P25* : nec *OT5* : seu *5* : sed *5* nunc coniecti
 58 si *P* : sed *ω* 62 contingit *P2O5* 63 missis *P* : corr. *P2*
 81 qui meminit sic *P*, q memini *infra scripsit P2* quid] qui *P* : corr. *P2*

sicci terga suis rara pendentia crate
 moris erat quondam festis servare diebus
 et natalicium cognatis ponere lardum
 accedente nova, si quam dabat hostia, carne. 85
 cognatorum aliquis titulo ter consulis atque
 castrorum imperiis et dictatoris honore
 functus ad has epulas solito maturius ibat
 erectum domito referens a monte ligonem.
 cum tremere autem Fabios durumque Catonem 90
 et Scauros et Fabricium, postremo severos
 censoris mores etiam collega timeret,
 nemo inter curas et seria duxit habendum
 qualis in Oceano fluctu testudo nataret,
 clarum Troiugenis factura et nobile fulcrum, 95
 sed nudo latere et parvis frons aerea lectis
 vile coronati caput ostendebat aselli,
 ad quod lascivi ludebant ruris alumni.
 tales ergo cibi qualis domus atque supellex.
 tunc rudis et Graias mirari nescius artes 100
 urbibus eversis praedarum in parte reperta
 magnorum artificum frangebat pocula miles,
 ut phaleris gauderet ecus caelataque cassis
 Romuleae simulacra ferae mansuescere iussae
 imperii fato, geminos sub rupe Quirinos 105
 ac nudam effigiem in clipeo venientis et hasta
 pendentisque dei perituro ostenderet hosti.
 ponebant igitur Tusco farrata catino:
 argenti quod erat solis fulgebat in armis.

85 carne|| *P in ras. m dispicitur: carnem OT* 90 *supra*
 durum *scripsit P*² rigidum uel Catonem 91 *fabricios P*²_ω
 postremo *P*: rigidique *ω*: *supra* seueros *P*² *scripsit al. serenos*
 93 seria *ſibi P* habendam *P: corr. P*² 94 *ocean P*²_ω
 104 iussae *P*²_ω: ||*st*|| *P* 106 ac et *P*² *mg.* in *add. Valesius*
 uenientis *P*²₅, *expunxit P*²: fulgentis *P*²_ω clipeoque nitentis
Merry, Class. Rev. ii. 85 in asta *O*

IVVENALIS

omnia tunc quibus inideas, si lividulus sis. 110
 templorum quoque maiestas praesentior et vox
 nocte fere media mediamque audita per urbem
 litore ab Oceani Gallis venientibus et dis
 officium vatis peragentibus. his monuit nos,
 hanc rebus Latiis curam praestare solebat 115
 fictilis et nullo violatus Iuppiter auro.
 illa domi natas nostraque ex arbore mensas
 tempora viderunt; hos lignum stabat ad usus,
 annosam si forte nucem deiecerat eurus.
 at nunc divitibus cenandi nulla voluptas, 120
 nil rhombus, nil damma sapit, putere videntur
 unguenta atque rosae, latos nisi sustinet orbes
 grande ebur et magno sublimis pardus hiatu,
 dentibus ex illis quos mittit porta Syenes
 et Mauri celeres et Mauro obscurior Indus, 125
 et quos deposuit Nabataeo belua saltu
 iam nimios capitique graves. hinc surgit orexis,
 hinc stomacho vires; nam pes argenteus illis,
 anulus in digito quod ferreus. ergo superbum
 convivam caveo, qui me sibi comparat et res 130
 despicit exiguas. adeo nulla uncia nobis
 est eboris, nec tessellae nec calculus ex hac
 materia, quin ipsa manubria cultellorum
 ossea. non tamen his ulla umquam obsonia fiunt
 rancidula aut ideo peior gallina secatur. 135
 sed nec structor erit cui cedere debeat omnis
 pergula, discipulus Trypheri doctoris, aput quem
 sumine cum magno lepus atque aper et pygargus
 et Scythicae volucres et phoenicopterus ingens
 et Gaetulus oryx hebeti lautissima ferro 140
 caeditur et tota sonat ulmea cena Subura.

113 oceano ω 118 hoc *PV* ad] in ω 128 vires *P* bilis *P*² ω
 130 comparet *P* 136 credere *P* *priore r expuncta* 141 tota
*om. P: add. P*² ω

nec frustum capreae subducere nec latus Afrae
 novit avis noster, tirunculus ac rudis omni
 tempore et exiguae furtis inbutus ofellae.
 plebeios calices et paucis assibus emptos 145
 porriget incultus puer atque a frigore tutus.
 non Phryx aut Lycius, non a mangone petitus
 quisquam erit: in magno cum posces, posce Latine.
 idem habitus cunctis, tonsi rectique capilli
 atque hodie tantum propter convivia pexi. 150
 pastoris duri hic filius, ille bubulci.
 suspirat longo non visam tempore matrem,
 et casulam et notos tristis desiderat haedos,
 ingenui vultus puer ingenuique pudoris,
 quales esse decet quos ardens purpura vestit, 155
 nec pupillares defert in balnea raucus
 testiculos, nec vellendas iam praebuit alas,
 crassa nec opposito pavidus tegit inguina guto.
 hic tibi vina dabit diffusa in montibus illis,
 a quibus ipse venit, quorum sub vertice lusit; 160
 namque una atque eadem est vini patria atque ministri.
 forsitan expectes ut Gaditana canoro
 incipiant prurire choro plausuque probatae
 ad terram tremulo descendant clune puellae.
 spectant hoc nuptae iuxta recubante marito, 165
 quod pudeat narrare aliquem praesentibus ipsis,
 inritamentum veneris languentis et acres
 divitis urticae; maior tamen ista voluptas
 alterius sexus, magis ille extenditur, et mox
 auribus atque oculis concepta urina movetur. 170

142 caprae *P*: corr. *P*² 144 frustis *P*²5 146 porrigit *P*
 148 et magno *P*²ω: et magno erit *O* poscis *P*²*OT* *Ambrosiani* 5
 151 hic *PAV*: hic est *P*²5: est hic 5 154 ingenui *utrobique* *P*²
 156 pugillares *OT*5 draucus 5 163 incipiat *P*²ω 165,
 166 *om.* *T*5, post 161 (*post* 162 *T*²) *aut alibi ponunt* 5; *damnabant*
Heinrich et Iahn 165 exspectant *P*: corr. *P*² 166 aliquid *P*:
corr. *P*²

IVVENALIS

non capit has nugas humilis domus. audiat ille
 testarum crepitus cum verbis, nudum olido stans
 fornice mancipium quibus abstinet, ille fruatur
 vocibus obscenis omnique libidinis arte,
 qui Lacedaemonium pytismate lubricat orbem; 175
 namque ibi fortunae veniam damus. alea turpis,
 turpe et adulterium mediocribus: haec eadem illi
 omnia cum faciant, hilares nitidique vocantur.
 nostra dabunt alios hodie convivia ludos,
 conditor Iliados cantabitur atque Maronis 180
 altisoni dubiam facientia carmina palmam.
 quid refert tales versus qua voce legantur?
 sed nunc dilatis averte negotia curis
 et gratam requiem dona tibi. quando licebat
 per totum cessare diem? non faenoris ulla 185
 mentio nec prima si luce egressa reverti
 nocte solet, tacito bilem tibi contrahat uxor
 umida suspectis referens multicia rugis
 vexatasque comas et vultum auremque calentem.
 protinus ante meum quidquid dolet exue limen, 190
 pone domum et servos et quidquid frangitur illis
 aut perit, ingratos ante omnia pone sodales.
 interea Megalesiacae spectacula mappae
 Idaeum sollemne colunt, similisque triumpho
 praeda caballorum praetor sedet, ac mihi pace 195
 immensae nimiaeque licet si dicere plebis,
 totam hodie Romam circus capit, et fragor aurem
 percutit, eventum viridis quo colligo panni.
 nam si deficeret, maestam attonitamque videres
 hanc urbem, veluti Cannarum in pulvere victis 200
 consulibus. spectent iuvenes, quos clamor et audax

171 audeat *PΣ*
sine interrogatione
P ex hac opinor

178 faciunt *Σ*
 191 illi *P² ut uidetur*
 199 uideret *P: corr. P²*

184 licebit *P^{2ω} ita scribebant*
 195 praedo *P^{2ω} ||ac*

sponsio, quos cultae decet adsedisae puellae :
 nostra bibat vernum contracta cuticula solem
 effugiatque togam. iam nunc in balnea salva
 fronte licet vadas, quamquam solida hora supersit 205
 ad sextam. facere hoc non possis quinque diebus
 continuis, quia sunt talis quoque taedia vitae
 magna ; voluptates commendat rarior usus.

XII

NATALI, Corvine, die mihi dulcior haec lux,
 qua festus promissa deis animalia caespes
 expectat. niveam reginae ducimus agnam,
 par vellus dabitur pugnanti Gorgone Maura,
 sed procul extensum petulans quatit hostia funem 5
 Tarpeio servata Iovi frontemque coruscat,
 quippe ferox vitulus templis maturus et arae
 spargendusque mero, quem iam pudet ubera matris
 ducere, qui vexat nascenti robora cornu.
 si res ampla domi similisque adfectibus esset, 10
 pinguior Hispulla traheretur taurus et ipsa
 mole piger, nec finitima nutritus in herba,
 laeta sed ostendens Clitumni pascua sanguis
 iret et a grandi cervix ferienda ministro
 ob redditum trepidantis adhuc horrendaque passi 15
 nuper et incolumem sese mirantis amici.
 nam praeter pelagi casus et fulminis ictus
 evasit. densae caelum abscondere tenebrae
 nube una subitusque antemnas inpulit ignis,
 cum se quisque illo percussum crederet et mox 20
 attonitus nullum conferri posse putaret

205 quamquod *P* : *corr.* *P*²

XII de reditu catulli (*fuera*t catullini) *P* 2 dies *P* : diis *P*²
 13 sanguis iret] sacri Vmber *Weidner* 14 a om. *AP*, add. *P*² 17
 fulguris (fulgoris *P*²*O*) ictum *ω* 18 euasi *ω* : euasum *P*²

IVVENALIS

naufragium velis ardentibus. omnia fiunt
 talia, tam graviter, si quando poetica surgit
 tempestas. genus ecce aliud discriminis audi
 et miserere iterum, quamquam sint cetera sortis 25
 eiusdem pars dira quidem sed cognita multis
 et quam votiva testantur fana tabella
 plurima; pictores quis nescit ab Iside pasci?
 accidit et nostro similis fortuna Catullo.
 cum plenus fluctu medius foret alveus et iam 30
 alternum puppis latus evertentibus undis
 arboris incertae, nullam prudentia cani
 rectoris cum ferret opem, decidere iactu
 coepit cum ventis, imitatus castora qui se
 eunuchum ipse facit cupiens evadere damno 35
 testiculi; adeo medicatum intellegit inguen.
 'fundite quae mea sunt' dicebat 'cuncta' Catullus
 praecipitare volens etiam pulcherrima, vestem
 purpuream teneris quoque Maecenatibus aptam,
 atque alias quarum generosi graminis ipsum 40
 infecit natura pecus, sed et egregius fons
 viribus occultis et Baeticus adiuvat aer.
 ille nec argentum dubitabat mittere, lances
 Parthenio factas, urnae cratera pacem
 et dignum sitiante Pholo vel coniuge Fуси; 45
 adde et bascaudas et mille escaria, multum
 caelati, biberat quo callidus emptor Olynthi.
 sed quis nunc alius, qua mundi parte quis audet
 argento praeferre caput rebusque salutem?
 non propter vitam faciunt patrimonia quidam, 50
 sed vitio caeci propter patrimonia vivunt.

23 ita distinxit P: tamque grauis P²O 32 incerto P²ω: incerti
 5: arbori incertae Lachmann 33 comferet P: conferret P²
 36 testiculi P²O5: testicul P: testiculorum 5 42 post aer in
 mg. uersum 46 add. P²; postea expunctus est 46 escalia P²5
 47 pallidus P: corr. P²

iactatur rerum utilium pars maxima, sed nec
 damna levant. tunc adversis urgumentibus illuc
 reccidit ut malum ferro summitteret, ac se
 explicat angustum: discriminis ultima, quando 55
 praesidia adferimus navem factura minorem.
 i nunc et ventis animam committe dolato
 confisus ligno, digitis a morte remotus
 quattuor aut septem, si sit latissima, taedae;
 mox cum reticulis et pane et ventre lagonae 60
 aspice sumendas in tempestate secures.
 sed postquam iacuit planum mare, tempora postquam
 prospera vectoris fatumque valentius euro
 et pelago, postquam Parcae meliora benigna
 pensa manu ducunt hilares et staminis albi 65
 lanificae, modica nec multum fortior aura
 ventus adest, inopi miserabilis arte cucurrit
 vestibus extentis et quod superaverat unum
 velo prora suo. iam deficientibus austris
 spes vitae cum sole redit. tunc gratus Iulo 70
 atque novercali sedes praelata Lavino
 conspicitur sublimis apex, cui candida nomen
 scrofa dedit, laetis Phrygibus miserabile sumen,
 et numquam visis triginta clara mamillis.
 tandem intrat positas inclusa per aequora moles 75
 Tyrrhenamque pharon porrectaque bracchia rursum
 quae pelago occurrunt medio longeque relinquunt
 Italiam (non sic igitur mirabere portus
 quos natura dedit) sed trunca puppe magister
 interiora petit Baianae pervia cumbae 80

59 taeda $P^2\omega$ 61 respice *Iahn* 62 tacuit *P*: corr. P^2
 63 uectores $P^2OT^2\zeta$ 64 benignae *P* *erasa* e 68 extensis $P^2\omega$
 69 austris] stris P^2 in ras. sub qua quid lateat incertum, auris certe non
 fuit. item *mg.* P^2 uel uentis austris fortasse legatur astris cf. sat. v. 22
 71 nouercalis aedes (aedis *O*) $P^2OT^2\zeta$ *Launio de Rooy* 73 mi-
 serabile $P\Sigma A$: mirabile $P^2\Sigma\omega$ 75 equore *P* 77 currunt *PA*

IVVENALIS

tuti stagna sinus. gaudent ibi vertice raso
garrula securi narrare pericula nautae.

ite igitur, pueri, linguis animisque faventes
sertaque delubris et farra inponite cultris
ac mollis ornate focos glaebamque virentem.
iam sequar et sacro, quod praestat, rite peracto
inde domum repetam, graciles ubi parva coronas
accipiunt fragili simulacra nitentia cera.

85

hic nostrum placabo Iovem Laribusque paternis
tura dabo atque omnis violae iactabo colores.
cuncta nitent, longos erexit ianua ramos
et matutinis operatur festa lucernis.

90

nec suspecta tibi sint haec, Corvine. Catullus,
pro cuius reditu tot pono altaria, parvos
tres habet heredes. libet expectare quis aegram
et claudentem oculos gallinam inpendat amico
tam sterili, verum haec nimia est inpena, coturnix
nulla umquam pro patre cadet. sentire calorem
si coepit locuples Gallitta et Pacius orbi,
legitime fixis vestitur tota libellis

100

porticus, existunt qui promittant hecatomben,
quatenus hic non sunt nec venales elephanti,
nec Latio aut usquam sub nostro sidere talis
belua concipitur, sed furva gente petita
arboribus Rutulis et Turni pascitur agro,

105

Caesaris armentum nulli servire paratum
privato, siquidem Tyrio parere solebant
Hannibali et nostris ducibus regique Molosso
horum maiores ac dorso ferre cohortis,
partem aliquam belli, et euntem in proelia turrem.
nulla igitur mora per Novium, mora nulla per Histrum
Pacuvium, quin illud ebur ducatur ad aras

110

81 tunc stagnante sinu gaudent ubi $P^2\omega$ 86 peractum P : corr. P^2
92 operantur P expuncta n: possis aperitur 93 neu $O\zeta$ 100
legitimi P : corr. P^2 104 fulua $P^2\zeta$ 107 servire P^2 110
bellique et $P^2T\zeta$

et cadat ante Lares Gallittae victima sola
 tantis digna deis et captatoribus horum.
 alter enim, si concedas, mactare vovebit 115
 de grege servorum magna et pulcherrima quaeque
 corpora, vel pueris et frontibus ancillarum
 inponet vittas, et siqua est nubilis illi
 Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, etsi
 non sperat tragicae furtiva piacula cervae. 120
 laudo meum civem nec comparo testamento
 mille rates; nam si Libitinam evaserit aeger,
 delebit tabulas inclusus carcere nassae
 post meritum sane mirandum atque omnia soli
 forsán Pacuvio breviter dabit, ille superbus 125
 incedet victis rivalibus. ergo vides quam
 grande operae pretium faciat iugulata Mycenis.
 vivat Pacuvius quaeso vel Nestora totum,
 possideat quantum rapuit Nero, montibus aurum
 exaequet, nec amet quemquam nec ametur ab ullo. 130

LIBER QVINTVS

XIII

EXEMPLO quodcumque malo committitur, ipsi
 displicet auctori. prima est haec ultio quod se
 iudice nemo nocens absolvitur, improba quamvis
 gratia fallaci praetoris vicerit urna.
 quid sentire putas omnes, Calvine, recenti 5
 de scelere et fidei violatae crimine? sed nec
 tam tenuis census tibi contigit, ut mediocris
 iacturae te mergat onus, nec rara videmus
 quae pateris; casus multis hic cognitus ac iam

113 cadat *ex* -et *P* sola *PV*5: sacra *ω* 116 ut *P*: *corr. P*²:
 aut 5 117 et frontibus ancillarum *om. P*: *add. P*² 118 nobilis *P*²

XIII iuni iuuenalis saturarum liber III explicit | incipit liber quintus
 saturarum *P* 4 fallacis . . . urnam *P*^{2ω} 5 homines *V*5

IVVENALIS

tritus et e medio fortunae ductus acervo. 10
 ponamus nimios gemitus. flagrantior aequo
 non debet dolor esse viri nec vulnere maior.
 tu quamvis levium minimam exiguamque malorum
 particulam vix ferre potes spumantibus ardens
 visceribus, sacrum tibi quod non reddat amicus 15
 depositum? stupet haec qui iam post terga reliquit
 sexaginta annos Fonteio consule natus?
 an nihil in melius tot rerum proficit usu?
 magna quidem, sacris quae dat praecepta libellis,
 victrix fortunae sapientia, ducimus autem 20
 hos quoque felices, qui ferre incommoda vitae
 nec iactare iugum vita didicere magistra.
 quae tam festa dies ut cesset prodere furem
 perfidiam fraudes atque omni ex crimine lucrum
 quaesitum et partos gladio vel pyxide nummos? 25
 rari quippe boni, numera, vix sunt totidem quot
 Thebarum portae vel divitis ostia Nili.
 nunc aetas agitur peioraque saecula ferri
 temporibus, quorum sceleri non invenit ipsa
 nomen et a nullo posuit natura metallo. 30
 nos hominum divumque fidem clamore ciemus,
 quanto Faesidium laudat vocalis agentem
 sportula? dic, senior bulla dignissime, nescis
 quas habeat veneres aliena pecunia? nescis
 quem tua simplicitas risum vulgo moveat, cum 35
 exigis a quoquam ne peieret et putet ullis
 esse aliquod numen templis araeque rubenti?
 quondam hoc indigenae vivebant more, priusquam
 sumeret agrestem posito diademate falcem

13 laborum $P^2O\zeta$ 18 at $P^2OT\zeta$ proficis $P^2\omega$ usus Σ
 26 numera Buecheler: numero uix sunt $P^2\omega$: sunt om. T: numer
 ||||| P: in ras. prima littera a dispicitur, cetera incerta, fortasse nume-
 raus Buechelero indice: numeranti uix totidem coniecti: numerum V
 28 nona $P^2\omega$ 29 ipsa $P^2\omega$: ||nsa P 36 ipsi flor. Sangallense

Saturnus fugiens, tunc cum virguncula Iuno 40
 et privatus adhuc Idaeis Iuppiter antris,
 nulla super nubes convivia caelicolarum,
 nec puer Iliacus, formonsa nec Herculis uxor
 ad cyathos, et iam siccato nectare tergens
 brachia Vulcanus Liparaea nigra taberna, 45
 prandebat sibi quisque deus, nec turba deorum
 talis ut est hodie, contentaque sidera paucis
 numinibus miserum urgebant Atlanta minori
 pondere, nondum aliquis sortitus triste profundi
 imperium aut Sricula torvos cum coniuge Pluton, 50
 nec rota nec Furiae nec saxum aut vulturis atri
 poena, sed infernis hilares sine regibus umbrae.
 improbitas illo fuit admirabilis aevo,
 credebant quo grande nefas et morte piandum
 si iuvenis vetulo non adsurrexerat et si 55
 barbato cuicumque puer, licet ipse videret
 plura domi fraga et maiores glandis acervos;
 tam venerabile erat praecedere quattuor annis,
 primaque par adeo sacrae lanugo senectae.
 nunc si depositum non infitietur amicus, 60
 si reddat veterem cum tota aerugine follem,
 prodigiosa fides et Tuscis digna libellis
 quaeque coronata lustrari debeat agna.
 egregium sanctumque virum si cerno, bimembri
 hoc monstrum puero et miranti sub aratro 65
 piscibus inventis et fetae comparo mularae,
 sollicitus, tamquam lapides effuderit imber
 examenque apium longa consederit uva
 culmine delubri, tamquam in mare fluxerit amnis
 gurgitibus miris et lactis vertice torrens. 70

44 etiam *P* 49 aliquis *om.* *P*: *add.* *P*² 50 aut *om.* *O*
 Pluto *P*: *n add.* *P*²: *cf.* iii. 205, vi. 153 54 quod *P*²*ω* 57 farra
*P*²*ω* 58 tum *P*² 59 caradeo *P*: *corr.* *P*² 65 hoc] ut *AOTV*
Ambr. S5: et *Put uidetur sub ras. ω*: uel *P*²*5*: aut *V* mirandis *P*
 70 miniis *Jortin, Eccl. Hist.* i. 8, *Porson* ('aut lacteis aut sanguineis'
schol.): diris *Buechele*

IVVENALIS

intercepta decem quereris sestertia fraude
sacrilega. quid si bis centum perdidit alter
hoc arcana modo? maiorem tertius illa
summam, quam patulae vix ceperat angulus arcae?
tam facile et pronum est superos contemnere testes, 75
si mortalis idem nemo sciat. aspice quanta
voce neget, quae sit ficti constantia vultus.
per Solis radios Tarpeiaque fulmina iurat
et Martis frameam et Cirrhaei spicula vatis,
per calamos venatricis pharetramque puellae 80
perque tuum, pater Aegaei Neptune, tridentem,
addit et Herculeos arcus hastamque Minervae,
quidquid habent telorum armamentaria caeli:
si vero et pater est, 'comedam' inquit 'flebile nati
sinciput elixi Pharioque madentis aceto.' 85

sunt in fortunae qui casibus omnia ponant
et nullo credant mundum rectore moveri
natura volvente vices et lucis et anni,
atque ideo intrepidi quaecumque altaria tangunt.
est alius metuens ne crimen poena sequatur, 90
hic putat esse deos et peierat, atque ita secum:
'decernat quodcumque volet de corpore nostro
Isis et irato feriat mea lumina sistro,
dummodo vel caecus teneam quos abnego nummos.
et phthisis et vomicae putres et dimidium crus 95
sunt tanti. pauper locupletem optare podagram
nec dubitet Ladas, si non eget Anticyra nec
Archigene; quid enim velocis gloria plantae
praestat et esuriens Pisaeae ramus olivae?
ut sit magna, tamen certe lenta ira deorum est; 100
si curant igitur cunctos punire nocentes,
quando ad me venient? sed et exorabile numen

86 in om. P: add. P² sunt qui in f. iam casibus ω 95 thisis
PATV: chisis P² 97 ne dubitet OV5

fortasse experiar, solet his ignoscere. multi
 committunt eadem diverso crimina fato :
 ille crucem sceleris pretium tulit, hic diadema.' 105
 sic animum dirae trepidum formidine culpae
 confirmat, tunc te sacra ad delubra vocantem
 praecedit, trahere immo ultro ac vexare paratus.
 nam cum magna malae superest audacia causae,
 creditur a multis fiducia. mimum agit ille, 110
 urbani qualem fugitivus scurra Catulli :
 tu miser exclamas, ut Stentora vincere possis,
 vel potius quantum Gradivus Homericus 'audis,
 Iuppiter, haec nec labra moves, cum mittere vocem
 debueris vel marmoreus vel aeneus? aut cur 115
 in carbone tuo charta pia tura soluta
 ponimus et sectum vituli iecur albaque porci
 omenta? ut video, nullum discrimen habendum est
 effigies inter vestras statuamque Vagelli.'
 accipe quae contra valeat solacia ferre 120
 et qui nec cynicos nec stoica dogmata legit
 a cynicis tunica distantia, non Epicurum
 suspicit exigui laetum plantaribus horti.
 curentur dubii medicis maioribus aegri :
 tu venam vel discipulo committe Philippi. 125
 si nullum in terris tam detestabile factum
 ostendis, taceo, nec pugnis caedere pectus
 te veto nec plana faciem contundere palma,
 quandoquidem accepto claudenda est ianua damno,
 et maiore domus gemitu, maiore tumultu 130
 planguntur nummi quam funera; nemo dolorem
 fingit in hoc casu, vestem diducere summam
 contentus, vexare oculos umore coacto :
 ploratur lacrimis amissa pecunia veris.

107 confirmant P_{ω} : corr. ζ : confirmans Hermann 125 ueniam
Pi erasa 131 dolores P^2_{ω}

IVVENALIS

sed si cuncta vides simili fora plena querella, 135
 si decies lectis diversa parte tabellis
 vana supervacui dicunt chirographa ligni,
 arguit ipsorum quos littera gemmaque princeps
 sardonichum, oculis quae custoditur eburnis,
 ten (o delicias) extra communia censes 140
 ponendum, quia tu gallinae filius albae,
 nos viles pulli nati infelicibus ovis?
 rem pateris modicam et mediocri bile ferendam,
 si flectas oculos maiora ad crimina. confer
 conductum latronem, incendia sulphure coepta 145
 atque dolo, primos cum ianua colligit ignes;
 confer et hos, veteris qui tollunt grandia templi
 pocula adorandae robiginis et populorum
 dona vel antiquo positas a rege coronas;
 haec ibi si non sunt, minor exstat sacrilegus qui 150
 radat inaurati femur Herculis et faciem ipsam
 Neptuni, qui bratteolam de Castore ducat;
 an dubitet solitus totum conflare Tonantem?
 confer et artifices mercatoremque veneni
 et deducendum corio bovis in mare, cum quo 155
 clauditur adversis innoxia simia fatis.
 haec quota pars scelerum, quae custos Gallicus urbis
 usque a lucifero donec lux occidat audit?
 humani generis mores tibi nosse volenti
 sufficit una domus; paucos consume dies et 160
 dicere te miserum, postquam illinc veneris, aude.
 quis tumidum guttur miratur in Alpibus aut quis
 in Meroe crasso maiorem infante mamillam?
 caerula quis stupuit Germani lumina, flavam
 caesariem et madido torquentem cornua cirro? 165

139 post 140 posuit P, ordinem correxit P² sardonichus ω 140
 teno delicias P: te nunc delicias ω 142 pulli PA: populus ω
 153 solitumst Munro cum flare P 164 qui P: corr. P²

nempe quod haec illis natura est omnibus una.
 ad subitas Thracum volucres nubemque sonoram
 Pygmaeus parvis currit bellator in armis,
 mox inpar hosti raptusque per aera curvis
 unguibus a saeva fertur grue. si videas hoc 170
 gentibus in nostris, risu quatiare; sed illic,
 quamquam eadem adsidue spectentur proelia, ridet
 nemo, ubi tota cohors pede non est altior uno.

‘nullane peiuri capitis fraudisque nefandae
 poena erit?’ abreptum crede hunc graviore catena 175
 protinus et nostro (quid plus velit ira?) necari
 arbitrio: manet illa tamen iactura nec umquam
 depositum tibi sospes erit, sed corpore trunco
 invidiosa dabit minimus solacia sanguis.

‘at vindicta bonum vita iucundius ipsa.’ 180

nempe hoc indocti, quorum praecordia nullis
 interdum aut levibus videas flagrantia causis,
 quantulumcumque adeo est occasio sufficit irae:
 Chrysippus non dicet idem nec mite Thaletis
 ingenium dulcique senex vicinus Hymetto, 185

qui partem acceptae saeva inter vincla cicutae
 accusatori nollet dare. plurima felix
 paulatim vitia atque errores exuit omnes,
 prima docet rectum sapientia. quippe minuti
 semper et infirmi est animi exiguique voluptas 190
 ultio. continuo sic collige, quod vindicta

nemo magis gaudet quam femina. cur tamen hos tu
 evasisse putes, quos diri conscia facti
 mens habet attonitos et surdo verbere caedit
 occultum quatiente animo tortore flagellum? 195
 poena autem vehemens ac multo saevior illis

168 puruis *P* 174 peiuri *ex peiori P* 175 affectum *P²T⁵*
 176 qui *P* 178 si *Weidner* 179 minius *conieci*: missus *Wake-*
field: nummis *Ferard* 180 bonum est *P²* 189 docens *ω*:
 doces *O²* quod *coniecit Buecheler* 190 et *om. P*

IVVENALIS

quas et Caedicius gravis invenit et Rhadamanthus,
 nocte dieque suum gestare in pectore testem.
 Spartano cuidam respondit Pythia vates
 haut inpunitum quondam fore quod dubitaret 200
 depositum retinere et fraudem iure tueri
 iurando. quaerebat enim quae numinis esset
 mens et an hoc illi facinus suaderet Apollo.
 reddidit ergo metu, non moribus, et tamen omnem
 vocem adyti dignam templo veramque probavit 205
 extinctus tota pariter cum prole domoque
 et quamvis longa deductis gente propinquis.
 has patitur poenas peccandi sola voluntas.
 nam scelus intra se tacitum qui cogitat ullum,
 facti crimen habet. cedo si conata peregit. 210
 perpetua anxietas nec mensae tempore cessat
 faucibus ut morbo siccis interque molares
 difficili crescente cibo, sed vina misellus
 expuit, Albani veteris pretiosa senectus
 displicet; ostendas melius, densissima ruga 215
 cogitur in frontem velut acri ducta Falerno.
 nocte brevem si forte indulsit cura soporem
 et toto versata toro iam membra quiescunt,
 continuo templum et violati numinis aras
 et quod praecipuis mentem sudoribus urguet, 220
 te videt in somnis; tua sacra et maior imago
 humana turbat pavidum cogitque fateri.
 hi sunt qui trepidant et ad omnia fulgura pallent,
 cum tonat, exanimis primo quoque murmure caeli,
 non quasi fortuitus nec ventorum rabie sed 225
 iratus cadat in terras et iudicet ignis.
 illa nihil nocuit, cura graviore timetur

205 probabit *P*: corr. *P*²
Weidner uoluptas *POT* 5
 uina] Setina *Herel et Withof*
 uindicet 5

208 saeua *PAO* 5: scaeua 5: laeua
 212 et *P*²*OT* 5 213 sed
 226 terra sed *P*: corr. *P*²

proxima tempestas velut hoc dilata sereno.
 praeterea lateris vigili cum febre dolorem
 si coepere pati, missum ad sua corpora morbum 230
 infesto credunt a numine, saxa deorum
 haec et tela putant. pecudem spondere sacello
 balantem et Laribus cristam promittere galli
 non audent; quid enim sperare nocentibus aegris
 concessum? vel quae non dignior hostia vita? 235
 mobilis et varia est ferme natura malorum:
 cum scelus admittunt, superest constantia; quod fas
 atque nefas, tandem incipiunt sentire peractis
 criminibus. tamen ad mores natura recurrit
 damnatos fixa et mutari nescia. nam quis 240
 peccandi finem posuit sibi? quando recepit
 eiectum semel attrita de fronte ruborem?
 quisnam hominum est quem tu contentum videris uno
 flagitio? dabit in laqueum vestigia noster
 perfidus et nigri patietur carceris uncum 245
 aut maris Aegaei rupem scopulosque frequentes
 exulibus magnis. poena gaudebis amara
 nominis invisi tandemque fatebere laetus
 nec surdum nec Teresian quemquam esse deorum.

XIV

PLVRIMA sunt, Fuscine, et fama digna sinistra
 et nitidis maculam haesuram figentia rebus,
 quae monstrant ipsi pueris traduntque parentes.
 si damnosa senem iuvat alea, ludit et heres
 bullatus parvoque eadem movet arma fritillo. 5

237 quid fas V5

XIV de institutionibus P I post hunc uersum ima pg. add. m.

s. eo

s. sunt

fama

antiqua in P et quod maiorum uitia sequiturque minores, eadem sine
 glossis supra scriptis OTω: ex summario aliquo memoriali uidentur
 interpolata 2 haesuram PT5] aesuram O: ac rugam ω

IVVENALIS

nec melius de se cuiquam sperare propinquo
 concedet iuvenis, qui radere tubera terrae,
 boletum condire et eodem iure natantis
 mergere ficedulas didicit nebulone parente
 et cana monstrante gula; cum septimū annus 10
 transierit puerum, nondum omni dente renato,
 barbato licet admoveas mille inde magistros,
 hinc totidem, cupiet lauto cenare paratu
 semper et a magna non degenerare culina.
 mitem animum et mores modicis erroribus aequos 15
 praecipit atque animas servorum et corpora nostra
 materia constare putat paribusque elementis,
 an saevire docet Rutilus qui gaudet acerbo
 plagarum strepitu et nullam Sirena flagellis
 comparat, Antiphates trepidi laris ac Polyphemus, 20
 tunc felix quotiens aliquis tortore vocato
 uritur ardenti duo propter lintea ferro?
 quid suadet iuveni laetus stridore catenae,
 quem mire adficiunt inscripta, ergastula, carcer?
 rusticus expectas ut non sit adultera Larga 25
 filia, quae numquam maternos dicere moechos
 tam cito nec tanto poterit contexere cursu,
 ut non terdecies respiret? conscia matri
 virgo fuit, ceras nunc hac dictante pusillas
 implet et ad moechum dat eisdem ferre cinaedis. 30
 sic natura iubet: velocius et citius nos
 corrumpunt vitiorum exempla domestica, magnis
 cum subeunt animos auctoribus. unus et alter
 forsitan haec spernant iuvenes, quibus arte benigna
 et meliore luto finxit praecordia Titan, 35
 sed reliquos fugienda patrum vestigia ducunt

9 ficellas *Lachmann* 11 puero *P²ω* 13 cupient *P² erasa* n
 16 utque et 17 putet *Buecheler* 24 adliciunt *Postgate* scripta *P*:
corr. P²: inscripti H. Richards, distinguunt alii inscripta ergastula,
 carcer rusticus? 30 moechos *P²ω* 33 subeant *ω*

et monstrata diu veteris trahit orbita culpae.
 abstineas igitur damnandis. huius enim vel
 una potens ratio est, ne crimina nostra sequantur
 ex nobis geniti, quoniam dociles imitandis 40
 turpibus ac pravis omnes sumus, et Catilinam
 quocumque in populo videas quocumque sub axe,
 sed nec Brutus erit Bruti nec avunculus usquam.
 nil dictu foedum visuque haec limina tangat,
 intra quae pater est; procul, a procul inde puellae 45
 lenonum et cantus pernoctantis parasiti.
 maxima debetur puero reverentia, siquid
 turpe paras, nec tu pueri contempseris annos,
 sed peccaturo obstat tibi filius infans.
 nam siquid dignum censoris fecerit ira 50
 quandoque et similem tibi se non corpore tantum
 nec vultu dederit, morum quoque filius et qui
 omnia deterius tua per vestigia peccet,
 corripies nimirum et castigabis acerbo
 clamore ac post haec tabulas mutare parabis. 55
 unde tibi frontem libertatemque parentis,
 cum facias peiora senex vacuumque cerebro
 iam pridem caput hoc ventosa cucurbita quaerat?
 hospite venturo cessabit nemo tuorum.
 'verre pavimentum, nitidas ostende columnas, 60
 arida cum tota descendat aranea tela;
 hic leve argentum, vasa aspera tergeat alter'
 vox domini furit instantis virgamque tenentis.
 ergo miser trepidas, ne stercore foeda canino
 atria displiceant oculis venientis amici, 65
 ne perfusa luto sit porticus, et tamen uno

38 damnandis huius enim *PO*: damnis (damni *T*) huiusce etenim
P²ω 39 nec *P* *erasa* c 43 umquam *PΣV* 45 puer *AT²ω*
 a *Cramer*: ac *POT* 5: hac 5 48 ne 5 49 abstet *P²*:
 obsistat *ω*: obsistet *T* 51 quandoquidem *P²ω* 52 et cum *P²ω*
 55 ac ex hac *P*: aut *P²T* 5 62 lauet *ω* 63 fremit 5: fremat
OT 5 66 nec *OT*

IVVENALIS

semodio scobis haec emendat servulus unus :
 illud non agitas, ut sanctam filius omni
 aspiciat sine labe domum vitioque carentem ?
 gratum est quod patriae civem populoque dedisti, 70
 si facis ut patria sit idoneus, utilis agris,
 utilis et bellorum et pacis rebus agendis.
 plurimum enim intererit quibus artibus et quibus hunc tu
 moribus instituas. serpente ciconia pullos
 nutrit et inventa per devia rura lacerta : 75
 illi eadem sumptis quaerunt animalia pinnis.
 vultur iumento et canibus crucibusque relictis
 ad fetus properat partemque cadaveris adfert :
 hic est ergo cibus magni quoque vulturis et se
 pascentis, propria cum iam facit arbore nidos. 80
 sed leporem aut capream famulae Iovis et generosae
 in saltu venantur aves, hinc praeda cubili
 ponitur : inde autem cum se matura levavit
 progenies, stimulante fame festinat ad illam
 quam primum praedam rupto gustaverat ovo. 85
 aedificator erat Cretonius et modo curvo
 litore Caietae, summa nunc Tiburis arce,
 nunc Praenestinis in montibus alta parabat
 culmina villarum Graecis longeque petitis
 marmoribus vincens Fortunae atque Herculis aedem, 90
 ut spado vincebat Capitolia nostra Posides.
 dum sic ergo habitat Cretonius, imminuit rem,
 fregit opes, nec parva tamen mensura relictae
 partis erat. totam hanc turbavit filius amens,
 dum meliore novas attollit marmore villas. 95
 quidam sortiti metuentem sabbata patrem
 nil praeter nubes et caeli numen adorant,

71 patria *PΣ* : patriae *ω* 82 tunc *ω* 83 leuauit *T*
Priscianus G. L. K. ii. 243 : leuaret *P* : leuabit *P^ω* : levarit *ς* 85
 gustauerit *ΟΙς* 86 cetronius *P^ω* 88 pararat *P* : *corr. P²*
 92 cetonius *P* : cetronius *ω*

nec distare putant humana carne suillam
 qua pater abstinuit, mox et praeputia ponunt;
 Romanas autem soliti contemnere leges 100
 Iudaicum ediscunt et servant ac metuunt ius,
 tradidit arcano quodcumque volumine Moyses,
 non monstrare vias eadem nisi sacra colenti,
 quaesitum ad fontem solos deducere verpos.
 sed pater in causa, cui septima quaeque fuit lux 105
 ignava et partem vitae non attigit ullam.

sponte tamen iuvenes imitantur cetera, solam
 inviti quoque avaritiam exercere iubentur.
 fallit enim vitium specie virtutis et umbra,
 cum sit triste habitu vultuque et veste severum, 110
 nec dubie tamquam frugi laudetur avarus,
 tamquam parcus homo et rerum tutela suarum
 certa magis quam si fortunas servet easdem
 Hesperidum serpens aut Ponticus. adde quod hunc, de
 quo loquor, egregium populus putat adquirendi 115
 artificem; quippe his crescunt patrimonia fabris,
 sed crescunt quocumque modo, maioraque fiunt
 incude adsidua semperque ardente camino.
 et pater ergo animi felices credit avaros;
 qui miratur opes, qui nulla exempla beati 120
 pauperis esse putat, iuvenes hortatur ut illa
 ire via pergant et eidem incumbere sectae.
 sunt quaedam vitiorum elementa, his protinus illos
 inuit et cogit minimas ediscere sordes;
 mox adquirendi docet insatiabile votum. 125
 servorum ventres modio castigat iniquo

111 laudatur $P^2\omega$ 112 cautela T^5 113 fortunas ω :
 fortunas eruet P *erasa* s: fortuna reseruet P^2 115 adque (atque)
 uerendi $P^2\omega$: atque uerendum ζ 119 felices P : sed e in ras.
 et i supra scripsit P^2 : felices ζ *Priscianus G. L. K. iii. 316*: felices T^5
 120 mirantur $P^2\omega$ hi nulla $P^2\omega$ 121 putant $P^2\omega$ hortantur
 O^5 illam $P^2\omega$ *Priscianus G. L. K. ii. 304* 122 uiam $P^2\omega$
Priscianus peragant P , cf. *Pers. v. 150* 123 illis P : corr. P^2

ipse quoque esuriens, neque enim omnia sustinet umquam
 mucida caerulei panis consumere frusta,
 hesternum solitus medio servare minutal
 septembri nec non differre in tempora cenae 130
 alterius conchem aestivam cum parte lacerti
 signatam vel dimidio putrique siluro,
 filaque sectivi numerata includere porri;
 invitatus ad haec aliquis de ponte negabit.
 sed quo divitias haec per tormenta coactas, 135
 cum furor haut dubius, cum sit manifesta phrenesis,
 ut locuples moriaris, egentis vivere fato?
 interea pleno cum turget sacculus ore,
 crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crevit,
 et minus hanc optat qui non habet. ergo paratur 140
 altera villa tibi; cum rus non sufficit unum,
 et proferre libet fines maiorque videtur
 et melior vicina seges, mercaris et hanc et
 arbusta et densa montem qui canet oliva.
 quorum si pretio dominus non vincitur ullo, 145
 nocte boves macri lassoque famelica collo
 iumenta ad virides huius mittentur aristas,
 nec prius inde domum quam tota novalia saevos
 in ventres abeant, ut credas falcibus actum.
 dicere vix possis quam multi talia plorent 150
 et quot venales iniuria fecerit agros.
 sed qui sermones, quam foede bucina famae!
 'quid nocet haec?' inquit 'tunicam mihi malo lupini
 quam si me toto laudet vicinia pago
 exigui ruris paucissima farra secantem.' 155
 scilicet et morbis et debilitate carebis,
 et luctum et curam effugies, et tempora vitae

131 concham aestiui (aestiue O) $P^2\omega$ lacernae O 134 negavit P
 137 egenti $P^2\zeta$ 139 crevit P sub ras. T^5 : crescit $P^2OT^2\omega$ 141
 distinxi Class. Rev. ix. 348 147 mitentur P: mittuntur ω 149 abeant
 ζ : habeant $P\omega$ 152 foede P: foedae ω : possis foeda est 153 hoc $P^2\omega$

longa tibi posthac fato meliore dabuntur,
 si tantum culti solus possederis agri,
 quantum sub Tatio populus Romanus arabat. 160
 mox etiam fractis aetate ac Punica passis
 proelia vel Pyrrhum inmanem gladiosque Molossos
 tandem pro multis vix iugera bina dabantur
 vulneribus, merces haec sanguinis atque laboris
 nulli visa umquam meritis minor aut ingratae 165
 curta fides patriae. saturabat glaebula talis
 patrem ipsum turbamque casae, qua feta iacebat
 uxor et infantes ludebant quattuor, unus
 vernula, tres domini, sed magnis fratribus horum
 a scrobe vel sulco redeuntibus altera cena 170
 amplior et grandes fumabant pultibus ollae.
 nunc modus hic agri nostro non sufficit horto.
 inde fere scelerum causae, nec plura venena
 miscuit aut ferro grassatur saepius ullum
 humanae mentis vitium quam saeva cupido 175
 inmodici census. nam dives qui fieri vult,
 et cito vult fieri; sed quae reverentia legum,
 quis metus aut pudor est umquam properantis avari?
 'vivite contenti casulis et collibus istis,
 o pueri' Marsus dicebat et Hernicus olim 180
 Vestinusque senex 'panem quaeramus aratro,
 qui satis est mensis; laudant hoc numina ruris,
 quorum ope et auxilio gratae post munus aristae
 contingunt homini veteris fastidia quercus.
 nil vetitum fecisse volet quem non pudet alto 185
 per glaciem perone tegi, qui summovet euros
 pellibus inversis: peregrina ignotaque nobis
 ad scelus atque nefas, quaecumque est, purpura ducit.'
 haec illi veteres praecepta minoribus, at nunc

158 post haec $P^2\omega$ 164 haec] ea ω 165 nulli V : nullis $P\omega$
 aut POV^5 : haut P^2 : haud ω 176 indomiti $P^2\omega$ 184 homines
m. rec. in P⁵

post finem autumni media de nocte supinum 190
 clamosus iuvenem pater excitat: 'accipe ceras,
 scribe, puer, vigila, causas age, perlege rubras
 maiorum leges, aut vitem posce libello,
 sed caput intactum buxo naresque pilosas
 adnotet et grandes miretur Laelius alas; 195
 dirue Maurorum attegias, castella Brigantum,
 ut locupletem aquilam tibi sexagesimus annus
 adferat. aut longos castrorum ferre labores
 si piget et trepidum solvunt tibi cornua ventrem
 cum lituis audita, pares quod vendere possis 200
 pluris dimidio, nec te fastidia mercis
 ullius subeant ablegandae Tiberim ultra,
 neu credas ponendum aliquid discriminis inter
 unguenta et corium; lucri bonus est odor ex re
 qualibet. illa tuo sententia semper in ore 205
 versetur dis atque ipso Iove digna poeta:
 "unde habeas quaerit nemo, sed oportet habere."
 hoc monstrant vetulae pueris repentibus assae,
 hoc discunt omnes ante alpha et beta puellae.'
 talibus instantem monitis quemcumque parentem 210
 sic possem adfari: 'dic, o vanissime, quis te
 festinare iubet? meliorem praesto magistro
 discipulum. securus abi: vinceris ut Aiax
 praeteriit Telamonem, ut Pelea vicit Achilles.
 parcendum est teneris; nondum implevere medullas 215
 maturae mala nequitiae. cum pectere barbam
 coeperit et longae mucronem admittere cultri,
 falsus erit testis, vendet periuria summa
 exigua et Cereris tangens aramque pedemque.

192 uigil accusas P^2 *postea deleta* 199 trepido $P^2\omega$ 203 nec ζ
 206 poetae ω 208 reppentibus PT : poscentibus $P^2O\omega$: reptan-
 tibus $Duff$ assem ζ 211 possem *ut uidetur* P : possum $P^2\omega$:
 possim $O\zeta$ 216 maturae ζ : naturae $P\omega$ nequitiaesq̃ P : st del.
 P^2 217 longue A : longe P : longi ω

elatam iam crede nurum, si limina vestra 220
 mortifera cum dote subit. quibus illa premetur
 per somnum digitis! nam quae terraque marique
 adquirenda putas, brevior via conferet illi;
 nullus enim magni sceleris labor. "haec ego numquam
 mandavi" dices olim "nec talia suasi." 225
 mentis causa malae tamen est et origo penes te.
 nam quisquis magni census praecepit amorem,
 et laevo monitu pueros producit avaros,
 et qui per fraudes patrimonia conduplicavit,
 dat libertatem et totas effundit habenas 230
 curriculo, quem si revoces, subsistere nescit
 et te contempto rapitur metisque relictis.
 nemo satis credit tantum delinquere quantum
 permittas; adeo indulgent sibi latius ipsi.
 cum dicis iuveni stultum, qui donet amico, 235
 qui paupertatem levet attollatque propinqui,
 et spoliare doces et circumscribere et omni
 crimine divitias adquirere, quarum amor in te
 quantus erat patriae Deciorum in pectore, quantum
 dilexit Thebas, si Graecia vera, Menoeceus, 240
 in quorum sulcis legiones dentibus anguis
 cum clipeis nascuntur et horrida bella capessunt
 continuo, tamquam et tubicen surrexerit una.
 ergo ignem cuius scintillas ipse dedisti,
 flagrantem late et rapientem cuncta videbis. 245
 nec tibi parcetur misero, trepidumque magistrum
 in cavea magno fremitu leo tollet alumnus.
 nota mathematicis genesis tua, sed grave tardas
 expectare colus; morieris stamine nondum
 abrupto. iam nunc obstas et vota moraris, 250

229 om. OT⁵ post 230 supplet T² in ing. conduplicavit conieci, cf.
 ad 83: conduplicari P^ω: conduplicare ⁵ 240 ueraque moenoeus P
 supra scr. moeniceus: P² item meneceus mg. m. rec. 247 caueam
 P²OT⁵

IVVENALIS

iam torquet iuvenem longa et cervina senectus.
 ocius Archigenen quaere atque eme quod Mithridates
 composuit; si vis aliam decerpere ficum
 atque alias tractare rosas, medicamen habendum est,
 sorbere ante cibum quod debeat et pater et rex.' 255
 monstro voluptatem egregiam, cui nulla theatra,
 nulla aequare queas praetoris pulpita lauti,
 si spectes quanto capitis discrimine constant
 incrementa domus, aerata multus in arca
 fiscus et ad vigilem ponendi Castora nummi, 260
 ex quo Mars Vltor galeam quoque perdidit et res
 non potuit servare suas. ergo omnia Florae
 et Cereris licet et Cybeles aulaea relinquo;
 tanto maiores humana negotia ludi.
 an magis oblectant animum iactata petauro 265
 corpora quique solet rectum descendere funem,
 quam tu, Corycia semper qui puppe moraris
 atque habitas coro semper tollendus et austro,
 perditus ac vilis sacci mercator olentis,
 qui gaudes pingue antiquae de litore Cretae 270
 passum et municipales Iovis advexisse lagonas?
 hic tamen ancipiti figens vestigia planta
 victum illa mercede parat, brumamque famemque
 illa reste cavet: tu propter mille talenta
 et centum villas temerarius. aspice portus 275
 et plenum magnis trabibus mare: plus hominum est iam
 in pelago. veniet classis, quocumque vocarit
 spes lucri, nec Carpathium Gaetulaque tantum
 aequora transiliet, sed longe Calpe relictā
 audiet Herculeo stridentem gurgite solem. 280
 grande operae pretium est, ut tenso folle reverti
 inde domum possis tumidaque superbus aluta,

252 archigenem *PΣ* 255 et (*supra scr.* uel aut *P*²) . . . || et *P*:
 aut . . . aut *ω* 269 ac uilis *PV*: a siculis *ω* 270 pingui *P*²*O*⁷
 277 uocarit *om.* *P*: *add.* *P*²: uocarint *A fortasse recte*

Oceani monstra et iuvenes vidisse marinos.
 non unus mentes agitat furor. ille sororis
 in manibus vultu Eumenidum terretur et igni, 285
 hic bove percusso mugire Agamemnona credit
 aut Ithacum: parcat tunicis licet atque lacernis,
 curatoris eget qui navem mercibus implet
 ad summum latus et tabula distinguitur unda,
 cum sit causa mali tanti et discriminis huius 290
 concisum argentum in titulos faciesque minutas.
 occurrunt nubes et fulgura: 'solvite funem'
 frumenti dominus clamat piperisve coempti
 'nil color hic caeli, nil fascia nigra minatur;
 aestivum tonat.' infelix hac forsitan ipsa 295
 nocte cadet fractis trabibus fluctuque premetur
 obrutus et zonam laeva morsuque tenebit.
 sed cuius votis modo non suffecerat aurum
 quod Tagus et rutila volvit Pactolus harena,
 frigida sufficient velantis inguina panni 300
 exiguusque cibus, mersa rate naufragus assem
 dum rogat et picta se tempestate tuetur.

tantis parta malis cura maiore metuque
 servantur. misera est magni custodia census.
 dispositis praedives amis vigilare cohortem 305
 servorum noctu Licinus iubet, attonitus pro
 electro signisque suis Phrygiaque columna
 atque ebore et lata testudine. dolia nudi
 non ardent cynici; si fregeris, altera fiet
 cras domus, atque eadem plumbo commissa manebit. 310
 sensit Alexander, testa cum vidit in illa
 magnum habitatorem, quanto felicior hic qui

285 torretur P^2 (*mutatum postea in ter-*) O 287 lacertis $P^2 A^5$
 289 u||da P : unda $P^2 A O \zeta$: una ζ : uda $T \zeta$ 293 piperisque $O \zeta$
 295 ac $P \zeta$: at $T \zeta$: an O 296 cadit PA 305 prodiues P :
 corr. P^2 307 elec|| P : electro $P^2 \omega$: electris Buecheler, nescio an
 recte 310 adque P : aut ζ

IVVENALIS

nil cuperet quam qui totum sibi posceret orbem,
 passurus gestis aequanda pericula rebus.
 nullum numen habes si sit prudentia, nos te, 315
 nos facimus, Fortuna, deam. mensura tamen quae
 sufficiat census, siquis me consulat, edam :
 in quantum sitis atque fames et frigora poscunt,
 quantum, Epicure, tibi parvis suffecit in hortis,
 quantum Socratici ceperunt ante penates ; 320
 numquam aliud natura, aliud sapientia dicit.
 acribus exemplis videor te cludere? misce
 ergo aliquid nostris de moribus, effice summam
 bis septem ordinibus quam lex dignatur Othonis.
 haec quoque si rugam trahit extenditque labellum, 325
 sume duos equites, fac tertia quadringenta.
 si nondum inplevi gremium, si panditur ultra,
 nec Croesi fortuna umquam nec Persica regna
 sufficient animo nec divitiae Narcissi,
 indulsit Caesar cui Claudius omnia, cuius 330
 paruit imperiis uxorem occidere iussus.

XV

Qvis nescit, Volusi Bithynice, qualia demens
 Aegyptos portenta colat? crocodilon adorat
 pars haec, illa pavet saturam serpentibus ibin.
 effigies sacri nitet aurea cercopitheci,
 dimidio magicae resonant ubi Memnone chordae 5
 atque vetus Thebe centum iacet obruta portis.
 illic aeluros, hic piscem fluminis, illic
 oppida tota canem venerantur, nemo Dianam.

328 crysi P

XV de religionibus aegypti P *sat. xvi ante xv ponunt T⁵*
Ambr. R. Ven. 12. 13, Ven. 456 1 bolusi P: uolsi P² 5 'qui-
 dam dimidium legunt' schol. Bobiense memnonie P *erasa* i: mem-
 nona Bob. 7 illic aeluros Brodaeus: illicelu|| V: illicaeruleos P:
 illic caeruleos ω: in fine illi P c add. P²

porrum et caepe nefas violare et frangere morsu;
 o sanctas gentes quibus haec nascuntur in hortis 10
 numina! lanatis animalibus abstinet omnis
 mensa, nefas illic fetum iugulare capellae:
 carnibus humanis vesci licet. attonito cum
 tale super cenam facinus narraret Vlixes
 Alcinoο, bilem aut risum fortasse quibusdam 15
 moverat ut mendax aretalogus. 'in mare nemo
 hunc abicit saeva dignum veraque Charybdi,
 fingentem inmanes Laestrygonas atque Cyclopas?
 nam citius Scyllam vel concurrentia saxa
 Cyaneis plenos et tempestatibus utres 20
 crediderim aut tenui percussum verberare Circes
 et cum remigibus grunnisse Elpenora porcis.
 tam vacui capitis populum Phaeaca putavit?'
 sic aliquis merito nondum ebrius et minimum qui
 de Corcyraea tēmetum duxerat urna; 25
 solus enim haec Ithacus nullo sub teste canebat.
 nos miranda quidem, sed nuper consule Iunco
 gesta super calidae referemus moenia Copti,
 nos vulgi scelus et cunctis graviora coturnis;
 nam scelus, a Pyrrha quamquam omnia syrmata volvas, 30
 nullus aput tragicos populus facit. accipe nostro
 dira quod exemplum feritas produxerit aevo.

inter finitimos vetus atque antiqua simultas,
 immortale odium et numquam sanabile vulnus
 ardet adhuc Ombos et Tentyra. summus utrimque 35
 inde furor vulgo, quod numina vicinorum
 odit uterque locus, cum solos credat habendos
 esse deos quos ipse colit. sed tempore festo

16 et *Bob.* 18 et ciclopas *O5 Bob.* 20 Cyaneas *ω*: Cyaneas
codex Stephani 22 aut *P2O5* 25 deduxerat *Bob.* *ω* 26 hic *P*
 27 iunco *A Bob. Veneti quattuor* (12. 13: 12. 14: 12. 156: 12. 157)
5: iunpo *P*: *mutauit in iunco P2*: uino *O*: iunio *ω* 35 combos
P2ω: umbos *Bob.*: compos *O*: coptos *Pauw* tentura *Bob.*
 36 uolgo *PV*

IVVENALIS

alterius populi rapienda occasio cunctis
 visa inimicorum primoribus ac ducibus, ne 40
 laetum hilaremque diem, ne magnae gaudia cenae
 sentirent positis ad templa et compita mensis
 pervigilique toro, quem nocte ac luce iacentem
 septimus interdum sol invenit. horrida sane
 Aegyptos, sed luxuria, quantum ipse notavi, 45
 barbara famoso non cedit turba Canopo.
 adde quod et facilis victoria de madidis et
 blaisis atque mero titubantibus. inde virorum
 saltatus nigro tibicine, qualiacumque
 unguenta et flores multaeque in fronte coronae: 50
 hinc ieiunum odium. sed iurgia prima sonare
 incipiunt animis ardentibus, haec tuba rixae.
 dein clamore pari concurritur, et vice teli
 saevit nuda manus. paucae sine vulnere malae,
 vix cuiquam aut nulli toto certamine nasus 55
 integer. aspiceres iam cuncta per agmina vultus
 dimidios, alias facies et hiantia ruptis
 ossa genis, plenos oculorum sanguine pugnos.
 ludere se credunt ipsi tamen et puerilis
 exercere acies, quod nulla cadavera calcent. 60
 et sane quo tot rixantis milia turbae,
 si vivunt omnes? ergo acrior impetus, et iam
 saxa inclinatis per humum quaesita lacertis
 incipiunt torquere, domestica seditioni
 tela, nec hunc lapidem qualis et Turnus et Aiax, 65
 vel quo Tydides percussit pondere coxam
 Aeneae, sed quem valeant emittere dextrae
 illis dissimiles et nostro tempore natae.
 nam genus hoc vivo iam decrescebat Homero,

39 cultis P^2 44 interea P^2O (corr. O^2) T^25 46 turba]
 ripa P^2O5 55 toto] ceco P^2 6x quod $P^2\omega$ militat
 urbe P : corr. P^2 64 seditioni *Valesius*: seditione $P\omega$
 65 qualis et P : quali se $P^2\omega$: qualem uel O in ras.

terra malos homines nunc educat atque pusillos; 70
 ergo deus quicumque aspexit, ridet et odit.
 a deverticulo repetatur fabula. postquam
 subsidiis aucti, pars altera promere ferrum
 audet et infestis pugnam instaurare sagittis.
 terga fugae celeri praestant instantibus Ombis 75
 qui vicina colunt umbrosae Tentyra palmae.
 labitur hic quidam nimia formidine cursum
 praecipitans capiturque. ast illum in plurima sectum
 frustra et particulas, ut multis mortuus unus
 sufficeret, totum corrosis ossibus edit 80
 victrix turba, nec ardenti decoxit aeno
 aut veribus, longum usque adeo tardumque putavit
 expectare focos, contenta cadavere crudo.
 hic gaudere libet quod non violaverit ignem,
 quem summa caeli raptum de parte Prometheus 85
 donavit terris; elemento gratulor et te
 exultare reor. sed qui mordere cadaver
 sustinuit, nil umquam hac carne libentius edit;
 nam scelere in tanto ne quaeras et dubites an
 prima voluptatem gula senserit, ultimus autem 90
 qui stetit, absumpto iam toto corpore ductis
 per terram digitis aliquid de sanguine gustat.
 Vascones, haec fama est, alimentis talibus olim
 produxere animas. sed res diversa, sed illic
 fortunae invidia est bellorumque ultima, casus 95
 extremi, longae dira obsidionis egestas.
 huius enim, quod nunc agitur, miserabile debet
 exemplum esse cibi, sicut modo dicta mihi gens

75 fugae *PO Ven.* 156, 157, 193 5: fuga ω : fuga sceleri *P*²
 praestant instantibus ombis *O*: praestant *ceteris erasis*, sed in fine
elucante littera s P: praestant instantibus omnes (orbes *Leid.* 82) *Vrb.*
 661. *Palatin.* 1701. *Leid.* 82: praestantibus omnibus instans (*P*¹ *Ambr.*
R. Ven. 163 5) aut instant ω 77 hinc *PO cf.* iii. 21 85 pro-
 methea *P*: corr. *P*² 93 haec *POV* 5: ut *P*² ω elementis *P*: corr.
*P*² olim *POTV*: usi *P*² ω 98 sententiam expedii *Class. Rev.* xii. 441

IVVENALIS

post omnis herbas, post cuncta animalia, quidquid
 cogeat vacui ventris furor, hostibus ipsis 100
 pallorem ac maciem et tenuis miserantibus artus,
 membra aliena fame lacerabant, esse parati
 et sua. quisnam hominum veniam dare quisve deorum
 urbibus abnueret dira atque inmania passis
 et quibus illorum poterant ignoscere manes, 105
 quorum corporibus vescebantur? melius nos
 Zenonis praecepta monent, nec enim omnia quidam
 pro vita facienda putant, sed Cantaber unde
 stoicus antiqui praesertim aetate Metelli?
 nunc totus Graias nostrasque habet orbis Athenas, 110
 Gallia causidicos docuit facunda Britannos,
 de conducendo loquitur iam rhetore Thyle.
 nobilis ille tamen populus, quem diximus, et par
 virtute atque fide sed maior clade Zacynthos
 tale quid excusat: Maeotide saevior ara 115
 Aegyptos. quippe illa nefandi Taurica sacri
 inventrix homines (ut iam quae carmina tradunt
 digna fide credas) tantum immolat, ulterius nil
 aut gravius cultro timet hostia. quis modo casus
 inpulit hos? quae tanta fames infestaque vallo 120
 arma coegerunt tam detestabile monstrum
 audere? anne aliam terra Memphitide sicca
 invidiam facerent nolenti surgere Nilo?
 qua nec terribiles Cimbri nec Brittones umquam
 Sauromataeque truces aut inmanes Agathyrsi, 125
 hac saevit rabie inbelle et inutile vulgus,
 parvula fictilibus solitum dare vela phaselis
 et brevibus pictae remis incumbere testae.

104 urbibus *PV*: uiribus *P²ω*: ventribus *Valesius*: Virbius *Palmer*
 107 omnia quidam *POV⁵*: omnia, quaedam *P²ω* 112 retor et
 hyle *P*: rethore thyle *mg.* thile *P²* 114 zacynthos *P* (*g pro c*
P²): zaghuntus *T*: saguntus *ω*: saguntos *O* 124 bistones *OV⁵*
 126 rauiae *P*: rabiae *P²*

nec poenam sceleri invenies nec digna parabis
 supplicia his populis, in quorum mente pares sunt 130
 et similes ira atque fames. mollissima corda
 humano generi dāre se natura fatetur,
 quae lacrimas dedit; haec nostri pars optima. sensus
 plorare ergo iubet causam dicentis amici
 squaloremque rei, pupillum ad iura vocantem 135
 circumscriptorem, cuius manantia fletu
 ora puellares faciunt incerta capilli.
 naturae imperio gemimus, cum funus adultae
 virginis occurrit vel terra clauditur infans
 et minor igne rogi. quis enim bonus et face dignus 140
 arcana, qualem Cereris vult esse sacerdos,
 ulla aliena sibi credit mala? separat hoc nos
 a grege mutorum, atque ideo venerabile soli
 sortiti ingenium divinorumque capaces
 atque exercendis pariendisque artibus apti 145
 sensum a caelesti demissum traximus arce,
 cuius egent prona et terram spectantia. mundi
 principio indulsit communis conditor illis.
 tantum animas, nobis animum quoque, mutuus ut nos
 adfectus petere auxilium et praestare iuberet, 150
 dispersos trahere in populum, migrare vetusto
 de nemore et proavis habitatas linquere silvas,
 aedificare domos, laribus coniungere nostris
 tectum aliud, tutos vicino limine somnos
 ut collata daret fiducia, protegere armis 155
 lapsum aut ingenti nutantem vulnere civem,
 communi dare signa tuba, defendier isdem

134 casum lugentis *Curio* 135 squalorem atque rei *Ruperti et*
Kiaer 138 adultae *P: corr. P²* 142 credit *PAOV⁵: credat*
P²ω 145 pariendisque *O codex Vrbinas: |||iendisque P: capi-*
endisque P²ω: rapiendisque Reginensis et Musei Britannici add.
 11998 153 limite *PA⁵* 157 defendi|| *P: -er in ras. add. P²:*
fortasse defendique isdem legebatur in P

IVVENALIS

turribus atque una portarum clave teneri.
 sed iam serpentum maior concordia. parcit
 cognatis maculis similis fera. quando leoni 160
 fortior eripuit vitam leo? quo nemore umquam
 expiravit aper maioris dentibus apri?
 Indica tigris agit rabida cum tigride pacem
 perpetuam, saevis inter se convenit ursis.
 ast homini ferrum letale incude nefanda 165
 produxisse parum est, cum rastra et sarcula tantum
 adsueta coquere et marris ac vomere lassi
 nescierint primi gladios extendere fabri.
 aspiciamus populos quorum non sufficit irae
 occidissem aliquem, sed pectora brachia vultum 170
 crediderint genus esse cibi. quid diceret ergo
 vel quo non fugeret, si nunc haec monstra videret
 Pythagoras, cunctis animalibus abstinuit qui
 tamquam homine et ventri indulsit non omne legumen?

XVI

Qvis numerare queat felicitis praemia, Galli,
 militiae? nam si subeuntur prospera castra,
 me pavidum excipiat tironem porta secundo
 sidere. plus etenim fati valet hora benigni
 quam si nos Veneris commendet epistula Marti 5
 et Samia genetrix quae delectatur harena.

commoda tractemus primum communia, quorum
 haut minimum illud erit, ne te pulsare togatus
 audeat, immo etsi pulsetur, dissimulet nec
 audeat excussos praetori ostendere dentes 10

165 hominis *P* *erasa* s 168 nescirent 5 extendere *PAT* *flor.*
Sang.: extundere *P*²*ω*: excudere *O* *Seruius Geor.* ii. 539 170 vultu
P (vultum *P*²) 174 homini *P*: *corr.* *P*²

XVI de felicitate militum *P* 1 galli *P*: galle *P*²*ω* 2 quod si
Priscianus, *G. L. K.* ii. 399 subeantur *P*²*ω* 3 excipiet *P*²*O* *5*

et nigram in facie tumidis livoribus offam
 atque oculum medico nil promittente relictum.
 Bardaiçus iudex datur haec punire volenti
 calceus et grandes magna ad subsellia surae
 legibus antiquis castrorum et more Camilli 15
 servato, miles ne vallum litiget extra
 et procul a signis. iustissima centurionum
 cognitio est igitur de milite, nec mihi derit
 ultio, si iustae defertur causa querellae:
 tota cohors tamen est inimica, omnesque manipuli 20
 consensu magno efficiunt curabilis ut sit
 vindicta et gravior quam iniuria. dignum erit ergo
 declamatoris mulino corde Vagelli,
 cum duo crura habeas, offendere tot caligas, tot
 milia clavorum. quis tam procul absit ab urbe 25
 praeterea? quis tam Pylades, molem aggeris ultra
 ut veniat? lacrimae siccentur protinus, et se
 excusaturos non sollicitemus amicos.
 'da testem' iudex cum dixerit, audeat ille
 nescio quis, pugnos qui vidit, dicere 'vidi,' 30
 et credam dignum barba dignumque capillis
 maiorum. citius falsum producere testem
 contra paganum possis quam vera loquentem
 contra fortunam armati contraque pudorem.
 praemia nunc alia atque alia emolumenta notemus 35
 sacramentorum. convallem ruris aviti
 improbus aut campum mihi si vicinus ademit
 et sacrum effodit medio de limite saxum,
 quod mea cum patulo coluit puls annua libo,

12 oculum *PV*: oculos *P²ω* promittente relictum *V*] promitte |||||
P in ras. nte relicto *postea s add. P²*: relictos *ω* 20 tamen cohors *P*
 21 efficiunt *P²ω* 23 mutinensis *aut mutinensi ω* 24 caligas
 tot 5 *Dempster*: caligatos *Pω* 29 cum *PV*: quem *ω*: quam *O*
 35 adque molumenta *P*: *corr. P²* 38 at *P²*: aut *ω* 39 patulo
POV⁵: uetulo *ω*

IVVENALIS SATVRA XVI.

debitor aut sumptos pergit non reddere nummos 40
 vana supervacui dicens chirographa ligni,
 expectandus erit qui lites inchoet annus
 totius populi. sed tunc quoque mille ferenda
 taedia, mille morae; totiens subsellia tantum
 sternuntur, iam facundo ponente lacernas 45
 Caedicio et Fusco iam micturiente parati
 digredimur lentaque fori pugnamus harena.
 ast illis quos arma tegunt et balteus ambit,
 quod placitum est ipsis praestatur tempus agendi,
 nec res atteritur longo sufflamine litis. 50

solis praeterea testandi militibus ius
 vivo patre datur. nam quae sunt parta labore
 militiae, placuit non esse in corpore census,
 omne tenet cuius regimen pater. ergo Coranum
 signorum comitem castrorumque aera merentem 55
 quamvis iam tremulus captat pater; hunc favor aequus
 provehit et pulchro reddit sua dona labori.
 ipsius certe ducis hoc referre videtur
 ut qui fortis erit, sit felicissimus idem,
 ut laeti phaleris omnes et torquibus, omnes 60

*

*

*

45 lucernas *P²OT⁵* 48 illi *PO⁵* 49 illis *AO⁵* 50 sub
 flamine *P* 56 fauor *Rupertⁱ* : labor *P_w* 60 in *P* uersus
extremus folii 79^v in extrema pagina : sequitur fol. 80^r uitas Iuuenalis
continens. notandum quod etiam in T extremus uersus folii 88 recti est

INDEX NOMINVM PERSI

Accius I 76.
 Aegaeum V 142.
 Anticyra IV 16.
 Antiopa I 78.
 Appenninus I 95.
 Apula canis I 60.
 Arcadiae pecuaria III 9.
 Arcesilas III 79.
 Arreti aedilis I 130.
 Attis I 93, 105.
 Attius *Labeo* I 50.

Bassaris I 101.
 Bassus *Caesius* VI 1.
 Bathyllus V 123.
 Baucis IV 21.
 Berecyntius Attis I 93.
 Bestius VI 37.
 Bovillae VI 55.
 Brisaenus Accius I 76.
 Bruto liberior V 85.
 Bruttia saxa VI 27.

Caesar *Gaius* VI 43.
 Caesonia *Gai* VI 47.
 Calabrum vellus II 65.
 Callirhoe I 134.
 Camena V 21.
 Cappadoces VI 77.
 Cato *Vticensis* III 45.
 Chaerestratus V 162.
 Chrysippus VI 80.
 Chrysis V 165.
 Cleanthea fruge V 64.
 Coa lubrica V 135.
 Cornutus *Annaeus* V 23, 37.
 Crassi aedes II 36.
 Craterus III 65.
 Cratinus I 123.

Crispini balnea V 126.
 Curibus praedia IV 26.

Dama V 76, 78.
 Davus V 161, 168.
 Dinomaches *Alcibiades* IV 20.

Ennius VI 10.
 Ergenna II 26.
 euhion I 102.
 Eupolis I 124.

Falernum *vinum* III 3.
 Flaccus *Horatius* I 116.
 Floralia V 178.

Germana pubes VI 44.
 Glycon V 9.
 Grai I 127. VI 38. Graeci V 191.

Helicon V 7.
 Heliconidas *chol.* 4.
 Hercule dextro II 12.
 Herodis dies V 180.
 Hypsipyle I 34.

Ianus I 58.
 Ilias Atti I 50. Iliade I 123.
 Ionium *mare* VI 29.
 Italo honore I 129. mercibus
 Italis V 54.
 Iuppiter II 18, 21-22, 23, 29, 40,
 43. V 50, 114, 137.

Labeo Attius I 4.
 Lares V 31.
 Lemures V 185.
 Licini campos II 36.
 Ligus ora VI 6.

INDEX NÖMINVM PERSI

Lucilius I 114.
Lunai portus VI 9.
Lupus I 115.

Macrinus *Plotius* II 1.
Maenas I 101, 105.
Maeonides VI 11.
Manius heres VI 56, 60.
Marcus V 79, 80, 81.
Marsus cliens III 75.
Masurius *Sabinus* V 90.
Medi III 53.
Melicerta V 103.
Mercurialis V 112
Mercurius II 44. VI 62.
Messalae propago II 72.
Mimallonei bombi I 99.
Mucius I 115.
Musa I 68.
Mycenis V 17.

Natta III 31.
Nereus I 94.
Nerius II 14.
Numae vasa II 59.

Orestes III 118.

Pacuvius I 77.
Palilia I 72.
Parca V 48.
Parnasus *chol.* 2.
Parthi vulnera V 4.
Pédus *Blaesus* I 85.
Pegaseium nectar *chol.* 14.
Pericli pupillus IV 3.
Phyllis I 34.
Pirene *chol.* 4.
Polydamas I 4.
Ponto saperdae V 134.
Prognos olla V 8.

Publius V 74.
Pulfennius V 190.
Pythagoreus VI 11.

Quintius I 73.
Quintus *Ennius* VI 11.
Quiritem V 75.
Quirites III 106. IV 8.

Remus I 73.
Rhenos ingentes VI 47.
Roma I 5, 8.
Romulidae I 31.
Romulus I 87.

Sabinus VI 1.
Samii rami III 56.
Saturnus V 50. Saturnia aera
II 59.
Siculus III 39.
Socraticus V 37.
Solones III 79.
Staius II 19, 22.
Subura V 32.
Surrentina *vina* III 93.

Tadius VI 66.
Thyestae olla V 8.
Tiberinus II 15.
Titi I 20.
Troiaides I 4.
Tuscum stemma III 28. fictile
II 60.

Veientanum V 147.
Velina V 73.
Venus II 70. V 58.
Vestales urnae II 60.
Vettidius IV 25.
Virbi clivus VI 56.
Vmbri pingues III 74.

INDEX NOMINVM IVVENALIS

Acci subligar VI 70.
 Acestes VII 235.
 Achaei III 61.
 Achilles I 163. VII 210. VIII 271. X 256. XI 30. XIV 214.
 Acilius *Glabrio* IV 94.
 Actiaca carina II 109.
 Actor Auruncus II 100.
 Adriacus rhombus IV 39.
 Aeacus I 10.
 Aeacides VIII 270.
 Aegaeum mare XIII 81, 246.
 Aegyptus VI 527. XV 2, 45, 116.
 Aegyptius I 130.
 Aelia VI 72.
 Aemiliani stantes in curribus VIII 3.
 Aemilius pons VI 32.
 Aemilius VII 124.
 Aeneas I 162. V 139. XV 67.
 Aeolius I 8. X 181.
 Aethiops II 23. VI 600. VIII 33. X 150.
 Afri V 152. VIII 120. XI 142.
 Africa VII 149. X 148.
 Agamemnon XIV 286.
 Agamemnonides VIII 215.
 Aganippe VII 6.
 Agathyrsi XV 125.
 Agaue VII 87.
 Agrippa *Iudaicus* VI 158.
 Agrippina VI 620.
 Aiax *Telamonis* f. VII 115. X 84. XIV 213. XV 65.
 Alabanda III 70.
 Alba *Longa* IV 61. Albanus IV 100, 145. V 33. VI. O. 15. XIII 214.
 Albina III 130.
 Alcestis VI 653.

Alcinous XV 15.
 Alcithoe VII 12.
 Alexander *Magnus* XIV 311.
 Alledius V 118.
 Allobrox Cicero Rufus VII 214.
 Allobrogici *Fabii* VIII 13.
 Alpes X 166. XIII 162. Alpem X 152.
 Ambrosius VI 77.
 Amphion VI 174.
 Amydon III 69.
 Anchemoli noverca VII 235.
 Anchisae nutrix VII 234.
 Ancon IV 40.
 Ancus V 57.
 Andromache VI 503.
 Andros III 70.
 Antaeus III 89.
 Anticatones Caesaris VI 338.
 Anticyra XIII 97.
 Antigonaе persona VIII 229.
 Antilochus X 253.
 Antiochus III 98.
 Antiphates XIV 20.
 Antonius *raptor provinciae* VIII 105. *triumvir* X 123.
 Anubis VI 534.
 Aonides VII 59.
 Apicius IV 23. XI 3.
 Apollo I 128. VII 37. XIII 203.
 Appi nominis VI 385.
 Apula VI 64.
 Apulia IV 27. praedia Apula IX 55.
 Aquinum III 319.
 arabarches I 130.
 Arachne II 56.
 Arcadicus VII 160.
 Archigenes VI 236. XIII 98. XIV 252.

INDEX NOMINVM IVVENALIS

Aricini axes IV 117.
 Aristoteles II 6.
 Armenia VIII 169. Armenius II 164. VI 407, 550.
 Armillatus IV 53.
 Arpinas *Cicero* VIII 237. *Marius* VIII 245.
 Artaxata II 170.
 Artorius III 29.
 Arviragus IV 127.
 Asia V 56. X 266. Asiani di III 218. equites VII 14.
 Assaracus X 259.
 Assyrius orbis II 108.
 Astraea VI 19.
 Asturicus III 212.
 Asylus VI 267.
 Atellanae VI 71.
 Athenae III 80. VII 205. IX 101. X 127. XV 110.
 Athos X 174.
 Atlans VIII 32. XIII 48. *mons* XI 24.
 Atreus VII 73.
 Atrides VI 660. *Domitianus* IV 65.
 Atticus lautus XI 1.
 Aufidius moechus IX 25.
 Augustus mensis III 9. *princeps* X 77. meretrix Augusta VI 118.
 Aurelia V 98.
 Aurora X 2.
 Auruncae alumnus I 20.
 Auruncus Actor II 100.
 Automedon I 61.
 Autonoe VI 72.
 Aventinus III 85.
 Bacchanalia II 3.
 Baeticus XII 42.
 Baiae III 4. XI 49. *Baiana* cumba XII 80.
 Baptae II 92.
 Bardaicus XVI 13.
 Barea III 116. VII 91.
 Basilus VII 145. X 222.
 Batavi VIII 51.
 Bathyllus VI 63.
 Bedriaci campi II 106.

Belides VI 655.
 Bellorophon X 325.
 Bellona IV 124. VI 512.
 Beneventanus V 46.
 Berenice *soror Agrippae* VI 156.
 Bibula VI 142.
 Bithyni VII 15. X 162.
 Bithynicus Volusius XV 1.
 Blandus Rubellius VIII 40.
 Boccar V 90.
 bona dea II 86. VI 314.
 Bootes V 23.
 bracati *Galli* VIII 234.
 Brigantes XIV 196.
 Britannus II 161. IV 126. XV 111. ballaena Britannica X 14.
 Britannicus *Claudi f.* VI 124.
 Brittones XV 124.
 Bromius VI 378.
 Brutus IV 103. V 37. VIII 182. XIV 43.
 Bruttidius X 63.
 Bruttia fascia visci IX 14.
 Cacus V 125.
 cadurcus VI 537. VII 221.
 Caedicius XIII 197. XVI 46.
 Caesar *princeps* IV 51, 135. VII 1. VIII 171. X 86, 330. XII 106. XIV 330. *C. Iulius* Caesar V 4. VI 338.
 Caesonia *Caligulae* VI 616.
 Caieta XIV 87.
 Calenum *vinum* I 69.
 Calliope IV 34.
 Calpe XIV 279.
 Calvina III 133.
 Calvinus XIII 5.
 Camenae III 16. VII 2.
 Camerinus VII 90. VIII 38.
 Camillus II 154. XVI 15.
 Campania X 283.
 Cannae II 155. VII 163. X 165. XI 200.
 Canopus I 26. VI 84. XV 46.
 Cantaber XV 108.
 Canusina ovis VI 150.
 Capena *porta* III 11.
 Capito VIII 93.

INDEX NOMINVM IVVENALIS

- Capitolia X 65. XIV 91. Capi-
 toline quercus VI 387.
 Capitolini II 145.
 Cappadoces equites VII 15.
 Capreae X 72, 93.
 Carfinia II 69.
 Carpathium aequor XIV 278.
 Carpophorus VI 199.
 Carrinas Secundus VII 205.
 Carthago VI 171. X 277.
 Carus *Mettius* I 36.
 Cassandra X 262.
 Cassius V 37.
 Castor XIII 152. XIV 260.
 Catena III 133.
 Catilina II 27. VIII 231. X 288.
 XIV 41.
 Catinensis VIII 16.
 Cato tertius II 40. durus XI 90.
 Catulla II 49. X 322.
 Catullus *Messalinus* IV 113. *mi-*
mographus VIII 186. XIII 111.
amicus poetae XII 29, 37, 93.
 Catulus III 30. Catuli minori-
 bus II 146.
 Cecropides VIII 46, 53.
 Cecropis VI 187. Cecropia Cotyto
 II 92.
 Celadus VII 215.
 Celaeno VIII 130.
 Celsus *Cornelius de rhetorica* VI
 245.
 Censennia VI 136.
 Ceres III 320. VI 50. IX 24.
 X 112. XIV 219, 263. XV 141.
 Cethegus II 27. VIII 231. X 287.
 Chaerippus VIII 95.
 Chaldaei VI 553. X 94.
 Charybdis V 102. XV 17.
 Chatti IV 147.
 Chelidon VI. O. 6.
 Chione III 136.
 Chiro III 205.
 Chrysippus II 5. XIII 184.
 Chrysogonus VI 74. VII 176.
 Cicero VII 139, 214. VIII 244.
 X 114.
 Cilicum piratae VIII 94.
 Cilicis pugnae IV 121.
 Cimbri VIII 249, 251. XV 124.
 Circe XV 21.
 Circeis ostrea IV 140.
 Cirrha VII 64. Cirrhaeus vates
 XIII 79.
 Claudius Caesar V 147. VI 115.
 XIV 330.
 Cleanthas archetypus II 7.
 Cleopatra II 109.
 Clio VII 7.
 Clitumni pascua XII 13.
 Clodius II 27. VI 345.
 Clotho IX 135.
 Cluvia II 49.
 Cluvienus I 80.
 Clytaemestra VI 656.
 Coa conchyliia VIII 101.
 Cocles *Horatius* VIII 264.
 Codrus III 203.
 Colchis *Medea* VI 643.
 Collina turris VI 291.
 Colocyntha VI. O. 6.
 Commagenus VI 550.
 Concordia I 116.
 Coptus XV 28.
 Coranus XVI 54.
 Corbulo III 251.
 Corcyraeus XV 25.
 Cordus I 2.
 Corinthos VIII 113.
 Corinthus stupidus VIII 197.
 Cornelia mater Gracchorum VI
 167.
 Corsica V 92.
 Corvinus *nobilis* I 108. VIII 5.
amicus poetae XII 1, 93.
 Corybanta videbis V 25.
 Corycius XIV 267.
 Corydon IX 102.
 Coryphaeus VIII 62.
 Cosmus VIII 86.
 Cossus *nobilis* III 184. VIII 21.
 captator X 202.
 Cotta V 109. VII 95.
 Cotyto II 92.
 Crassus X 108.
 Cremerae legio II 155.
 Crepereius Polio IX 6.
 Cressa X 327.
 Creta XIV 270.
 Creticus II 67, 78. VIII 38.

INDEX NOMINVM IVVENALIS

Cretonius XIV 86, 92.
 Crispinus *praef. praet.* I 27. IV 1,
 14, 24, 108.
 Crispus *Vibius* IV 81.
 Croesus X 274. XIV 328.
 Cumae III 2, 321. IX 57.
 Curii II 3, 153. VIII 4. XI 78.
 Curtius XI 34.
 Cyane VIII 162.
 Cyaneae XV 20.
 Cybele II 111. XIV 263. mater
 deum VI 512. IX 23.
 Cyclas VI 563.
 Cyclopes XV 18.
 cynici XIII 121. XIV 309.
 Cynthia VI 7.

 Daci IV 111.
 Dacicus VI 205.
 Daedalus III 25.
 Damasippus VIII 185.
 december VII 97. aquilo IX 68.
 Decii VIII 254, 258. XIV 239.
 Delphi VI 555.
 Demetrius III 99.
 Democritus X 34.
 Demosthenes X 114.
 Deucalion I 81.
 Diana III 320. X 292. XV 8.
 Diomedae I 53.
 Diphilus III 120.
 Dolabella VIII 105.
 Domitius, *pater Neronis* VIII 228.
 Dorica Ancon IV 40.
 Doris III 94.
 Drusus III 238. VIII 21, 40.

 Echion VI 76.
 Egeriae vallis III 17.
 Electra VIII 218.
 Elissa VI 435.
 Elpenor XV 22.
 Endymion X 318.
 Ennosigaeus X 182.
 Epicuri horti XIII 122. XIV 319.
 Epona VIII 157.
 Eppia VI 82, 104, 114.
 Erinyes VII 68.
 Eriphylae VI 655.
 Esquiliae III 71. V 78. XI 51.

Etruscum aurum V 164.
 Euander XI 61.
 Euganeus VIII 15.
 Eumenides XIV 285.
 euphonus VI. O. 9.
 Euphranor III 217.
 Euphrates I 104. VIII 51.
 Europe VIII 34.
 Euryalus VI 81.

 Fabii II 146. VIII 14, 191. XI 90.
 Fabius Gurgus VI 266. Fabius
 Ovidi Nasonis patronus VII 95.
 Fabrateria III 224.
 Fabricius censor II 154. VIII 7.
 IX 142. XI 91. Veiento IV 129.
 Fabulla II 68.
 Faesidius XIII 32.
 Falernum *vinum* IV 138. VI 303,
 430. IX 116. XIII 216. ulmi
 Falernae VI 150.
 Faustus VII 12.
 Fidenae VI 57. X 100.
 Fides I 115.
 Flaccus, *Horatius* VII 227.
 Flaminia *via* I 61, 171.
 Flavius IV 37.
 Flora, *dea* XIV 262. *meretrix* II
 49.
 Fonteius *consul anni 67 p. Chr.*
 XIII 17.
 Fortuna III 40. VI 605. VII
 197. IX 148. X 52, 285, 366.
 XIV 90, 316.
 Fronto I 12.
 Frusino III 224.
 Furiae XIII 51.
 Fuscinus XIV 1.
 Fuscus, *Cornelius* IV 112. *iudex*
 vel causidicus XVI 46. *sitiens*
 coniux Fusci XII 45.

 Gabba V 4.
 Gabii III 192. VI 56. VII 4.
 X 100.
 Gades X 1.
 Gaditanus XI 162.
 Gaetulicus VIII 26.
 Gaetuli V 53, 59. X 158. XI
 140. XIV 278.

INDEX NOMINVM IVVENALIS

Galba VIII 5. *Aug.* II 104. VIII 222.

Galla I 125.

Galli XI 113. Gallus textor IX 30.

Gallia VII 148. XV 111. Gallius axis VII 116. *gallica solea* VII 16.

Gallicus, *praef. urbi* XIII 157.

Gallinaria pinus III 307.

Gallitta XII 99, 113.

Gallius XVI 1.

Gallus VII 144.

Ganges X 2.

Ganymedes V 59. IX 22.

Gaurus IX 57. Gaurana ostrea VIII 86.

Germanus XIII 164.

Germanicus VI 205.

Geticae pruinæ V 50.

Gillo I 40.

Glaphyrus VI 77.

Gorgo XII 4. Gorgoneus caballus III 118.

Gracchi II 24. VI 168. Gracchus II 117, 143. VIII 201, 210.

Gradivus II 128. XIII 113.

Graivus VIII 226. X 138. XI 100.

XV 110. Graeci III 61, 114.

VI 16. XIV 89. Graeculus III 78. VI 186. Graecia X 174. XIV 240.

Gurges Fabius VI 266.

Gyara I 73. X 170.

Haemus III 99. VI 198.

Hamillus X 224.

Hammon VI 555.

Hannibal VI 170, 291. VII 161. X 147. XII 108.

Hector X 259.

Hedymeles VI 383.

Heliadum crustae V 38.

Heliodorus VI 373.

Helvidius *Priscus* V 36.

Helvina Ceres III 320.

Heracleae I 52.

Hercules II 20. III 89. V 125. X 361. XIII 43, 151. XIV

90. Hercules VIII 14. XIII 82. XIV 280.

Hermarchus III 120.

Hernicus XIV 180.

Hesperidum serpens XIV 114.

Hiberina VI 53.

Hippolytus X 325.

Hirpinus VIII 63.

Hirrus X 222.

Hispania VIII 116. X 151.

Hispo II 50.

Hispulla VI 74. XII 11.

Hister *amnis* VIII 170.

Hister II 58. Pacuvius XII 111.

Homerus VI 437. VII 38. X 246. XV 69. Homericus Gradivus XIII 113.

Horatius *Flaccus* VII 62.

Hyacinthi VI 110.

Hylas I 164.

Hymettus XIII 185.

Hyperboreus VI 470.

Ianus VI 386, 394.

Iarbas V 45.

Iaso VI 153.

Idaea antra XIII 41. Idaeum numen III 138. XI 194.

Idymaea porta *urbis* VIII 160.

Ilias X 261. XI 180. Iliacus puer XIII 43.

Illyricum latus VIII 117.

Indi VI 337, 466. XI 125. Indae VI 585. Indica tigris XV 163.

Io VI 526.

Ionius VI 93.

Iphigenia XII 119.

Isaeus III 74.

Isis VI 529. IX 22. XII 28. XIII 93. Isiaca lena VI 489.

Italia III 171. X 154. XII 78.

Ithacus X 257. XIV 287. XV 26.

Iudaicus III 14. VI 543, 547. Iudaicum ius XIV 101.

Iulia *Titi f.* II 32.

Iulius *mensis* II 70. lex Iulia II 37. VI 38.

Iulus VIII 42. XII 70.

Iuncus *consul anni 127 p. Chr.* XV 27.

INDEX NOMINVM IVVENALIS

- Iuno II 98. VI 48, 619. VII 32.
 XIII 40. regina XII 3.
 Iuppiter V 79. VI 15, 59. VIII
 156. X 38, 188, 268. XI 116.
 XII 6, 89. XIII 41, 114. XIV
 81, 206, 271.
 Iuerna II 160.
 labyrinthi mugitus I 53.
 Lacedaemonius XI 175.
 Lacerta VII 114.
 Lachesis III 27. IX 136.
 Ladas XIII 97.
 Laelius XIV 195.
 Laenas V 98.
 Laestrygonēs XV 18.
 Lagi moenia VI 83.
 Lamiae IV 154. VI 385.
 Laomedontides VI 326.
 Lappa Rubrenus VII 72.
 Lar VI 3. matrona laris III 110.
 VIII 14. XIV 20. Lares VIII
 110. IX 137. XII 89, 113
 XIII 233. XV 153.
 Larga XIV 25.
 Laronia II 36, 65.
 Lateranus *consul* 94 p. Chr. VIII
 147, 151, 167. Laterani X 17.
 Latina *via* I 171. V 55.
 Latinus I 36. VI 44.
 Latium XII 103. rebūs Latiis
 XI 115. Latinus VI 287, 637.
 VIII 256.
 Latona VI 176. X 292.
 Laurenti in agro I 107.
 Laureolus VIII 187.
 Lavinum XII 71.
 Leda VI 63.
 Lentulus *Catilinarius* X 287. *po-*
etarum patronus VII 95. *aliquis*
 VI 80. VIII 187.
 Lepidus VI 265. VIII 9.
 Leucas VIII 241.
 Libitina XII 122.
 Liburna III 240. Liburnus IV 75.
 VI 477.
 Libye V 119. XI 25.
 Licinus I 109. XIV 306.
 Ligusticus III 257.
 Liparaea *Volcani* taberna XIII 45.
 Longinus X 16.
 Lucani VIII 180.
 Lucanus VII 79.
 Lucilius I 165.
 Lucretia X 293.
 Lucrinum saxum IV 141.
 Lucusta I 71.
 Lugudunensis ara I 44.
 Luna VI 311, 443. VIII 149.
 Lycisca VI 123.
 Lycius XI 147.
 Lyde II 141.
 Machaera VII 9.
 Maculonis aedes VII 40.
 Maecenas I 66. VII 94. XII 39.
 Maedi VII 132.
 Maeotis ara XV 115. *glacies*
 Maeotica IV 42.
 Mamerci VIII 192.
 Manilia VI 243.
 Marcelli II 145.
 Marius *Priscus* I 49. VIII 120.
 Maro *Vergilius* VI 436. VII 227.
 XI 180.
 Mars I 8. II 31. VI 59. IX
 101. X 83, 314. XIII 79.
 XVI 5. ultor XIV 261.
 Marsus III 169. XIV 180.
 Marsya IX 2.
 Massa *Baebius* I 35.
 Matho causicus I 32. VII 129.
 XI 34.
 Maura VI 307, 308. X 224.
 Mauri III 79. V 53. VI 337.
 VII 120. X 148. XI 125.
 XII 4. XIV 196.
 Medullina VI 322.
 Medus *Xerxes* X 177.
 Megalesia VI 69. XI 193.
 Melanippe VIII 229.
 Meleagri aper V 115.
 Memnon XV 5.
 Memphitide terra XV 122.
 Menoeceus XIV 240.
 Mentor VIII 104.
 Meroe VI 528. XIII 163.
 Messalina *Aug.* X 333.
 Metellus caecus VI 265. *dux belli*
Sertoriani XV 109.

INDEX NOMINVM IVVENALIS

Mevia I 22. II 49.
 Micipsae V 89.
 Miletos VI 296.
 Milo II 26.
 Minerva III 139, 219. X 116.
 XIII 82.
 Minturnae X 276.
 Mithridates XIV 252.
 Modia III 130.
 Moesi IX 143.
 Molossus XII 108. XIV 162.
 Montanus *T. Iunius* IV 107, 131.
 Monychus I 11.
 Moyses XIV 102.
 Mucius I 154. VIII 264.
 Musae VII 37.
 Mycale V 141.
 Mycenis XII 127.
 Myronis signa VIII 102.

 Nabataeus saltus IX 126.
 Naevolus XI 1, 91.
 Narcissus *Claudi lib.* XIV 329.
 Natta VIII 96.
 Neptunus XIII 81, 152.
 Nero IV 137. VI 615. VIII 72,
 170, 193, 212, 223. X 15, 308.
 XII 129. calvus Nero *Domi-*
tianus IV 38.
 Nestor VI 326. XII 128.
 Nilus VI 83. X 149. XIII 27.
 XV 123. Niliacae plebis I 26.
 Niphates VI 409.
 Nortia X 74.
 Novius XII 111.
 Numa III 12, 138. VI 343. VIII
 156.
 Numantini VIII 11.
 Numidae IV 100. VII 182.
 Numitor VII 74. VIII 93.
 Nysa VII 64.

 Oceanus II 2. X 149. XI 94,
 113. XIV 283.
 Octavius VIII 242.
 Ogulnia VI 352.
 Olynthus XII 47.
 Ombi XV 35.
 Oppia X 220, 322.
 Orcades II 161.

Orestes VIII 220. *tragoedia* I 6.
 Orontes III 62.
 Osiris VI 541. VIII 29.
 Ostia VIII 171.
 Othonis *lex theatralis* III 159.
 XIV 324. *Otho Aug.* II 99.
 VI 559.

 Paccius VII 12.
 Pacius XII 99.
 Pactolus XIV 299.
 Pacuvius Hister XII 112, 125,
 128.
 Paeon VI 172.
 Palaemon VI 452. VII 215.
 Palatium II 106. IV 31. IX 23.
 Palatinum cubile VI 116.
 Palfurius *Sura* IV 53.
 Pallas *Claudi lib.* I 109.
 Pansa VIII 96.
 Parcae XII 64.
 Paris *Troianus* X 264. *pantomimus*
 VI 87. VII 87.
 Parrhasius VIII 102.
 Parthenius XII 44.
 Parthus VI 407.
 Paulus II 146. VIII 21. *causidicus*
 VII 143.
 Pax I 115. IX 23.
 Pedit VII 129.
 Pegasus *praef. urbi* IV 77.
 Peleus X 256. XIV 214.
 Pelides III 280.
 Pellaeus *Alexander* X 168.
 Pelopea VII 92.
 Penates XIV 320.
 Penelope II 56.
 Peribomius II 16.
 Persica regna XIV 328.
 Persicus III 221. *poetae amicus*
 XI 57.
 Petosiris VI 581.
 Phaeaces V 151. XV 23.
 Phalaris VIII 81.
 Pharos VI 83. *Pharium acetum*
 XIII 85. *Tyrrhena pharos* XII
 76.
 Phasma Catulli VIII 186.
 Phiale X 238.
 Phidiacus VIII 103.

INDEX NOMINVM IVVENALIS

- Philippica X 125.
 Philippus XIII 125.
 Philomela VII 92.
 Phoebi balnea VII 233.
 Pholus XII 45.
 Phryx VI 585. VII 236. XI 147.
 XII 73. Phrygius II 115. VI
 516. XIV 307.
 Picens IV 65. Picena mala XI 74.
 Picus VIII 131.
 Pierides IV 36. Pierius VII 8,
 60.
 Pisaea oliva XIII 99.
 Piso V 109.
 Pittacos II 6.
 Pluto XIII 50.
 Poenus X 155. Punica proelia
 XIV 161.
 Polio VI 387. VII 176. Crepe-
 reus Polio IX 7. XI 43.
 Pollitta II 68.
 Polyclitus III 217. VIII 103.
 Polyphemus IX 64. XIV 20.
 Polyxena X 262.
 Pompeius *Magnus* X 108, 283.
comes Domitiani IV 110.
 Pomptina palus III 307.
 Pontia VI 638.
 Ponticus VIII 1, 75, 179.
 Pontus IV 43. X 273. Pontica
 medicamina VI 661. XIV 114.
 Poppaeana pinguia VI 462.
 Posides *Claudi lib.* XIV 91.
 Postumus VI 21, 28, 377.
 Praeneste III 190. Praenestinus
 XIV 88.
 Priamus X 258.
 Priapus II 95. VI 316.
 Prochyta III 5.
 Procula II 68. III 203.
 Proculeius VII 94. *vetulae amator*
 I 40.
 Progne VI 644.
 Prometheus IV 133. VIII 133.
 XV 85.
 Protogenes III 120.
 Psecas VI 491, 494.
 psellus VI. O. 9.
 Pudicitia VI 1, 14, 308.
 Pygmaeus VI 506. XIII 168.
 Pylades XVI 26.
 Pylius X 246.
 Pyrenaeum transilit *Hannibal* X
 151.
 Pyrrha I 84. XV 30.
 Pyrrhus XIV 162.
 Pythagoras XV 173. Pythagorei
 III 229.
 Pythia vates XIII 199.
 Quintilianus VI 75, 280. VII 186,
 189.
 Quintilla VII 75.
 Quirinus II 133. III 67. VIII
 259. gemini Quirini XI 105.
 Quirites III 60, 163. VIII 47. X
 45, 109.
 Ravola IX 4.
 Remi turba X 73.
 Rhadamanthus XIII 197.
 Rhenus VIII 170.
 Rhodope IX 4.
 Rhodos VI 296. Rhodii VIII 113.
 Roma II 39. III 41, 83, 137, 165,
 183, 314, 319. IV 38. V 90.
 VII 4, 138. VIII 237, 243. X
 122, 279. XI 46, 197. Roman-
 us III 119. V 58. X 138.
 XIV 100, 160.
 Romuleae simulacra ferae XI 104.
 Rubellius Blandus VIII 39.
 Rubrenus Lappa VII 72.
 Rubrius IV 105.
 Rufus Allobrox Cicero VII 213,
 214.
 Rutila X 294, 295.
 Rutilus *pauper* XI 2, 5, 21. *homo*
crudelis XIV 18.
 Rutulus *Turnus* I 162. VII 68.
 Rutuli montes VI 637. XII
 105.
 Rutupinus fundus IV 141.
 Sabinus III 85. X 299. Sabina
 bellum dirimens VI 164. mensa
 Sabella III 169.
 Saguntina lagona V 29.
 Salamis X 179.
 Saleius *Bassus* VII 80.

INDEX NOMINVM IVVENALIS

salii VI 604.
 Samiramis II 108.
 Samos III 70. Samia harena
 XVI 6.
 Samothracum arae III 144.
 Santonicus cucullus VIII 145.
 Sardanapallus X 362.
 Sarmata III 79.
 Sarmentus V 3.
 Sarrana aulaea togae X 38.
 Saturnus VI 1, 570. XIII 40.
 Saufeia VI 320. IX 117.
 Sauromatae II 1. XV 125.
 Scantinia lex II 44.
 Scauri II 35. VI 604. XI 91.
 Scipiadae II 154.
 Scylla XV 19.
 Scythicae volucres XI 139.
 Secundus Carrinas VII 204.
 Seianus X 63, 66, 76, 89, 90.
 Seius Titiusque IV 13.
 Seleucus X 211.
 Seneca V 109. VIII 212. X 16.
 Senones VIII 234.
 september VI 517. XIV 130.
 Seres VI 403.
 Sergius VII 112. Sergiolus VI
 105.
 Seriphos VI 564. X 170.
 Serranus VII 80.
 Sertorius VI 142.
 Servilia X 319.
 Setinum V 34. X 27.
 Sextus II 21.
 Sibylla VIII 126. *Cumana* III 3.
 Siculus V 100. VI 486. VII 236.
 IX 150. XIII 50.
 Sicyon III 69.
 Signinum pirum XI 73.
 Silanus VIII 27.
 Silvanus VI 447.
 Sirena XIV 19.
 Socratici II 10. XIV 320.
 Solon X 274.
 Solymae leges VI 544.
 Sophocleo hiatu VI 636.
 Sora III 223.
 Sostratus X 178.
 Spartanus VIII 101, 218. XIII
 199.

Statius VII 83.
 Stentor XIII 112.
 Sthenoboea 327.
 Stoicus III 116. XIII 121. XV
 109. Stoicidae II 65.
 Stratocles III 99.
 Stygius II 150.
 Subura III 5. V 106. X 156.
 XI 51, 141.
 Sulla I 16. II 28.
 Sulmonensis VI 187.
 superbus rex VI 524.
 Surrentinum VI. O. 15.
 Sybaris VI 296.
 Sycambri torvi IV 147.
 Syenes porta XI 124.
 Syphacis castra VI 170.
 Syria VIII 169. Syri III 62. VI
 351. Syrium pirum XI 73.
 Syrophoenix VIII 159, 160.
 Tagus III 55. XIV 299.
 Tanaquil VI 566.
 Tarentum VI 297.
 Tarpeius VI 47. XII 6. XIII 78.
 Tatus XIV 160.
 Taurica ara XV 116.
 Tauromenitanae rupes V 93.
 Telamon XIV 214.
 Telephus I 5.
 Telesinus VII 25.
 Tentyra XV 35, 76.
 Teresias XIII 249.
 Tereus VII 12.
 Terpsichore VII 35.
 Teucrorum proles VIII 56.
 Teutonicus currus X 282.
 Thabraca X 194.
 Thais III 93. VI. O. 26.
 Thales XIII 184.
 Thebae XIII 27. XIV 240. The-
 bae Fausti VII 12.
 Thebais *Statii* VII 83.
 Thebe XV 6.
 Themison X 221.
 Theodori ars *rhetorica* VII 177.
 Thersites VIII 269, 271. XI 31.
 Theseis Cordi I 2.
 Thessala philtra VI 610. Thes-
 saliae campi VIII 242.

INDEX NOMINVM IVVENALIS

- Thrasea *Paetus* V 36.
 Thrasyllus *mathematicus* VI 576.
 Thrasymachus VII 204.
 Thrax III 79. VI 403. XIII 167.
 Thyestae syrma VIII 228.
 Thyle XV 112.
 Thymele I 36. VIII 197. tunc rustica VI 66.
 Tiberinus *piscis* V 104. *amnis* VIII 265.
 Tiberis III 62. VI 523. VII 121. XIV 202.
 Tibur III 192. XIV 87. Tiburtinus ager XI 65.
 Tigillinus *Sofonius* I 155.
 Tirynthius *Hercules* XI 61.
 Tisiphone VI 29.
 Titan *Prometheus* XIV 35. Titanida pugnam VIII 132.
 Titius IV 13.
 Tongilius VII 130.
 Tralles III 70.
 Trebius V 19. 135.
 Trifolinus ager IX 56.
 Triphallus VI. O. 26.
 Troia X 258. Troianus ignis IV 61.
 Troica *Neronis* VIII 221.
 Troiugeneae I 100. VIII 181. XI 95.
 Trypherus XI 137.
 Tuccia VI 64.
 Tullia VI 307.
 Tullius *Servius* VII 199.
 Tullus *Hostilius* V 57.
 Turnus XII 105. XV 65.
 Tuscus *Seianus* X 74. de Tusca Graecula VI 186. Tuscus I 22. VI 289. VIII 180. XI 108. XIII 62.
 Tydides XV 66.
 Tyndaris VI 657.
 Tyriae lacernae I 27. VI 246. VII 134. X 334. Tyrius Hannibal XII 107.
 Tyrrhenus V 96. VI 92. XII 76.
 Vagellius XIII 119. XVI 23.
 Varillus II 22.
 Vascones XV 93.
 Vaticanus mons VI 344.
 Vcalegon III 199.
 Veiento *Fabricius* III 185. IV 113, 123. *turpis* VI 113.
 Venafranum *oleum* V 86.
 Ventidius *Bassus* VII 199. *lautus* XI 22.
 Venus II 31. IV 40. VI 138, 300, 570. VII 25. X 209, 290, 362. XI 167. XVI 5.
 Venusina VI 167.
 Venusina lucerna I 51.
 Vergilius *Maro* VI 435. VII 69.
 Verginia X 294.
 Verginius *Rufus* VIII 221.
 Verres II 26. III 53. VIII 106.
 Vesta VI 386. minor *Albae* IV 61.
 Vestinus senex XIV 181.
 Vettius VII 150.
 Victoria I 115.
Viminalis dictus a vimine collis III 71.
 Vindex *Iulius* VIII 222.
 Virro V 39, 43, 99, 128, 134, 149, 156. IX 35.
 Virtus I 115.
 Vlixes IX 65. XI 31. XV 14.
 ultor Mars XIV 261.
 Vlubrac X 102.
 Vmbricius III 21.
 Volesi VIII 182.
 Volsci VIII 245.
 Volsinii III 191.
 Volusius Bithynicus XV 1.
 Vrbicus VI 71.
 Vrsidius VI 38, 42.
 Vulcanus I 9. X 132. XIII 45.
 Zacynthos *Saguntum* XV 114.
 Zalaces Armenius II 164.
 Zeno XV 107.

